

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

64. aastakäik

27. juuli 2021

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitusel ja arvamused

RESOLUTSIOONID

Regioonide komitee

Interactio – kaugistung – Euroopa Regioonide Komitee täiskogu 144. istungjärg, 5.5.2021–7.5.2021

2021/C 300/01	Euroopa Regioonide Komitee resolutsioon teemal „Euroopa tuleviku konverents“	1
2021/C 300/02	Euroopa Regioonide Komitee resolutsioon teemal „Vaba liikumine COVID-19 pandeemia ajal (roheline digitöönd) ja vaktsiinitootmise suurendamine“	4

ARVAMUSED

Regioonide komitee

Interactio – kaugistung – Euroopa Regioonide Komitee täiskogu 144. istungjärg, 5.5.2021–7.5.2021

2021/C 300/03	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamine kohalikust ja piirkondlikust perspektiivist“	7
2021/C 300/04	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Laiemispakett 2020“	13
2021/C 300/05	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Võrdõiguslik liit: ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025“	19
2021/C 300/06	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Puuetega inimeste õiguste strateegia“	24
2021/C 300/07	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Ohutud ja keskkonnasäästlikud kemikaalid mürgivaba keskkonna heaks Euroopa linnades ja piirkondades“	29
2021/C 300/08	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused merekeskkonna kaitsel“	36

2021/C 300/09	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „COVID-19 kriisi ajal piirkondades ja linnades saadud kogemused ja õppetunnid“	43
2021/C 300/10	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Euroopa terviseliit: ELi vastupanuvõime suurendamine“	53
2021/C 300/11	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Kliimaneutraalse majanduse saavutamine – lõimitud energiasüsteem kliimaneutraalse Euroopa nimel“	58
2021/C 300/12	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Digiöppe tegevuskava 2021–2027“	65
2021/C 300/13	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Meedia digikümnnendil: tegevuskava“	69

III Ettevalmistavad aktid

Regioonide komitee

Interactio – kaugistung – Euroopa Regioonide Komitee täiskogu 144. istungjärg, 5.5.2021–7.5.2021

2021/C 300/14	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Tõsised piiriülesed terviseohud ning haiguste ennetuse ja tõrje Euroopa keskuse volitused“	76
2021/C 300/15	Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Euroopa ravimistrateegia ja seadusandlik ettepanek Euroopa Raviameti volituste muutmiseks“	87

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

RESOLUTSIOONID

REGIOONIDE KOMITEE

INTERACTIO – KAUGISTUNG – EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE TÄISKOGU
144. ISTUNGJÄRK, 5.5.2021–7.5.2021

Euroopa Regioonide Komitee resolutsioon teemal „Euroopa tuleviku konverents“

(2021/C 300/01)

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. toetab täiel määral ulatusliku, reaalselt kaasava, läbipaistva, geograafiliselt ja poliitiliselt tasakaalustatud ning detsentraliseeritud arutelu vajadust Euroopa Liidu tuleviku üle;
2. tunneb heameelt Euroopa tuleviku konverentsiga seotud töö kauaoodatud käivitamise üle vaatamata COVID-19 pandeemia tõttu kaasnenud jätkuvatele probleemidele ning ootab panustamist ambitsioonikate, kaugeleulatuvate ja püsivate tulemuste saavutamisse, millest saavad käegakatsutavat kasu kõik ELi kodanikud;
3. peab kahetsusväärseks, et konverentsi käivitamisel on tekkinud viivitus, mis toob kaasa kahe aasta pikkuse protsessi lühenemise ühele aastale; nõuab siiski tungivalt jõupingutuste kahekordistamist, et muuta konverents demokraatliku osaluse ja kodanike kaasamise edulooks;
4. rõhutab, et konverents peaks olema protsess, mis annab hääle kõigile kodanikele, olenemata nende taustast, vanusest, päritolust või elukohast; julgustab kõiki osalejaid korraldama üritusi ja edendama digitaalset platvormi kogu ühiskonnas, minnes kaugemale tavapärastest ELi-teemalistes aruteludes osalevatest rühmadest, nii et tulemuseks oleks täielikult kaasav arutelu;
5. võtab teadmiseks Euroopa Parlamendi, Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Komisjoni allkirjastatud ühisdeklaratsiooni ning kiidab heaks eelkõige selle selged viited piirkondlikele ja kohalikele omavalitsustele, piirkondlikele parlamentidele ning subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttele; kordab oma üleskutset saada ühisdeklaratsiooni allkirjutajaks;
6. juhib tähelepanu sellele, et Euroopa Liidus on ligikaudu miljon kohalikul ja piirkondlikul tasandil valitud esindajat, kes töötavad oma kodanike nimel ligi 90 000 kohalikus ametiasutuses, moodustades Euroopa Liidus kõige suurema demokraatliku ja kodanikele kõige lähema esindatuse, ja kes vastutavad ühiselt poole avaliku sektori investeeringute eest Euroopa Liidus ja enam kui poole Euroopa õigusaktide rakendamine eest, aidates seeläbi märkimisväärselt kaasa Euroopa Liidu poliitiliste eesmärkide saavutamisele;
7. kinnitab veel kord oma 12. veebruari 2020. aasta resolutsioonis esitatud seisukohti ja kordab, et enamik konverentsi aruteludeks valitud teemasid, sealhulgas kliima, keskkond, rahvastikukadu ja demograafilised probleemid, tervis, haridus, kultuur, ränne, õigusriik, digipööre, tugevam majandus ja sotsiaalne õiglus, kuuluvad piirkondlike ja kohalike omavalitsuste pädevusse; seepärast rõhutab, et konverentsi jaoks ei ole võimalik esitada konkreetseid ettepanekuid, kui just märkimisväärne osa nendest ettepanekutest ei tulene aktiivsest dialoogist ja konsulteerimistest kohaliku tasandiga;

8. toetab seisukohta, et konverents peaks järgima avatud lähenemisviisi poliitika ja institutsioonide reformimisel ning sillutama teed Euroopa Liidu püsivatele reformidele, mis kestavad kauem kui konverents;

9. peab konverentsi võimaluseks tuua Euroopa oma kodanikele lähemale ja tugevdada nende omanikutunnet Euroopa projektis nn Euroopa demokraatia maja kaudu, mille vundamendiks on kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, seinteks liikmesriigid ja katuseks Euroopa Liit; kohustub võtma aktiivse rolli mitmetasandilise valitsemise tugevdamise ja edasise integratsiooni edendamise mitmesuguste poliitiliste võimaluste uurimisel Euroopas valdkondades, milles see on õigustatud ja toob lisaväärtust;

10. leiab, et praeguse pandeemia valguses on elutähtis tugevdada demokraatlikke põhimõtteid ning linnade ja piirkondade keskset rolli inimestele usaldusväärsete vastuste andmisel ja rõhutada koostöö tähtsust kõikidel valitsemistasanditel ja piiriüleselt seista silmitsi ühiste probleemidega; See peaks täielikult kajastuma konverentsi koosseisus ja kodukorras;

11. kavatab mängida konverentsil aktiivset rolli oma liikmete osaluse kaudu juhatuses ja delegaatidena konverentsi täiskogu aruteludel; kohustub andma konverentsile temaatilise sisendi kohalike ja piirkondlike omavalitsuste jaoks olulistes küsimustes, sealhulgas kodanikega peetavate mitmete kohalike dialoogide kaudu, mida komitee korraldab kogu Euroopa Liidus; nõuab noorte ja meie ühiskonna mitmekesisust esindavate inimeste kaasamist kui kõikehõlmavate arutelude pidamise eeltingimust;

12. on seisukohal, et konverentsi täiskogu peab tuginema kindlatele demokraatlikele alustele ning seepärast peaks selle liikmete hulka kuuluma asjakohane hulk piirkondlike ja kohalike parlamentide ja nõukogude esindajaid koos nende kolleegidega Euroopa Parlamendist ja riiklikest parlamentidest; rõhutab vajadust geograafilise, poliitilise ja soolise tasakaalu järele konverentsil esindatuse juures;

13. rõhutab vajadust suurendada halduslikke jõupingutusi, et kaasata Euroopa tuleviku konverentsi arutellu ELi äärepoolseimad piirkonnad, mille olukord on ELis ainulaadne ja eriline ning mis on ELi olulised esindajad ülejäänud maailmas;

14. tunneb heameelt Euroopa tuleviku konverentsi mitmekeelse digiplatvormi käivitamise üle ning kohustub seda edendama ja sellele kaasa aitama, korraldades osalusdialooge ja edastades asjakohast tagasisidet; julgustab kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi levitama platvormi oma kodanike seas ja edendama kogu ühiskonna osalemist, sõltumata taustast, päritolust või elukohast;

15. on seisukohal, et ELi ja selle tuleviku kohta peavad olema esindatud igasugused seisukohad, nii üritustel kui ka digitaalses platvormis, et konverentsi saaks pidada tõeliselt demokraatlikuks protsessiks; juhib siiski tähelepanu sellele, et miinimumväärtusi tuleb austada ja nende vaadete seas ei tohiks lubada selliseid, mis on vastuolus inimväärikuse, vabaduse, demokraatia, võrdsuse, õigusi ja inimõiguste austamisega, olgu need siis kuritahtlikud, laimavad, vihkavad, rassistlikud või avalikku korda rikkuvad avaldused; korraldajad ja osalejad peaksid võtma kohustuse neid väärtusi igal ajal järgida;

16. märgib, et komitee on juba täiskogu istungiärkudel ja komisjonide koosolekutel alustanud arutelude korraldamist ning arvamuste vastuvõtmist konverentsi tööga seotud teemadel. Samuti keskenduvad konverentsile komitee peamised üritused, näiteks ELi piirkondade ja linnade nädal, iga-aastane EuroPComi konverents ning kodanikega peetavad kohalikud ja piirkondlikud dialoogid ja konsulteerimised ning komitee fraktsioonide korraldatavad üritused;

17. rõhutab vajadust kahekordistada jõupingutusi kõigil haldustasanditel, et kaasata Euroopa tuleviku konverentsi aruteludesse hääled nendest piirkondadest, kus valitsevad rasked ja püsivad ebasoodsad looduslikud või demograafilised tingimused, nagu hõredalt asustatud alad, saared, piiriülesed piirkonnad või mägipiirkonnad.

18. toob esile oma pooleliolevat algatust konsulteerida kodanikega komitee liikmete korraldatavate kohalike ja piirkondlike dialoogide kaudu, kusjuures enne konverentsi algust on juba korraldatud mitmeid tulemuslikke üritusi. Need üritused hõlbustavad kodanike suhtlemist kõikide valitsemistasandite poliitikutega ja näitavad, et arutelu Euroopa Liidus toimuvate suundumuste üle on Euroopa piirkondade ja linnade jaoks olulisel kohal;

19. tuletab meelde, et konverents peab jõudma kõigisse Euroopa linna- ja maapiirkondadesse; rõhutab olulist rolli, mis võib olla riigi tasandist madalamatel tasanditel selles, et konverentsi arutelud jõuaksid maapiirkondadesse ja võimaldaksid arvesse võtta ka nende konkreetseid vajadusi;

20. väärtustab institutsioonidevahelist koostööd ja suurenenud sünergiaid selliste tegevuste elluviimisel ning hõlbustab muid teavitustegevusi, tehes koostööd oma partneritega, näiteks piirkondlikud parlamendid Euroopa Liidu Piirkondlike Seadusandlike Kogude Konverentsi, seadusandlike volitustega piirkondade rühma edendatud algatuse RLEG, RegHubi ja ühtekuuluvuspoliitika allianssi võrgustiku kaudu; noored poliitikud oma spetsiaalse programmi kaudu; piirkondlikud ja kohalikud poliitikud, kes vastutavad Europe Directi keskuste eest ning katseprojekt „Building Europe with Local Entities“ (Euroopa ülesehitamine koos kohalike üksustega);

21. tugevdab jätkuvalt oma koostööd kohalike ja piirkondlike omavalitsuste Euroopa ja riiklike ühenduste, piirkondade ja linnade sidusrühmade kogukondade, riikide parlamentide teiste kodade ning teiste osalejatega;

22. kohustub suurendama konverentsi mõju ja teavitustegevust ning edendama ja rakendama osalusdemokraatia uuenduslikke vorme. Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused on saavutanud reaalseid tulemusi kodanike panuse andmisel poliitiliste otsuste tegemise protsessi. Komitee kutsub liikmesriike üles mõjutama riigi tasandil aktiivselt konverentsi kujundamist ning tagama kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kaasatuse. On oluline, et nad aruteluga ühineksid, kaasates oma territooriumi kodanikke, et teha nende hääl kuuldavaks ja tõsta poliitilises otsustusprotsessis esile nende ootused;

23. nõuab püsiva Euroopa dialoogi loomist kodanikega, et tugevdada demokraatiat kõikidel valitsemistasanditel ja julgustada kodanikke osalema Euroopa Liidu projektis ja võtma vastutust selle eest, nagu on väljendatud 2020. aasta oktoobris vastu võetud komitee arvamuses „Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused pidevas dialoogis kodanikega“⁽¹⁾; on seisukohal, et kodanikega peetav dialoog ei tohiks olla ühesuunaline suhtlus, vaid seda tuleb arvesse võtta ELi poliitikakujundamisel;

24. rõhutab, et kodanike panustega seotud järelemeetmed ja eelkõige konverentsist tulenevad lõplikud soovitusel on sama olulised kui sisendmeetod; rõhutab, et järelemeetmeid tuleb rakendada kooskõlastatult ja kaasavalt ning need peavad täiel määral hõlmama ka komiteed; on samuti seisukohal, et konverentsile tuleks anda piisavalt aega konkreetsete ettepanekute esitamiseks ELi institutsioonilise raamistiku täiustamiseks ja selle muutmiseks tulevikukindlaks; tunnistab, et samal määral kui konverents suudab saavutada üldsuse usalduse, võib see ka selle kaotada, kui väljendatud seisukohtade esitamise ja kaasamise lubadust ei täideta; rõhutab, et konverentsi saab lõppkokkuvõttes siis edukaks pidada, kui kodanikud märkavad, et nende häält on kuulda võetud ja nad on aidanud kujundada ELi tulevikku;

25. rõhutab, et oma poliitilise ja institutsionaalse missiooni toetamiseks on komitee konverentsi ajaks loonud Euroopa demokraatia kõrgetasemelise töörühma⁽²⁾, mida juhib Euroopa Ülemkogu endine eesistuja Herman Van Rompuy ja mis edendab arutelusid komitee nägemuse kohta Euroopa demokraatia üle piirkondliku omavalitsuse perspektiivist ning selle üle, kuidas tugevdada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning komitee mõjuvõimu Euroopa otsustusprotsessis;

26. ootab huviga koostööd eesistujariigi Sloveeniaga ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste panuste esitamist Euroopa Liidu tulevikku 9. Euroopa piirkondade ja linnade tippkohtumisel, mis toimub Prantsusmaa eesistumise ajal;

27. teeb komitee presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni presidentidele, Euroopa Ülemkogu eesistujale ja ELi nõukogu eesistujariigile Horvaatiale.

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁾ CDR 4989/2019.

⁽²⁾ Kõrgetasemelise töörühma esimeheks on Euroopa Ülemkogu endine eesistuja Herman Van Rompuy ja sinna kuulub veel kuus liiget: endised komisjoni liikmed Joaquín Almunia ja Androulla Vassiliou, endised Euroopa Parlamendi liikmed Rebecca Harms ja Maria João Rodrigues, Euroopa Noortefoorumi president Silja Markkula ja Varssavi ülikooli professor Tomasz Grosse.

Euroopa Regioonide Komitee resolutsioon teemal „Vaba liikumine COVID-19 pandeemia ajal (roheline digitõend) ja vaktsiinitootmise suurendamine“

(2021/C 300/02)

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. märgib, et COVID-19 pandeemia on avaldanud märkimisväärtset mõju kodanike vabale liikumisele Euroopa Liidus ja väljaspool seda ning see on mõjutanud eelkõige piiriülest reisimist ja pendelrännet;
2. on veendunud, et Euroopa kodanike vaktsineerimine COVID-19 ja selle võimalike tüvede eest kaitsmiseks on peamine viis pandeemia kontrolli alla saamiseks ja vaba liikumise taastamiseks;
3. väljendab kahetsust, et siiani on liikmesriikides vaktsineerimine veninud, sest ravimitootjatega vaktsiinilepingute sõlmimine käivitus aeglaselt ja nende lepingutes puudub läbipaistvus. Seetõttu on viibinud vaktsiinide tarnimine ja kaasnenud raskused vaktsineerimiskampaaniate korraldamisega;
4. toonitab, et ühine lähenemisviis inimeste tervisliku seisundi kontrollimiseks ja tõendamiseks tulenevalt COVID-19 pandeemiast on esmatähtis, et tagada pandeemia jälgimisega seotud poliitika ja tehniliste lahenduste tõhusus, tulemuslikkus ja koostalitlusvõime ning hõlbustada õigust vabalt liikuda ja elada kõigi liikmesriikide territooriumil;
5. pooldab Euroopa Komisjoni ettepanekut võtta vastu määrus, millega kehtestatakse koostalitlusvõimeliste vaktsineerimis-, testimis- ja tervenemistõendite väljastamise, kontrollimise ja aktsepteerimise raamistik, et hõlbustada vaba liikumist COVID-19 pandeemia (roheline digitõend) ajal, samuti ettepanekut määruse kohta seaduslikult Euroopa Liidus viibivate või elavate kolmandate riikide kodanike roheliste digitõendite kohta;
6. toetab Euroopa Parlamendi seisukohta muuta nimetus „ELi COVID-19 tõendiks“, et selle kasulikkus oleks paremini mõistetav, lihtsustades seeläbi tõendi propageerimist kodanike hulgas. Komitee rõhutab, et kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on oluline roll tõendi tutvustamisel elanike seas ja selle lisaväärtuse esiletõstmisel ELis; kutsub seepärast Euroopa Komisjoni üles koos komiteega kaasa lööma ühistes kampaaniategevustes;

Roheline digitõend

7. kordab resolutsioonis COVID-19 pandeemia vaktsineerimiskampaania kohta (RESOL-VII/010) väljendatud toetust luua standarditud ja riskasutatav meditsiiniline vaktsineerimistõend, arvestades et vaktsineerimise tõendamine on meditsiiniliselt vajalik. Diskrimineerimise vältimiseks tuleks tõend väljastada Euroopa Liidus automaatselt isikutele, kes on vaktsineeritud, COVID-19 nakkusest paranenud või keda on testinud;
8. rõhutab asjaolu, et roheline tõend ei ole uus reisidokument, mis annab uusi õigusi või privileege, vaid üksnes vahend, mille ainus eesmärk on hõlbustada isikute vaba liikumise õiguse kasutamist COVID-19 pandeemia ajal;
9. tunneb heameelt asjaolu üle, et kavandatud raamistikuga nähakse ette riskasutatav tõend lisaks COVID-19 vastu vaktsineerimisele ka selle testimise ja läbipõdemise kohta, et hõlbustada tõendi omanike õigust vabale liikumisele liikmesriikide vahel COVID-19 pandeemia ajal ning parandada kehtivatest sanitaarmedetetest kinnipidamist. Samuti tuleb veel kaaluda tõendi kehtivusaega ja vajaduse korral selle edasist ajakohastamist;
10. väljendab siiski muret sellise tehnoloogia liikmesriikidevahelise reaalse koostalitlusvõime pärast olukorras, kui mõned neist kavatsevad juba integreerida vaktsineerimistõendid oma koroonajälgimise rakendustesse, millest aga paljud ei ühildu teiste Euroopa Liidu koroonajälgimise rakendustega;
11. peab rohelist digitõendit vahendiks võltsitud COVID-19 tõendite ohu vastu võitlemisel ja selle kõrvaldamisel. Sellistest juhtumitest on juba teatatud. Kõrged turbestandardid tuleb tagada eelkõige paber kandjal tõendite jaoks;

12. nõuab, et roheline digitõend ei tohiks olla vaba liikumise õiguste kasutamiseks vajalik eeltingimus ega reisidokument ning rõhutab mittediskrimineerimise põhimõtet, eelkõige vaktsineerimata isikute suhtes;

13. teeb ettepaneku muuta kavandatava määruse artiklit 1, selgitamaks, et roheline digitõend ei mõjuta piiriüleste töötajate õigust pandeemia ajal vabalt oma kodu ja töökoha vahel liikuda. Samuti ei tohiks see mõjutada kaupade ja esmatähtsate teenuste vaba liikumist kogu ühtsel turul, sealhulgas meditsiinitarvete ja personali vaba liikumist roheliste koridoride kaudu, millele viidatakse komisjoni teatistes roheliste koridoride rakendamise kohta piirihaldusmeetmete suunistes, et tagada tervisekaitse ning kaupade ja teenuste kättesaadavus;

14. rõhutab, et mittediskrimineerimine peab tähendama, et vaktsineerimata isikud, kellel on kehtiv test, mis tunnistab nad terveks, saavad kasutada oma õigust reisida. Selline test peab olema laialdaselt kättesaadav ja minimaalse hinnaga;

15. toetab kolmandate riikide poolt ELi kodanikele ja nende pereliikmetele väljastatud tõendite aktsepteerimist, kui need on välja antud määruses kehtestatud nõuetega samaväärsete nõuete kohaselt; eeldab, et sarnast kohtlemist laiendatakse ka seaduslikult riigis viibivatele või elavatele kolmandate riikide kodanikele, keda on vaktsineeritud kolmandates riikides;

16. on seisukohal, et rohelist digitõendit tuleks kasutada üksnes vaktsiinide korral, mis on saanud Euroopa nõuetele vastavuse kinnituse Euroopa Ravimiameti otsusega. Euroopa Komisjoni määruse artiklit 2.3 tuleks asjakohaselt muuta;

17. nõustub, et roheline digitõend tuleks välja anda tasuta digitaalsel kujul või digitaalsel kujul ja paberkandjal vastavalt Euroopa Liidu digiteerimisalastele jõupingutustele. Seepärast tuleks artiklit 3.2 asjakohaselt muuta;

18. juhib tähelepanu sellele, et määruses tuleks arvesse võtta liikmesriikide sisemist korraldust ja järgida subsidiaarsuse põhimõtet, arvestades asjaolu, et mõnes liikmesriigis ei ole avaliku sektori asutused ainsad tervisetõendeid väljaandvad asutused. Kogu määruses (alates artiklist 3.2) tuleks viidata „asjakohastele avaliku sektori asutustele“;

19. palub Euroopa Komisjonil pärast rohelise digitõendi jõustumist kooskõlastada inimeste vaba liikumisega seotud piirangud Euroopa Liidus, näiteks karantiin, eneseisolatsioon, COVID-19 nakkuse testimine ja sisenemise keelamine. Eelkõige nõuab komitee, et liikmesriigid teavitaksid teisi liikmesriike ja komisjoni viivitamatult ja eelnevalt selliste piirangute kehtestamist koos asjakohaste põhjenduste ja viidetega rakendatavate meetmete ulatuse kohta (artikli 10 lõike 1 muudatus);

20. nõuab andmekaitse nõuete järgimist tervishoiusektori väga tundlikus ja personaalses raamistikus ning palub liidu seadusandjal eelkõige põhjalikult hinnata kavandatava tõendi andmekaitsealast mõju, selle vastavust isikuandmete kaitse üldmäärusele ja seoses andmetalletusega ning kas ELi andmeid saaks Euroopa Liidust välja viia; nõuab, et pärast pandeemia möödumist ei tohi neid andmeid enam analüüsida;

21. kordab vajadust austada põhiõigusi ja põhimõtteid, mida tunnustatakse eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, kui liikmesriigid ja nende piirkonnad hakkavad seda määrust rakendama, sealhulgas õigust era- ja perekonnaelu austamisele, õigust isikuandmete kaitsele, õigust võrdsusele seaduse ees ja mittediskrimineerimisele, õigust vabale liikumisele ja õigust tõhusale õiguskaitsevahendile. Sellest tulenevalt tuleks kõigi põhiõiguste piirangute korral hinnata ja kontrollida proportsionaalsust;

22. nõuab, et Euroopa Parlament ja Euroopa Ülemkogu võtaksid rohelise digitõendi võimalikult kiiresti vastu, et tõend ja asjakohane süsteem saaksid sel suvel täielikult toimivaks, tagades olulise edasimineku Euroopa Liidu majanduse taastamise suunas;

23. nõuab liikmesriikidelt tungivalt, et nad suhtuksid rohelise digitõendi kasutamisse ettevaatusega. Põhiteenused peaksid jääma kättesaadavaks kõigile kodanikele;

Vaktsiinitootmise suurendamine

24. kinnitab taaskord, et Euroopa Liidu meetmed peavad järgima solidaarsuse põhimõtet. Vaktsineerimise kättesaadavus ei peaks sõltuma inimeste elukohast ega eraettevõtete majandusstrateegiast;
25. nõuab vaktsiinitootmise kiiret suurendamist Euroopas ning toetab Euroopa Komisjoni jõupingutusi vaktsiinitootmise laiendamiseks, eelkõige suurendades tootmiskohtade hulka Euroopa Liidus; palub Euroopa Komisjonil välja selgitada, kas selleks otstarbeks tuleks kavandada riigiabi käsitlevaid ajutisi sätteid;
26. leiab, et vaktsiinitootmise suurendamiseks võiks Euroopa Liit uurida uusi lahendusi, näiteks ravimite ja meditsiinitehnoloogia patentide ajutine peatamine COVID-19 nakkuse ravi või ennetuse eesmärgil;
27. kordab oma üleskutset liidu seadusandjatele esitada põhjalikud ja julged ettepanekud oluliste ravimite väljatöötamiseks ja tootmiseks Euroopa pinnal, et tagada ELi strateegiline autonoomia, vähendades sõltuvust kolmandatest riikidest;
28. kinnitab taas, et Euroopa elanikkonna vaktsineerimine peab jääma Euroopa Liidu esmatähtsaks prioriteediks ning pooldab lubade väljaandmise mehhanismi COVID-19 vaktsiinide eksportimiseks väljapoole Euroopa Liitu kui vajalikku sammu vaktsiinitootjate jaoks nende kohustuste täitmisel ELi kodanike ees; rõhutab samal ajal, et vaktsineerimisprotsess saab olla tõhus üksnes siis, kui Euroopa Liit aitab jätkuvalt pakkuda vaksiine ülejäänud maailmale, eelkõige vähem arenenud riikidele (eriti COVAXi alliansile, kuhu kuulub 142 riiki).

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

ARVAMUSED

REGIOONIDE KOMITEE

INTERACTIO – KAUGISTUNG – EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE TÄISKOGU
144. ISTUNGJÄRK, 5.5.2021–7.5.2021**Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamine kohalikest ja piirkondlikest perspektiivist“**

(2021/C 300/03)

Pearaportöör:	Anne KARJALAINEN (FI/PES), Kerava linnavolikogu liige
Viitedokument:	eesistujariigi Portugali konsulteerimistaotlus Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava“ COM(2021) 102 final

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Üldised märkused

1. väljendab heameelt asjaolu üle, et Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariik Portugal lisas Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise oma programmi prioriteedina, ning on koostanud eesistujariigi taotlusel Porto sotsiaaltippkohtumise jaoks arvamuse kohaliku ja piirkondliku perspektiivi kohta. Komitee peab oluliseks võtta kõrgeimal poliitilisel tasandil kohustus edendada käesoleval kümnendil tugevat sotsiaalset Euroopat ja inimeste heaolu;
2. väljendab eriti heameelt Euroopa Komisjoni esitatud Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava üle, milles sätestatakse vajalikud pikaajalised poliitikameetmed ja konkreetsed vahendid, et luua kestlikumad majandus- ja sotsiaalsüsteemid tulevikuks kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides;
3. peab tervitatavaks, et tegevuskavas tunnustatakse kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli algatuste rakendamisel, arendamisel ja neile lisaväärtuse andmisel. Kohalikel ja piirkondlike omavalitsustel on oluline osa piirkondade elujõulisuse tugevdamisel ning 2030. aasta tööhõive, oskuste ja sotsiaalkaitse alaste kvantifitseeritud üldeesmärkide saavutamisel, tingimusel et tegevuskava rakendamiseks eraldatakse piisavalt rahalisi vahendeid;
4. rõhutab, et rakenduskava tugevdab ja edendab kohalike ja piirkondlike omavalitsuste jõupingutusi tööhõive- ja sotsiaalpoliitika rakendamisel. Tuleb vaadata praegusest kriisist kaugemale ja teha sotsiaalseid investeeringuid, et tugevdada sotsiaalset mõõdet ka hästitoimiva siseturu kasuks;
5. rõhutab, et Euroopa sotsiaalõiguste samba selge, kooskõlastatud ja edasipüüdlik rakendamine aitab kaasa Euroopa Liidu pühendumisele ÜRO kestliku arengu tegevuskavale aastani 2030 ja selle 17-le kestliku arengu eesmärgile ning Euroopa rohelise kokkuleppe rakendamisele sotsiaalselt õiglasel viisil;

6. toonitab, et Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel määrab subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõte kindlaks, millisel tasandil EL ja liikmesriigid kavandatud poliitikavahendeid ja seadusandlikke meetmeid rakendamise käigus kasutavad;

Jõudude ühendamine Portos

7. kutsub Porto sotsiaaltippkohtumisel osalevaid liikmesriike, sotsiaalpartnereid ja kodanikuühiskonda üles võtma ühist kohustust kiirendada Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamist oma pädevusvaldkondades, seades esikohale inimesed. Enamik vahendeid samba põhimõtete rakendamiseks on liikmesriikide, piirkondlike ja kohalike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna kätes. Edu saavutamiseks on vaja eri valitsustasandite ja sidusrühmade pühendumust tegutsemist ja jagatud vastutust ELi institutsioonide toetusel. Piirkonnad ja linnad on valmis täitma oma osa tugeva ja vastupidava sotsiaalse Euroopa kujundamisel, mis tagab õiglase rohe- ja digipöörde ning võimaldab nii majanduslikult kui ka sotsiaalselt taastuda COVID-19 kriisist. Seda toetavad kindlalt ka kodanikud, sest kümnest eurooplasest üheksa peab sotsiaalset Euroopat oluliseks ⁽¹⁾;

8. rõhutab, et Euroopa seisab silmitsi selle põlvkonna suurima tervishoiu-, sotsiaal- ja majanduskriisiga, milles Euroopa solidaarsus on proovile pandud. COVID-19 pandeemia mõju tööhõivele, vaesusele ja inimeste vaimsele heaolule jätkub kaua ning nõuab kõigi valitsustasandite investeringuid sotsiaal- ja tervishoiu valdkonnas, õigeid poliitikameetmete kombinatsioone ja rahalisi vahendeid. Taaste- ja vastupidavusraha abil tehtavatel investeringutel ja võetavatel meetmetel peab olema tugev sotsiaalne mõõde, mis tugevdab sotsiaalkaitseüsteeme, rahastab kvaliteetseid töökohti, parandab ja kindlustab avalikke teenuseid, vähendab vaesust ja edendab soolist võrdsust. Tuleb keskenduda eelkõige kõige haavatavamate inimeste kaitsmisele, nagu vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus olevad inimesed, üksikvanemaga perekonnad ja üksikemad, kellel on raske töö- ja pereelu ühitada, puudega inimesed, rändajad, soolise vägivalda ohvrid jt, ning majanduse taastamine kaasavaks ja sotsiaalselt õiglaseks muutmisele. Sellega seoses on väga oluline ametiasutuste tugev pühendumine majanduslikule vabadusele osutada, tellida ja rahastada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid;

9. toonitab, et Euroopa Liit on jõudnud pöördepunkti, kus uus mõtteviis ei ole mitte ainult võimalik, vaid ka hädavajalik. Sotsiaalhoolekande süsteemid vajavad reformimist maailmas, mida kujundavad ülemaailmsed megatrendid. Inimeste heaolu investimine ja heaolumajanduse eeliste väärtustamine on olulisem kui kunagi varem. Komitee peab Porto sotsiaaltippkohtumist oluliseks võimaluseks leppida kokku ühistes eesmärkides, millega seatakse poliitika keskmesse inimeste heaolu ja võrdsus ning asetatakse sotsiaalküsimused Euroopa Liidus püsivalt esikohale;

Portos heaks kiidetavad ühised eesmärgid

10. toetab tegevuskavas seatud kolme peamist eesmärki, mis tuleb kümnendi lõpuks saavutada tööhõive, oskuste ja sotsiaalkaitse valdkonnas ning mis on kooskõlas ÜRO kestliku arengu eesmärkidega. Uued peamised eesmärgid tähendavad, et 2030. aastaks peaks vähemalt 78 % ELi elanikkonnast vanuses 20–64 olema tööga hõivatud, vähemalt 60 % kõigist täiskasvanutest peaks igal aastal koolitusel osalema ning vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste arvu tuleks vähendada vähemalt 15 miljoni võrra;

11. rõhutab, et tööhõive eesmärgi saavutamiseks on vaja luua rohkem kvaliteetseid uusi töökohti, parandada naiste tööhõivet, lihtsustada kõigi noorte juurdepääsu tööhõivele, pöörates erilist tähelepanu ebasoodsas olukorras olevatesse rühmadesse kuuluvatele noortele, ja tagada tööelus alaesindatud rühmade täielik integreerimine tööturule. Komitee tuletab meelde, et COVID-19 kriis on mõjutanud naiste, noorte, rändajate ja puuetega inimeste tööhõivet. Samuti tuleks pöörata tähelepanu raskustele, millega puutuvad kokku inimesed, keda diskrimineeritakse tööhõive valdkonnas muudel põhjustel, nagu vanus, etniline ja rassiline päritolu, usutunnistus või veendumused ja seksuaalne sättumus;

12. nõustub sellega, kui olulised on kavandatud tööhõivealgatused ning ulatuslikud kollektiivlõuendused, et tagada töötaja senisest parem kaitsmine. Uued tööhõivevormid, tööjõu liikuvus, platvormimajandus, tööaja paindlik korraldus ja kaugtöö nõuavad dialoogi sotsiaalpartnerite vahel ja nende tihedat kaasamist sotsiaalõiguste samba rakendamisse. Komitee peab samuti kahetsusväärseks, et tegevuskavas vaid hinnatakse eri olukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastust (TERA) saadud kogemusi ega kaaluta arutelu alalise Euroopa töötuskindlustusskeemi üle;

⁽¹⁾ Eurobaromeetri uuring nr 03/2021 sotsiaalküsimuste kohta.

13. rõhutab, et uued tööstus-, ringmajanduse ja VKEd strateegiad ning sotsiaalmajandus toetavad kvaliteetsete töökohtade loomist ja suuremat konkurentsivõimet. Need strateegiad peavad vähendama ka soolist ebavõrdsust taastuenergia ja keskkonnahoidlike töökohtade vallas;

14. juhib tähelepanu sotsiaalse vastutuse kriteeriumitele riigihangetes ja nende panusele sotsiaalse dumpingu ennetamisel. Komitee teeb seetõttu ettepaneku muuta riigihankelepingud rohkem sõltuvaks õiglaste palga- ja muude tingimuste rakendamisest, mis on sätestatud seadustes ja/või kollektiivlepingutes, sealhulgas alltöövõtuhelates;

15. rõhutab vajadust tagada töö- ja eraelu tasakaal ning parem juurdepääs tööturule naiste jaoks, kes moodustavad valdava enamuse pereliikmetest hooldajatest, pöörates erilist tähelepanu üksikvanemaga perekondadele ja suurtele peredele. Samal ajal parandab naiste tööhõive määra suurendamine ja palgalõhe vähendamine naiste pensione, vähendades vaesusriski pensionipõlves;

16. nõuab noortegarantii kiiret rakendamist ja meetmetes erilise tähelepanu pööramist 15–29-aastaste mittetöötavate ja mitteõppivate noorte olukorra parandamisele. Õpipoisiõppe ajakohastamine ja praktikaprogrammide parandamine suurendab noorte võimalusi leida kiiresti tööd kasvusektorites, mis on oluline, kuna noorte töötus on COVID-19 kriisi ajal kõikjal Euroopas järsult kasvanud. Komitee nõuab samuti meetmete võtmist selle tagamiseks, et noorte tööhõivet edendavad kavad ei soodustaks ebakindlaid tööhõivevorme;

17. rõhutab, et COVID-19 kriisist taastumine, rohe- ja digipööre ning demograafilised muutused mõjutavad Euroopa piirkondi ja sektoreid erinevalt, nõudes tööjõu ümberpaigutamist ja laiaulatuslikku ümberõpet. Komitee kutsub liikmesriike, kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi ning sotsiaalpartnereid üles leidma lahendusi täiskasvanute, eelkõige vanemas eas töötute juurdepääsuks täiendus- ja ümberõppele, tuginedes headele tavadele ja süsteemile EASE⁽²⁾;

18. teeb ettepaneku siduda hariduse ja oskuste alased eesmärgid mitte ainult Euroopa haridusruumi väljakujundamisega, vaid ka Euroopa teadusruumi ja Euroopa oskuste tegevuskavaga, jätmata kedagi rohe- ja digipöördest kõrvale;

19. juhib tähelepanu sellele, et kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on võtmeroll oskustega seotud poliitikameetmete väljatöötamisel ja koolituse pakkumisel. Komitee kutsub üles kasutama õpipoisiõpet EASE-le⁽³⁾ ja õpipoisiõppe Euroopa raamistikule⁽⁴⁾ tuginedes, et võimaldada eelkõige VKEdel pakkuda noortele õpipoisiõpet ja parandada alaesindatud rühmade olukorda tööturul;

20. rõhutab Euroopa Liidu soolise võrdõiguslikkuse strateegia tõhusa rakendamise tagamise tähtsust, pöörates erilist tähelepanu haavatavas olukorras olevate naiste kaasamisele (soolise vägivalla ohvrid, üksikvanemaga perekonnad jt). Samba rakendamisel tuleb süvalaiendada soolist võrdõiguslikkust ja soolise mitmekesisuse tunnustamist;

21. tuletab meelde, et hoolimata tehtud jõupingutustest ei ole vaesust ega sotsiaalset tõrjutust Euroopas kaotatud ning COVID-19 pandeemia halvendab olukorda tõenäoliselt veelgi. Kuigi vaesuse vähendamise eesmärk võiks olla edasipüüdlikum, pidades eelkõige silmas pandeemiast põhjustatud sotsiaalset kahju, peab vaesuse vähendamine vähemalt 15 miljoni inimese võrra, kellest vähemalt kolmandik peaks olema lapsed, olema selle kümnendi peamine prioriteet, mis nõuab keskendumist vaesuse algpõhjustele ja tõhusatele meetmetele koos terviklike sekkumistega kõige ebasoodsamas olukorras olevates piirkondades, et vaesust vähendada. Riiklikud sissetuleku tagamise kavad on koos neid võimaldavate teenustega viimane abinõu, mis peab tagama inimväärse elu;

⁽²⁾ Toimivad tööhõive aktiivse toetamise meetmed (EASE), C(2021) 1372.

⁽³⁾ *Idem*.

⁽⁴⁾ Nõukogu 2018. aasta soovitus õpipoisiõppe Euroopa raamistiku kohta.

22. juhib tähelepanu avalike sotsiaalteenuste olulisele rollile kohalikul ja piirkondlikul tasandil peamiste sotsiaalsete õiguste põhimõtete rakendamisel selleks, et leevendada pandeemia negatiivseid sotsiaalseid tagajärgi. Need on ülitähtsad, et muuta majanduse taastamine õiglasemaks ja sotsiaalselt kaasavamaks, toetades kõige haavatavamate inimeste tööhõivet, tervist ja sotsiaalset kaasatust;

23. rõhutab Euroopa lastegarantii ja ELi lapse õiguste strateegia tõhusa rakendamise tähtsust riiklike lastehoiukavade abil, mis edendavad võrdseid võimalusi kõigile lastele ja murravad ebasoodsate tingimuste põlvkondadevahelise ülekandumise nõiaringi, tagades vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevatele lastele juurdepääsu esmatähtsatele teenustele. Kõigil lastel peab olema juurdepääs kvaliteetsele lastehoiule, alus- ja koolieelsele haridusele, tervisliskule toitumisele ja huvialaringides osalemisele pärast kooli. Eritähelepanu tuleks pöörata haavatavas olukorras lastele, nagu kodutud lapsed ja vanemliku hoolitsuseta lapsed, ning pakkuda neile kogukonna- ja perepõhist hooldust ning tagada, et ükski laps ei jää unustusse. Peamiste prioriteetide hulka kuuluvad samuti kõigi vägivalda ja diskrimineerimise vormide ennetamine ja nende vastu võitlemine, lapsesõbraliku õigusemõistmise edendamine ning laste ühiskonnas osalemise tugevdamine, nagu on selgelt märgitud ka uues ELi lapse õiguste üldstrateegias. Lapse õigused peavad olema tagatud ka digimaailmas;

24. rõhutab samuti vajadust tegeleda tõhusalt üha arvukama vananeva elanikkonna vajadustega ja tagada neile elukvaliteeti, kaitses nende õigust kvaliteetsele sotsiaalhoolekandele, päevahooldusele ja pikaajalisele hooldusele, sest neid valdkondi on pandeemia märkimisväärselt mõjutanud ja neis valitseb oskustööjõu puudus;

25. juhib tähelepanu sellele, et kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on avalike teenuste osutamisel oluline roll ning et selle olulise ülesande täitmiseks peavad olema kättesaadavad piisavad rahalised vahendid. Investeeringud rohelisse, digitaalsesse ja sotsiaalsesse taristusse vähendavad piirkondlikke erinevusi ja parandavad juurdepääsu taskukohastele avalikele teenustele maapiirkondades, mahajäänud linnaosades, tööstuslikust üleminekust mõjutatud piirkondades ning raskete ja püsivate ebasoodsate looduslike või demograafiliste tingimustega piirkondades, näiteks äärepoolsemates piirkondades ning kaugemates ja eraldatud piirkondades, kus juurdepääs digiressurssidele on sageli piiratud;

26. tuletab meelde, et valdadel ja linnadel on oluline roll linnaplaneerimises, tehes kättesaadavaks eluruumid, mis on riiklikus või ühistu omanduses, kestlikud ja taskukohased. Suurendada tuleb inimväärselt eluasemete pakkumist kõigile kodanikele. Need peaksid vastama eakate ja puuetega inimeste konkreetsetele vajadustele, et edendada iseseisvat elamist ja ennetada nende suunamist hoolekandeesutustesse, samuti tuleb arvestada suurte ja üksikvanemaga perede, soolise vägivalda ohvrite ning noorte vajadustega, kelle suhtes on alaealisena kohaldatud kaitsemeetmeid. Eluasemeprobleemide lahendamine peab sisalduma kohalikes arengukavades, mille eesmärk on luua elamisväärsed linnaosad. Kaasavaid, kaitsvaid ja osalusel põhinevaid lähenemisviise tuleks rakendada mitte ainult ELi renoveerimislaine strateegias, vaid ka ELi ja liikmesriikide võetud kindla kohustuse kaudu ehitada uuslamuid, sealhulgas pikaajaliselt üürile andmiseks. Väga oluline on võimaldada kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel paremini kombineerida eri rahastamisallikaid ja ehitada kestlikke elamuid. Kodutusega tuleb tegeleda integreeritult ja kõikehõlmavalt, keskendudes kodutute tervishoiu- ja sotsiaaltoetusvõrgustike parandamisele. Näiteks on pikaajalise kodutuse vähendamisel osutunud edukaks tegutsemisviis „Esmalt eluase“. Seetõttu peaksid kohalikul ja piirkondlikul omavalitsusel kuuluma kodutuse vastu võitlemise Euroopa platvormi. Komitee peab sellega seoses kahetsusväärseks, et tegevuskavas ei seata kodutuse vastu võitlemisel kvantitatiivseid eesmärgi;

27. rõhutab, et kohalikel ja piirkondlikel osalejatel on järgmistel aastakümnetel märkimisväärne võimalus mõjutada heitkoguseid, energiatootmist, ehituse ja transpordi kestliku planeerimise ja neisse keskkonnahoidlike investeeringute tegemise kaudu. Euroopa hoonete renoveerimislaine meetmete abil võidakse suurendada tööhõivet, parandada elukvaliteeti ja võidelda energiaostuvõimetuse vastu, toetades väikese sissetulekuga majapidamiste investeeringuid energiatõhususse. Üürnike õiguste kaitsmiseks ja keskklassistumise vältimiseks tuleks renoveerimislaine kontekstis, kui on kaasatud avaliku sektori toetus, kohaldada eluasemekulude neutraalsust (sh üüri-, energia- ja tegevuskulud);

28. tuletab meelde, et COVID-19 pandeemia on digilõhet veelgi süvendanud. Komitee teeb ettepaneku edendada digitaalset ühtekuuluvust kui Euroopa Liidu eesmärgi rajada asjakohane digitaalne taristu, mis muudab e-teenused ja digiõpe kõigile juurdepääsetavaks. Erilist tähelepanu tuleks pöörata ebasoodsas olukorras olevate ja haavatavate rühmade juurdepääsule digitaalsetele vahenditele;

Sotsiaalvaldkonna tulemustabel

29. juhib tähelepanu sellele, et riikide keskmised sotsiaalvaldkonna näitajad ei kajasta kõiki Euroopa Liidu sotsiaalseid probleeme. See võib viia eksitavate tulemusteni, varjates liikmesriikides sageli esinevaid sotsiaalseid ja piirkondlikke erinevusi. Piirkondlik sotsiaalnäitajate tulemustabel võib aidata luua tugeva piirkondliku järelevalvepoliitika, mis tagab sotsiaalõiguste samba rakendamise kõigil tasanditel ja selle, et piirkondlikud investeeringud oleksid suunatud samba põhimõtete saavutamisele. Piirkondlikus järelevalves tuleb kasutada juba kogutud andmeid, aga see ei tohi tekitada piirkondadele halduskoormust;

30. peab vajalikuks edendada tugevat, tõhusat ja selget ühist Euroopa poliitikat, et tagada rändevoogude nõuetekohane juhtimine; seda seisukohata jagavad täielikult liikmesriigid ja piirkonnad. Komitee kordab oma kindlat veendumust, et rände- ja varjupaigaleppe eesmärgi, eelkõige liikmesriikide solidaarsust ja terviklikku lähenemisviisi, mis koondab meetmeid rände, varjupaiga, integratsiooni ja piirihalduse valdkonnas, võivad liikmesriigid saavutada ainult siis, kui nad tegutsevad üheskoos Euroopa ühise varjupaigasüsteemi raames ning kui solidaarsusmehhanismis tunnistatakse paremini nende kõigi huvisid ja võimeid⁽³⁾;

31. märgib, et oluline on lisada näitajad ja kasutada Euroopa Liidu enda edendatavaid vahendeid, näiteks piirkondliku sotsiaalarengu indeksit, et hõlmata laias laastus kõiki sotsiaalõiguste samba 20 põhimõtet. Andmete esitamine kõigis näitajates tuleks jaotada huvivaldkondade, sealhulgas soo alusel, kuna sooline võrdõiguslikkus on Euroopa sotsiaalõiguste samba üldpõhimõte. Komitee rõhutab vajadust arendada edasi riigipõhiste soovitude teadmusbaasi ja näitajaid, et tõhusamalt saavutada samba eesmärgi. Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused tuleks aktiivselt kaasata arutellu sotsiaalvaldkonna tulemustabeli parandamise üle;

Sotsiaal-majanduslik juhtimine

32. märgib, et Euroopa poolaasta ning taaste- ja vastupidavusraha on praegu peamised kasutada olevad õiguslikud vahendid, millega julgustada ja suunata liikmesriikide valitsusi töötama Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamise nimel Euroopa Liidus ja neid seejuures toetada. Komitee kutsus üles seadma Euroopa sotsiaalõiguste samba Euroopa poolaasta raames prioriteediks, tagamaks, et praegusest kriisist taastumine kujuneks tõeliselt kaasavaks ning käsitleks sotsiaalset tõrjutust, vaesust ja ebavõrdsust;

33. kordab oma üleskutset parandada majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimist Euroopa ja riigi tasandi vahel Euroopa poolaasta raames ning kutsus üles kaasama sellesse tihedamalt kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, kasutades selleks subsidiaarsuse põhimõttele tuginevat eelarve jagatud täitmist. Selle põhimõtte kohaselt tuleks strateegilise kavandamise ja rakendamisega seotud ülesanded delegeerida mitte üksnes liikmesriikidele, vaid ka kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele, kes saavad kohalikele vajadustele ja väljakutsetele kõige tõhusamalt vastata⁽⁴⁾;

34. nõuab kestliku rahanduse kontekstis nn sotsiaalse taksonoomia loomist vahendina, mis võimaldab suurendada investeeringuid sotsiaalsesse taristusse, nagu tervishoid, haridus või eluase. Selline vahend aitaks lahendada raskusi olulistele teenustele juurdepääsemisel, premeerides uue tehnoloogia kasutamist ja jõupingutusi kvalifitseeritud tööjõu edendamiseks ja töötajate puuduse vähendamiseks, aidates samal ajal paremini tunnustada sotsiaalsesse taristusse investeerimist kui väärtuslikku investeeringut;

Rahastamine

35. julgustab kasutama mitmeaastase finantsraamistiku ja taasterahastu „NextGenerationEU“ abil ära Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamist riiklikul tasandil, et aidata kaasa rohe- ja digipöördele, sotsiaalsele õiglusele ja vastupanuvõimele;

36. julgustab programmide kavandamisega tegelevaid asutusi tähistama struktuuri- ja investeerimisfondides selgelt ära kulud, mis on seotud Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisega;

37. nõuab, et kohalikule ja piirkondlikule tasandile eraldataks rohkem vahendeid riiklikest eelarvetest ning ELi vahenditest, et rahastada kohalikke meetmeid, teenuseid ja sotsiaalseid investeeringuid, mille abil saaks toetada eelkõige kõige haavatavamaid inimrühmi, järgides võrdsete võimaluste ja mittediskrimineerimise põhimõtteid;

⁽³⁾ COR 4843/2020.

⁽⁴⁾ COR 2167/2020.

38. rõhutab vajadust tugineda rahaliste vahendite eraldamise kavandamisel senisest rohkem nende jaotamise mõju hindamisele, et võtta paremini arvesse reformide ja sotsiaalsete investeeringute mõju eri rühmadele.

Brüssel, 7. mai 2021

Euroopa Regioonide Komitee
president

Apostolos TZITZIKOSTAS

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Laienemispakett 2020“

(2021/C 300/04)

Raportöör:	Nikola DOBROSLAVIĆ (HR/EPP), Dubrovnik-Neretva maakonna prefekt
Viited:	„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2020. aasta teatis ELi laienemispoliitika kohta““ COM(2020) 660 final; SWD(2020) 350 final; SWD(2020) 351 final; SWD(2020) 352 final; SWD(2020) 353 final; SWD(2020) 354 final; SWD(2020) 355 final; SWD(2020) 356 final „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Majandus- ja investeerimiskava Lääne-Balkani jaoks““ COM(2020) 641 final

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Üldised märkused

1. võtab suure huviga teadmiseks Euroopa Komisjoni teatise ELi laienemispoliitika 2020 kohta, aruanded kandidaatriikide Albaania, Montenegro, Põhja-Makedoonia, Serbia ja Türgi kohta, aruanded potentsiaalsete kandidaatide Bosnia ja Hertsegoviina ning Kosovo⁽¹⁾ kohta ning komisjoni teatise Lääne-Balkani riikide majandus- ja investeerimiskava kohta;
2. väljendab suurt heameelt selle üle, et 2020. aasta mais Zagrebis toimunud ELi ja Lääne-Balkani riikide tippkohtumisel pöörati taas tähelepanu laienemisprotsessi geostrateegilisele tähtsusele investeringuna rahusse, stabiilsusse, julgeolekusse ja majanduskasvu kogu Euroopas, ning selge toetuse üle Lääne-Balkani riikide Euroopa perspektiivile; kordab oma toetust kõigi Lääne-Balkani riikide ühinemisele ELiga, tingimusel et nad vastavad kõigile ühinemiskriteeriumidele; rõhutab sellega seoses, kui oluline on saata Lääne-Balkani riikidele positiivseid signaale, et edendada nende osalemist ELi liikmeks saamise pikaajalises protsessis;
3. kutsub Euroopa Komisjoni üles säilitama laienemispaketi koostamisel avatuse, kaasatuse ja reageerimisvõime kõrged standardid ning märkima oma aruandes, kuidas laienemisprotsessis osalevate riikide sidusrühmad, eelkõige kohalike ja piirkondlike omavalitsuste esindajad, on olnud kaasatud käesoleva dokumendi või eduaruande koostamisse ning mil määral on konsulteeritud sidusrühmad saanud tagasisidet konsultatsiooni tulemuste kohta;
4. kordab, et Lääne-Balkani riikide avaliku halduse reforme, mida Euroopa Komisjon kooskõlas avaliku halduse põhimõtetega süstemaatiliselt jälgib, ei saa rakendada ilma hea valitsemistavata kohalikul tasandil; kutsub Euroopa Komisjoni üles varustama avaliku halduse reformide toetamise meetmed ja instrumendid täpsemate tulemusnäitajatega fiskaalse deentraliseerimise ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste suutlikkuse suurendamise osas kvaliteetsete teenuste arendamisel elanikkonnale ja ettevõtetele ning kaasava ja tõenditel põhineva poliitikakujundamise edendamisel kohalikul ja piirkondlikul tasandil;

⁽¹⁾ Kõnealune nimetus ei piira seisukohti staatuse suhtes ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244 (1999) ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

5. märgib kahetsusega, et Lääne-Balkani riigid ei ole teinud piisavaid edusamme sellistes põhivaldkondades nagu õigusriik, demokraatlike institutsioonide toimimine ja korruptsioonivastane võitlus, samuti keskkond, mis ikka veel takistab sõltumatu meedia toimimist ja kodanikuühiskonna arengut;
6. rõhutab, et poliitilise pluralismi puudumine ning kohaliku tasandi opositsioonierakondadesse kuuluvate valitud ametiisikute seisukohtade mahasurumine ja nende hirmutamine, mida esineb mõnes Lääne-Balkani riigis, on nende riikide kohalikule demokraatialle suureks probleemiks;
7. märgib murega ohtu, et laienemisprotsessi edusammude puudumise tõttu võivad kõik Lääne-Balkani riigid sattuda ka kolmandate osapoolte, sealhulgas Venemaa ja Hiina mõju alla, kes soovivad oma positsiooni piirkonnas pidevalt tugevdada;
8. toetab ELi jõupingutusi mitte ainult Lääne-Balkani riikide vastupanuvõime tugevdamisel, vaid ka küberjulgeoleku ja strateegilise kommunikatsiooni alase tiheda koostöö tagamisel, et tagada kogu väljastpoolt rahastatava majandustegevuse vastavus ELi väärtustele, normidele ja standarditele, eelkõige sellistes olulistes valdkondades nagu riigihanked, keskkond, energeetika, taristu ja konkurents;
9. tunnustab ELi ulatuslikku toetust Lääne-Balkani riikide valitsustele COVID-19 pandeemiaga seotud probleemide lahendamisel ning kiireloomulistele tervishoiu- ja sotsiaal-majanduslikele vajadustele tõhusal reageerimisel ning kutsub Euroopa Komisjoni üles tunnustama kohalike ja piirkondlike omavalitsuste olulist rolli COVID-19 pandeemiaga võitlemisel ning tegema ettepanekuid lisameetmete kohta, et toetada desentraliseeritud koostööd kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vahel ja tugevdada nende kriisijuhtimise suutlikkust;
10. kutsub Euroopa Komisjoni üles tegema kohalike ja piirkondlike omavalitsuste jaoks parema raamistiku loomiseks ettepanekuid Lääne-Balkani riikide riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi esindajate kaasamiseks Euroopa tulevikku käsitleva konverentsi töösse; soovib pidada Lääne-Balkani riikides mitmeid kodanike dialooge, et anda kodanikele võimalus väljendada oma muresid ja tõstatada oma ootusi seoses Euroopa Liidu liikmesusega;

Riigipõhised märkused

11. toetab täielikult läbirääkimiste raamistiku võimalikult kiiret vastuvõtmist ning ühinemisläbirääkimiste alustamist Põhja-Makedoonia ja Albaaniaga, näitamaks, et poliitiline toetus laienemisprotsessile on tõsine ning et peetakse kinni lubadusest alustada ühinemisläbirääkimisi riikidega, kes vastavad vajalikele kriteeriumidele;
12. märgib murega, et Serbia ja Montenegro, kaks riiki, kellega on käimas ühinemisläbirääkimised, peavad võtma jõulisemaid meetmeid, et parandada sõnavabaduse raamtingimusi ja sõltumatu meedia tööd ning teha edusamme kohtusüsteemi sõltumatuse ja korruptsioonivastase võitluse valdkonnas;
13. peab tervitatavaks ühinemisläbirääkimistel Serbiaga seni tehtud üldisi edusamme, kutsub siiski üles läbi viima kiirendatud reforme õigusriigi ja põhiõiguste valdkonnas, samuti Serbia ja Kosovo suhete normaliseerimise alal, nagu läbirääkimisraamistikus on sätestatud; innustab Serbia kõigi valitsemistasandite asutusi väljendama selgelt riigi ELi integratsiooni tahet ning soovi arendada suhteid ELi kui Serbia peamise poliitilise ja majanduspartneriga;
14. märgib kahetsusega poliitilise pluralismi järsku vähenemist Serbias, tõhusa opositsiooni puudumist Serbia parlamendis ja negatiivseid raamtingimusi kohaliku demokraatia arendamiseks ning kordab vajadust käsitleda valimisprotsessi pikaajalisi puudusi läbipaistva ja kaasava dialoogi kaudu erakondade ja teiste asjaomaste sidusrühmadega aegsasti enne järgmisi valimisi, võttes arvesse OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo soovitusi;
15. kutsub komisjoni üles ergutama Montenegrot suurendama jõupingutusi läbipaistva ja kaasava poliitika kujundamiseks, sealhulgas tugevdama kesket järelevalvet sidusrühmadega peetavate avalike konsultatsioonide kvaliteedi üle;

16. tunneb muret Bosnia ja Hertsegoviina piiratud edusammude pärast prioriteetsete reformide osas, millele on tähelepanu juhtinud Euroopa Komisjon oma arvamuses riigi taotluse kohta saada ELi liikmeks⁽²⁾, demokraatlike institutsioonide toimimise, õigusriigi, põhiõiguste kaitse ja avaliku halduse reformi valdkonnas, eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite ja otsuste ning konstitutsioonikohtu valimisseadusi käsitleva otsuse mittejärgimise pärast, põhirahvuste ebapiisava võrdsuse pärast ja teiste elanikkonnarühmade õiguste puuduliku austamise pärast, samuti ebapiisavate edusammude pärast võitluses korruptsiooni vastu ning avaliku halduse professionaalsuse ja depolitiseerimise eest;

17. tervitab asjaolu, et 2020. aasta detsembris, pärast rohkem kui 12 aasta pikkust pausi, toimusid lõpuks Bosnias ja Hertsegoviinas Mostaris kohalikud valimised, mis on oluline panus demokraatlike protsesside tugevdamisse, järgides Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta põhimõtteid, ning samuti stiimul Bosnia ja Hertsegoviina edasiseks julgustamiseks teel Euroopa suunas;

18. tunneb siiski muret kinnitust leidnud valimispettuste pärast Mostaris ja vaenukõne pärast, millele järgnesid vahejuhtumid, mis olid suunatud mõnede kohalike valimiste kandidaatide vastu; nõuab seetõttu tungivalt, et Bosnia ja Hertsegoviina parlament teeks enne järgmisi üldvalimisi 2022. aastal valimisseadusesse vajalikud muudatused, vältimaks seeläbi tulevikus valimispettusi; kutsub Euroopa Liidu delegatsiooni Bosnias ja Hertsegoviinas koos teiste rahvusvahelise üldsuse esindajatega mõistma karmilt hukka vaenukõne ja rünnakud kandidaatide, eelkõige naiskandidaatide vastu, nagu see oli enne Mostari valimisi.

19. kutsub komisjoni üles nõudma lahendusi serblaste enamusega kohalike omavalitsuste ühenduse loomiseks Kosovos, mille puhul komitee pakub konkreetset toetust ja koostööd oma rolli ja asjatundlikkuse alusel, ning jätkama Serbia ja Kosovo vaheliste suhete normaliseerimist;

20. kutsub komisjoni üles kordama oma üleskutset nõukogule käsitleda Kosovo suhtes viisanõude kaotamise küsimust kooskõlas oma soovitude ja Euroopa Parlamendi positiivsete soovitudega, mida komitee kindlalt toetab;

21. kordab, kui olulised on seadusandlikud reformid, et tagada pädevuste ja rahaliste vahendite selge jaotus Kosovo keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste vahel;

22. kutsub Albaaniat üles saavutama rohkem edusamme nõukogu 25. märtsi 2020. aasta järelduste punktis 10 nimetatud prioriteetide elluviimisel;

23. kutsub Albaaniat üles jätkama ja tugevdama oma territoriaalset haldusreformi osana laiemast programmist, mille eesmärk on detsentraliseerimine, kohaliku tasandi maksuautonoomia tugevdamine ja kohalike omavalitsuste suutlikkus pakkuda kvaliteetseid avalikke teenuseid, ning poliitilise toetuse suurendamine detsentraliseerimise ja kohaliku juhtimise tegevuskava eesmärkide elluviimisele 2022. aastaks; ärgitab Albaania ametiasutusi läbi viima ühtset maasektori reformi, konsolideerima omandiõigusi ning liikuma kiiresti edasi registreerimise ja hüvitamise protsessiga; innustab Albaaniat võtma kiiresti vastu 2017. aasta rahvusvahemuste kaitse raamseadusega seotud ülejäänud õigusaktid ja neid rakendama ning tervitab rahvaloenduse seaduse vastuvõtmist;

24. nõuab Albaania kohalike ja piirkondlike omavalitsustega konsulteerimise komitee rolli edasist tugevdamist hea näitena kohalike omavalitsuste rolli institutsionaliseerimisest poliitika kujundamisel;

25. juhib tähelepanu sellele, et Põhja-Makedoonias, aga ka enamikus teistes Lääne-Balkani riikides puudub regionaalarengu kavandamise, juhtimise ja järelevalve integreeritud süsteem, ning nõuab ELi vahendite haldamise eest vastutavate operatiivstruktuuride haldus- ja tehnilise suutlikkuse suurendamist, eelkõige transpordi ja keskkonnakaitse valdkonnas;

26. mõistab teravalt hukka Türgi tõsise tagasilanguse Euroopa õigustiku põhivaldkondades, sealhulgas selle, et pärast põhiseaduse muudatuste jõustumist Türgis on kohalik demokraatia olulisel määral pärsitud, peamiste inimõiguste, ELi põhiväärtuste ja õigusriigi põhimõtete olukord on järsult halvenenud, samuti on nõrgenenud tõhus kontroll ja võimude lahusus poliitilises süsteemis tervikuna;

⁽²⁾ SWD(2019) 222 final, COM(2019) 261 final

27. tunneb muret mitte ainult riigi kaguosas valitud linnapeade jätkuva ametist kõrvaldamise ja valitsuse poolt määratud haldurite ametisse nimetamise pärast, vaid ka teiste kohalike esindajate vahistamise pärast; kutsub Türgit üles kooskõlas Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ja Veneetsia komisjoni soovitustega hoiduma meetmetest, mis pärsivad kohalikku demokraatiat ja on kahjulikud üldisele demokraatlikule kliimale nii kohalikul kui piirkondlikul tasandil;

28. rõhutab Türgi ELi vastast retoorikat ja mõistab teravalt hukka Türgi illegaalse ja provokatiivse käitumise 2 ELi liikmesriigi – Kreeka ja Küprose – vastu, mis seisneb nende suveräänsuse ja suveräänsete õiguste pidevas rikkumises, ning enneolematult agressiivse retoorika naabrite vastu, mis on kandidaatriigi staatusele täiesti sobimatu;

29. EL mõistab hukka Türgi ühepoolsed sammud Varoshas ning kutsub üles täielikult austama ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone 550 ja 789. Komitee toetab ÜRO egiidi all toimuvate läbirääkimiste kiiret jätkamist ja on endiselt täielikult pühendunud Küprose probleemile kõikehõlmava lahenduse leidmisele ÜRO raames ja kooskõlas asjaomaste ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega, ning kooskõlas ELi aluspõhimõtetega. EL ootab sama Türgilt.

30. kinnitab veel kord, et ELi strateegilistes huvides on püüda lahendada Türgiga tekkinud erimeelsused dialoogi teel ja kooskõlas rahvusvahelise õigusega ning panna alus vastastikku kasulikule koostööle; soovib, et rände ja pagulaste valdkonnas tehtavas koostöös tuleks eraldada ELi rahalisi vahendeid otsemeetmetele, mida võtavad piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused, kes tegelevad rändevooade, ümberasustatud isikute ja pagulaste haldamisega Türgis; ELi ja Türgi tagasivõtulepingut tuleks täiel määral ja tõhusalt rakendada kõikide liikmesriikide suhtes. Komitee märgib, et koostöö justiits- ja siseküsimustes kõigi ELi liikmesriikidega on endiselt hädavajalik;

Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste roll laienemisprotsessis ja piirkondliku koostöö tugevdamine

31. rõhutab kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli ELi liikmesuse kriteeriumide täitmisel ja ELi õigustiku rakendamisel, eelkõige majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja toiduohutuse, keskkonnakaitse, riigihangete ja sotsiaalpoliitika valdkonnas; rõhutab lisaks kohalike ja piirkondlike omavalitsuste olulist panust ELiga ühinemise mõjust teavitamisel ja kodanike ühinemisprotsessi vajalikkuses veenmisel;

32. märgib kahetsusega, et puuduvad konkreetset ELi poliitikameetmete ettepanekud, et pakkuda Lääne-Balkani riikide kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele süstemaatilist ja strateegilist tuge, mida komitee oli juba nõudnud oma arvamustes 2018. ja 2019. aasta laienemispaketi kohta;

33. tunneb heameelt Euroopa Komisjoni jõupingutuste üle hinnata rahalist toetust, mida EL andis laienemisprotsessis osalevate riikide ja naabruspoliitikaga hõlmatud riikide kohalikele omavalitsustele aastatel 2010-2018, ning nõuab lõplike hindamistulemuste laialdast levitamist;

34. kutsub Euroopa Komisjoni üles töötama välja praktilisi vahendeid, et toetada Lääne-Balkani riikide kohalike ja piirkondlike omavalitsuste suutlikkuse tõhusat suurendamist, sealhulgas konkreetseid temaatilisi toetusprogramme või piirkondlikke tehnilise abi projekte, seda ka pidevate vahetuste, mentorluse ja võrgustike loomise kaudu;

35. nõuab veel kord, et komisjon laiendaks juhtimistavade ja haldussuutlikkuse parandamise toetusprogrammi (SIGMA) algatust kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide kohalikele ja piirkondlikele tasandile, et määratleda avaliku halduse reformide detsentraliseeritud mudelid ning toetada kohaliku valitsemise parandamist ja avalikku haldust, et kohaldada liidu õigustikku;

36. kutsub Euroopa Komisjoni lisaks sellele üles kehtestama ad hoc toimimispõhimõtted, mis võimaldaksid tehnilise abi ja teabevahetuse programmi (TAIEX) ning mestimisprojektide kasutamist koostööks liikmesriikide ning kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vahel;

37. juhib tähelepanu ühelt poolt sellele, kui oluline on jätkata Lääne-Balkani riikide kohalike ja piirkondlike omavalitsuste toetamist Euroopa Regioonide Komitee ja selle asjaomaste koostööorganite kaudu, nagu Lääne-Balkani töörühm ning ühised nõuandekomiteed Montenegro, Põhja-Makedoonia ja Serbiaga, ning teiselt poolt vajadusele suurendada nende tegevuse nähtavust riiklikul ja piirkondlikul tasandil; rõhutab sellega seoses ka tungivat vajadust luua Albaaniaga ühine nõuandekomitee;

38. kutsub komisjoni üles täiustama näitajaid, mida kasutatakse avaliku halduse reformide edusammude mõõtmiseks seoses kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kaasamisega avaliku sektori poliitika kavandamisse, arendamisse, rakendamisse ja hindamisse, ning võtma täiendavaid meetmeid, et tugevdada ja tulemuslikult konsulteerida kohalike ja piirkondlike omavalitsustega nende tööd ja kodanikele osutatavate munitsipaalteenuste kvaliteeti mõjutava poliitika kujundamisel;

39. tervitab komisjoni senist toetust Lääne-Balkani riikide noorte koostöö tugevdamisele, mis on väga oluline heanaaberlike suhete säilitamiseks ja arendamiseks, sealhulgas selliste algatuste nagu piirkondliku noorte koostööameti toetamiseks; kutsub komisjoni üles tulevastes algatustes noorte koostöö edendamiseks tagama, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused kui kohalike noorteühenduste ja haridusasutuste peamised partnerid oleksid rohkem kaasatud selliste noorteprojektide rakendamisse, mis aitavad kaasa heanaaberlike suhete tugevdamisele;

40. teeb ettepaneku, et tulevikus tuleks ka kohalike ja piirkondlike omavalitsuste esindajad nõuetekohaselt kaasata ühinemisläbirääkimisi käsitlevate valitsustevaheliste konverentside töösse;

Õigusriik, põhiõigused ja sõltumatu meedia raamtingimused

41. kordab, et õigusriigi põhimõtte ja demokraatlike institutsioonide toimimine on peamised näitajad, mille alusel EL hindab kandidaatriikide edusamme liikmesuse suunas, ning väljendab muret piiratud edusammude ja arvukate probleemide pärast, mis tulenevad poliitilise tahte puudumisest, riigi teatavate elementide kaaperdamise jätkumisest, piiratud edusammudest kohtusüsteemi sõltumatuse valdkonnas, vastuseisust ametivõimude tasandil ning negatiivsetest raamtingimustest, mis ei võimalda sõltumatul meedial enamikus kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides tegutseda;

42. rõhutab, et sõltumatu meedia ja kodanikuühiskonna loomist ja püsijäämist soodustav keskkond on ühinemisprotsessi käigus rakendatud keerukate reformide jätkusuutlikkuse ja pöördumatuse eeltingimus ning kohaliku demokraatia arengu alus;

43. soovib, et komisjon kohaldaks järjekindlalt tingimuslikkusena ELi vahendite kasutamise eeskirjade ning majandus- ja investeerimiskava täitmist, eelkõige riigihangete ja läbipaistvuse valdkonnas, ning kehtestaks sellega seoses selged näitajad;

44. rõhutab, et oma läheduse tõttu kodanikele on kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel võtmeroll Euroopa väärtuste edendamisel ja kaitsmisel ning põhiõiguste kaitsmisel ning neil võib olla oluline roll võitluses rassismi, vaenukõne ja diskrimineerimise vastu, soolise võrdõiguslikkuse edendamisel, haavatavate rühmade ja vähemuste kaitsmisel ning sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamisel;

45. on kindlalt veendunud, et kuna kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on eriline roll kohalike otsustajate ja avalikku huvi pakkuvate teenuste osutajatena, võivad nad etendada suuremat rolli õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste valdkonnas esinevate puuduste kõrvaldamisel, edendades kohaliku poliitika läbipaistvamat ja vastutustundlikumat rakendamist ning tagades haavatavate rühmade õiguste parema kaitse;

46. kutsub komisjoni üles jätkama kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide kohalike ja piirkondlike omavalitsuste toetamist, et parandada standardeid huvitatud üldsuse kaasamiseks kohaliku poliitika kujundamisse ja rakendamisse, sealhulgas osalusinvesteeringute kavandamisse ja kohalike omavalitsuste eelarvete ettevalmistamisse;

47. hoiatab suure korruptsiooniohu eest riigihankemenetlustes kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide kohalike ja piirkondlike omavalitsuste tasandil ning kutsub Euroopa Komisjoni üles kasutama konkreetseid vahendeid, et edendada ennetavat läbipaistvust ja kvaliteedikontrolli riigihangetes ning avatud andmete poliitika kehtestamist hankemenetluste kõigis etappides;

48. kutsub Euroopa Komisjoni üles rohkem tunnustama kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli põhiküsimuste lahendamisel kohalikul tasandil, hõlbustama nende suutlikkuse ja pädevuse arendamist õigusriigi ja põhiõiguste valdkonnas ning aitama neil neid ülesandeid täita, pakkudes neile konkreetseid toetusi ja vahendeid, tunnustades samal ajal kohalike ja piirkondlike omavalitsuste riiklike ja rahvusvaheliste liitude vastavaid rolle ja panust;

Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste roll majandus- ja investeerimiskava rakendamisel

49. tervitab Lääne-Balkani riikide majandus- ja investeerimiskava vastuvõtmist, mis on peamine vahend piirkonna riikide majanduse elavdamise ja arengu toetamiseks lähitulevikus, ning juhib tähelepanu sellele, kui oluline on kaasata kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused õigeaegselt ja asjakohaselt toetusmeetmete ja -projektide kavandamisse ja järelvalvesse, kohaldades kõrgeid läbipaistvuse, teabele juurdepääsu ja andmete avalikustamise standardeid;

50. nõuab konkreetseid meetmeid ELi rohelisele majandusele ja digitehnoloogiale ülemineku algatuste laiendamiseks Lääne-Balkani riikidele, rõhutades piirkonna kui Euroopa olulise osa rolli ning piirkonna riikide sotsiaalsesse ja majanduslikku arengusse, kestlikku transporditaristusse ja keskkonnakaitsete tehtavate investeeringute strateegilist tähtsust juba enne ELiga ühinemist;

51. rõhutab, et majandus- ja investeerimiskava raames kavandatud suured taristuinvesteeringud transpordi-, energia-, rohelise ja digitaalse taristu valdkonnas peaksid hõlmama mitte ainult põhivõrgu, vaid alati ka piirkondliku ja kohaliku ühenduvuse rahastamist, tagamaks, et investeeringud toovad kasu ka kohalikule elanikkonnale, eelkõige uute juurdepääsuteede ehitamise kaudu linnadesse ja küladesse;

52. toetab põhimõtet siduda majandus- ja investeerimiskavasse tehtavad investeeringud reformidega ning kutsub Euroopa Komisjoni üles teavitama iga investeeringu kontekstis sellest, milliseid reforme kohalikul ja piirkondlikul tasandil oodatakse;

53. juhib tähelepanu sellele, et ELi investeeringute suurem nähtavus piirkondlikul ja kohalikul tasandil ning põhiprintsiipidest ja -väärtustest, nagu riigihanke-eeskirjad, keskkonnastandardid ja finantsjätksuutlikkuse standardid selgem teavitamine peaks aitama tugevdada pühendumist reformidele ELiga ühinemise protsessis ja vähendada ohtu, et piirkonnavälised osalejad avaldavad negatiivset mõju (näiteks Hiina laenud);

54. toetab jõupingutusi ühinemiseelse abi uue programmi (IPA III) ettevalmistamiseks ning kordab kooskõlas komitee varasema arvamusega⁽³⁾, kui oluline on anda IPA III raames temaatilist toetust kohalike ja piirkondlike omavalitsuste suutlikkuse suurendamiseks;

55. kutsub Euroopa Komisjoni üles koostama suuniseid ELi toetuse kohta laienemisprotsessis osalevate riikide kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele uueks rahastamisperioodiks 2021–2027, võttes eeskujuks suunised, mille komisjon on koostanud kodanikuühiskonna ja sõltumatu meedia toetamiseks asjaomase piirkonna riikides, ning andma selget teavet eesmärkide, oodatavate tulemuste ja edusammude mõõtmise näitajate kohta;

56. kutsub sellega seoses Euroopa Komisjoni üles looma sõltumatut piirkondlikku komiteed, et jälgida majandus- ja investeerimiskava ning IPA III programmi rakendamist ning kaasata laienemisprotsessis osalevate riikide kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, kodanikuühiskonna ja meedia esindajad avaliku üleskutse ja läbipaistvate kriteeriumide alusel;

57. rõhutab, et ennetav läbipaistvus ja andmete avalikustamine suurendab üldsuse usaldust avaliku sektori vahendite asjakohase kasutamise vastu, ning kutsub komisjoni üles looma avatud andmete portaali, mis sisaldaks üksikasjalikku, avalikult kättesaadavat ja otsinguga ligipääsetavat teavet kõigi majandus- ja investeerimiskava ning IPA III programmi toetusesaajate kohta;

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽³⁾ Arvamus, milles käsitletakse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega luuakse ühinemiseelse abi rahastamisvahend (IPA III) COR 2018/04008; ELT C 86, 7.3.2019.

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Võrdõiguslik liit: ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025“

(2021/C 300/05)

Raportöör:	Yoomi RENSTRÖM (SE/PES), kohaliku tasandi volikogu liige: Ovanåkeri vald
Viitedokument:	Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Võrdõiguslik liit: ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025“, COM (2020) 565 final

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. toetab teatist „Võrdõiguslik liit: ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025“. Komitee rõhutab, et võrdõiguslikkus on üks Euroopa Liidu aluseks olevaid põhiväärtusi, mis kajastub nii aluslepingutes kui ka põhiõiguste hartas ning millega antakse ELile volitused ja vastutus võidelda diskrimineerimise vastu;
2. väljendab muret Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) 2019. aasta põhiõiguste aruandes esitatud järelduste pärast, milles kinnitatakse, et etniliste vähemuste ja rändajate suhtes esineb kogu ELis jätkuvalt ahistamist ja diskrimineerimist, kuigi ELis on rassismivastaseid õigusakte juba aastaid. Sama aruande kohaselt algatasid ELi 27 liikmesriigist ainult 15 konkreetsed tegevuskavad ja strateegiad rassismi ja etnilise diskrimineerimise vastu võitlemiseks, lisaks on endiselt lünki rassismi kriminaliseerivates riiklikes õigusaktides;
3. väljendab samuti muret Eurobaromeetri eriuuringu „Diskrimineerimine ELis“⁽¹⁾ tulemuste pärast. Selles märgitakse, et peaaegu 59 % vastanu arvates on etnilise päritolu alusel diskrimineerimine nende riigis laialt levinud, eriti nahavärvi alusel diskrimineerimine arvatakse olevat laialt levinud. Siiski on arusaamad, arvamused ja hoiakud endiselt väga erinevad sõltuvalt diskrimineeritavast rühmast aga ka riigist;
4. pooldab komisjoni võetud kohustust kehtiv õigusraamistik põhjalikult läbi vaadata, et võidelda diskrimineerimise, rassismi ja ksenofoobia vastu, uurida rassilise võrdõiguslikkuse direktiivi⁽²⁾ rakendamist ning tagada rassismi ja ksenofoobiat käsitleva raamotsuse⁽³⁾ nõuetekohane ülevõtmine;
5. rõhutab, et võitlus diskrimineerimise vastu kõigis valdkondades peab olema ELi prioriteet. Komitee märgib siiski, et ikka veel esineb lünki ELi diskrimineerimisvastastes õigusaktides, kus teatavad diskrimineerimise alused on hõlmatud üksnes tööhõive ja kutsealaga seoses. Komitee innustab liikmesriikide esindajaid nõukogus viima lõpule läbirääkimised diskrimineerimisvastase horisontaalse direktiivi⁽⁴⁾ üle, mis on olnud blokeeritud alates 2008. aastast, mil komisjon selle esitas;
6. on rahul, et komisjon tunnistab esimest korda struktuurse rassismi olemasolu ning asjaolu, et see on osa meie sotsiaalsest, majanduslikust ja poliitilisest süsteemist, ning et komisjon näeb vajadust lahendada olukord tervikliku poliitika abil. Seetõttu on ELis vaja muuta rassismiga võitlemise viise;

⁽¹⁾ https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2251_91_4_493_ENG/resource/afca8c2e-a0a8-4a22-84ef-29a3a1fb9a1b

⁽²⁾ Direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust.

⁽³⁾ Nõukogu raamotsus 2008/913/JSK.

⁽⁴⁾ Ettepanek võrdse kohtlemise direktiivi kohta, KOM(2008) 426 lõplik.

7. väljendab heameelt asjaolu üle, et tegevuskavas pakutakse välja rida meetmeid, mis aitaksid kaasata poliitika kujundamisse kõik ühiskonna tasandid, mh kodanikuühiskonna ja võrdõiguslikkust edendavad asutused, et võidelda tõhusamalt rassismi vastu Euroopas, näiteks riiklike rassismivastaste tegevuskavade kaudu;

8. märgib, et tegevuskava on samm kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkide, eelkõige ebavõrdsuse vähendamise eesmärgi nr 10 saavutamise suunas;

9. loodab, et 2021. aastal esitatavas Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas toetatakse tugevamalt võrdsust tööturul, sealhulgas rassilise ⁽⁵⁾ või etnilise vähemuse taustaga inimeste puhul;

Struktuurne rassism – põhiprobleemi lahendamine

10. rõhutab rassismi ajalooliste juurte tunnistamise tähtsust. Kolonialismi, orjanduse ja holokausti mäletamine on kaasamise ja mõistmise edendamise oluline osa. Komitee nõuab vastupropagandat rassismi hukkamõistmiseks, sotsiaalse kaasatuse edendamiseks ja inimeste võimestamiseks sõltumata nende rassilisest või etnilisest päritolust;

11. toonitab, et tõhusaks võitluseks struktuurse rassismi vastu on väga oluline määrata kindlaks valdkonnad, kus rassism on säilinud, näiteks haridus, eluase, tervishoid, tööhõive, juurdepääs avalikele teenustele, õigussüsteem, võitlus kuritegevusega või rände kontroll, poliitiline osalemine ja poliitiline esindatus;

12. nõuab tungivalt, et komisjon käsitleks rassismivastast tegevuskava ülemaailmsest ja ühisest perspektiivist ning seoses Euroopa sisserändepoliitika ja Euroopa ühise varjupaigapoliitikaga;-

13. rõhutab vajadust põhjalike andmete järele rassilisel või etnilisel päritolul põhineva diskrimineerimise kohta Euroopas. Diskrimineerimise ja ebavõrdsuse ulatust mõõtmata ja kvantifitseerimata on raske nende vastu tõhusalt võidelda. Võrdõiguslikkuse kohta käivad andmed võivad osutada võimsaks vahendiks diskrimineerimise ja tõrjutuse vastu võitlemisel ning juhtida tähelepanu diskrimineerimisosus rühmade olukorrale, eesmärgiga kavandada kaasavat poliitikat ja tagada selle rakendamine;

14. leiab, et andmed võrdõiguslikkuse kohta annavad ülevaate struktuurse rassismi ulatusest ja selle vastu võitlemise võimalustest. Kuid diskrimineerimise ja võrdõiguslikkuse kohta andmete kogumiseks on vaja uusi meetodeid. Põhiseaduslike normide, ELi andmekaitsealaste õigusaktide ja ELi põhiõiguste harta täielik järgimine on võimaliku väärkasutuse või kuritarvitamise riski leevendamise eeltingimus;

15. väljendab heameelt komisjoni otsuse üle koguda andmeid oma töötajate rassilise ja etnilise mitmekesisuse kohta, viies selleks läbi sihtotstarbelise, vabatahtliku ja anonüümse uuringu, mis on täielikus kooskõlas andmekogumiseeskirjadega. Rõhutab seda silmas pidades vajadust korraldada sarnane hindamine kõigis ELi organites, kuna rassilise ja etnilise esindatuse tagamine kõigi tasandite haldusasutustes on võrdõiguslikkuse saavutamise võti;

16. kinnitab taas, „kui oluline on rakendada läbipõimunud perspektiivi, mida on vaja, et kaasata strateegia rakendamisse haavatavas olukorras olevad inimesed, keda võidakse [—] mitmekordselt diskrimineerida“ ⁽⁶⁾, pöörates erilist tähelepanu haavatavatele rühmadele, näiteks muu hulgas naissoost rändajatele, saatjata laps- ja noorukitest rändajatele ning LGBTI-inimestele. Seetõttu kutsub komitee Euroopa Komisjoni üles kõnealust läbipõimunud lähenemisviisi edasi arendama ja koostama üheskoos liikmesriikidega suuniseid, et hõlbustada selle lähenemisviisi rakendamist riiklike poliitikameetmete kavandamisel, juhtimisel ja hindamisel;

17. tuletab meelde, et saatjata alaealsed välismaalased on rühm, kes on rassismi suhtes väga haavatav ja vajab erilist tähelepanu kooskõlas ELi lapse õiguste strateegiaga aastateks 2021–2024;

⁽⁵⁾ Nii tegevuskavas kui ka käesolevas dokumendis ei osuta mõiste „rass“ kasutamine sellele, et aktsepteeritakse teooriaid, millega püütakse määrata kindlaks eraldi inimrasside olemasolu.

⁽⁶⁾ Komitee arvamus 2016/2020 „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“.

18. nõuab rassismivastase poliitika integreerimist kõigisse ELi poliitikavaldkondadesse. Komitee rõhutab, et kõigil diskrimineerimisvastastel poliitikameetmetel peab olema ka valdkonnaülene perspektiiv, et tõhusalt võidelda mitmekordse diskrimineerimise vastu;

19. märgib, et sageli eiratakse struktuurse rassismi majanduslikku mõõdet. Sellega kaasnevad märkimisväärsed majanduslikud kulud, kuna takistatud on inimeste potentsiaali kasutamine. Vähem rassistlik ühiskond saab majanduslikult tugevamaks;

20. rõhutab, et COVID-19 on esile toonud ja süvendanud Euroopas juba olemasolevat ebavõrdsust, marginaliseerumist ja diskrimineerimist ning tugevdanud struktuurset rassismi. Juba niigi haavatavate inimeste olukord halveneb veelgi. Lisaks miljonitele töötajatele, kes on kaotanud töö ja sissetuleku, kannatavad kõige rohkem rändajad piirialadel, ebakindlatel töökohtadel või dokumentideta inimesed, madala sissetulekuga pered, kodutud, eakad, naised ning puuetega või krooniliste haigustega inimesed, sealhulgas paljud rassilised ja etnilised vähemused. Seetõttu peaks pandeemia reageerimist alati ilmastama diskrimineerimisvastane mõõde ning võitlust rassismiga tuleks kogu ühiskonnas mõjutada nii otseste ja kaudsete meetmetega;

21. kordab uuesti oma nõuet võtta jõulisi meetmeid kodanikuvabaduste ja demokraatia kaitsmiseks üha digiteeritumaks muutuv alajastul, sealhulgas kõikehõlmava digitaalse jälgimise ohu vähendamiseks ja valeväidete, desinformatsioonikampaaniate, vihakõnede ja diskrimineerimise, eriti rassismi vastu võitlemiseks digivaldkonnas – sõltumata sellest, kas need soovimatud arengud on pärit EList või väljastpoolt⁽⁷⁾;

22. juhib lisaks tähelepanu sellele, et „tehisintellekti suhtes kohaldatava iga tulevase õigusraamistiku keskne element on meetmete kehtestamine, millega tagatakse, et tehisintellekt on eelarvamustevaba ega too kaasa diskrimineerimist soo, etnilise päritolu, puude või seksuaalse sättumuse alusel“⁽⁸⁾;

23. toonitab vajadust võidelda õiguskaitseasutuste diskrimineeriva suhtumise, politsei jõhkru ja teatavate rassi- või etniliste rühmade rassilise profileerimise vastu. Komitee on veendunud, et politsei ja õiguskaitseasutused peavad olema rassismi- ja diskrimineerimisvastases võitluses eeskujuks;

24. on seisukohal, et liikmesriikides, kus kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused vastutavad politseitöö eest, on vaja võtta meetmeid nii rassismi vastu kui ka selle ennetamiseks õiguskaitstes, kontrollida politseitegevust, investeerida nende asutuste koolitusse ja arendamisse ning hallata rassilise profileerimisega seotud andmeid läbipaistval viisil. Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused peaksid samuti töötama välja ulatuslikud vägivaldavastased kogukonna programmid, seades eesmärgiks avaliku turvalisuse ja ELi mittediskrimineerimise standardite täieliku järgimise politseitöös;

25. juhib taas tähelepanu asjaolule, et „vägivaldse radikaliseerumise ennetamisel ja selle vastu võitlemisel on kesksel kohal ühiskond, kus austatakse täielikult kõigi elanikkonnarühmade inimõigusi ning järgitakse rahvusvahelisi ja piirkondlikke standardeid, k.a diskrimineerimise, rassismi ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemise kontekstis“⁽⁹⁾;

Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused eesliinil

26. väljendab heameelt, et ELi rassismivastases tegevuskavas 2020–2025 seatakse kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused rassismivastase võitluse lahenduste keskmesse. Komitee märgib, et tänu oma kodanikelähedusele on kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel ülioluline roll Euroopa väärtuste edendamisel ja austamisel. Rassismi ja vihakuritegude vastu võitlemisel, haavatavate rühmade ja vähemuste kaitsmisel ning sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamisel asuvad omavalitsused eesliinil;

⁽⁷⁾ Komitee arvamus 2354/2020 „Euroopa digituleviku strateegia ja andmestrateegia“.

⁽⁸⁾ Komitee arvamus 2014/2020 „Valge raamat „Tehisintellekt: Euroopa käsitus tippasemel ja usaldusväärsest tehnoloogiast““.

⁽⁹⁾ Komitee arvamus 6329/2015 „Võitlus radikaliseerumise ja vägivaldse ekstreemismi vastu: kohaliku ja piirkondliku tasandi ennetusmehhanismid“.

27. nõuab, et kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi tunnustataks strateegiliste partneritena riiklike tegevuskavade väljatöötamisel, rakendamisel ja järelvalves, arvestades nende vastutust ja juba tehtavat olulist tööd rassismi vastu võitlemisel oma vastutusalas;

28. rõhutab kohalike ja piirkondlike omavalitsuste keskset rolli rassismivastase teadlikkuse, koolituse ja hariduse edendamisel, eriti noorte seas;

29. peab äärmiselt oluliseks eraldada 2021.–2027. aasta pikaajalises eelarves kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele vahendeid nii ELi fondidest kui ka taasterahastust „NextGenerationEU“, et edendada sotsiaalset kaasatust ning võidelda rassismi ja diskrimineerimise vastu sellistes valdkondades nagu juurdepääs tööturule, haridus, sotsiaalhooletamine, tervishoid ja eluase. Seejuures tuleb erilist tähelepanu pöörata haavatavamatele rühmadele ning eraldada vahendeid saatjata alaalistele kaitse tagamiseks, mis on paljudel juhtudel kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ülesanne;

30. leiab, et lisaks riiklike rassismivastaste tegevuskavade vastuvõtmisele võiks kaaluda ka piirkondlike ja kohalike tegevuskavade koostamist. Nii saaks konkreetsete meetmetega aidata kaasa võitlusele struktuurse rassismi vastu. See kajastab Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2019. aasta aruandes väljendatud seisukohta, milles amet rõhutab vajadust koostada rassismivastase võitluse tegevuskavad kõigil tasanditel. Kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi tuleks oma tasandi jaoks tegevuskavade koostamisel asjakohaselt toetada muu hulgas suutlikkuse suurendamise algatuste kaudu;

31. on valmis osalema platvormina rassismivastaste meetmete edasiarendamisel kohalikul ja piirkondlikul tasandil, toetades näiteks sotsiaalset integratsiooni, võideldes energiaostuvõime vastu ja edendades juurdepääsu inimväärsele eluasemele;

32. rõhutab riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste ning kodanikuühiskonna kaasamise tähtsust, et riiklikud rassismivastased tegevuskavad oleksid õiguspärased ja võitlus rassismi vastu Euroopas tõhusam. Samuti on oluline jagada häid tavaid eri riikide ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vahel, tutvustades eri tasandite rassismivastastes kavades sätestatud eesmärgid ja meetmeid;

33. märgib, et komisjoni tulevaste rassismivastaste riiklike tegevuskavade ettepanekute potentsiaali ärakasutamiseks on vaja tugevaid protsesse, et tagada kavade rakendamine ajakava kohaselt koos selgete ja mõõdetavate eesmärkidega ning jälgida edusamme nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil, kus komisjon võtab endale täieliku vastutuse järelmeetmete eest;

34. rõhutab, et kaks aastat pärast riiklike rassismivastaste tegevuskavade koostamist tuleks kavandada nende tõhususe hindamine koos tugeva panusega kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel;

Euroopa Regioonide Komitee, ELi institutsioonid ja rassismivastased algatused

35. toetab UNESCO juhitud Euroopa linnade rassismivastast koalitsiooni (ECCAR, European Coalition of Cities) ja tunneb iseäranis heameelt rassismivastase võitlusega seotud Euroopa projektide üle, näiteks rassismivastase võitluse toetamise projekti „SUPport everyday fight against racism“ (SUPER) üle Euroopa Komisjoni kodakondsuse, võrdõiguslikkuse ja õiguste programmi raames;

36. kutsub komisjoni üles kaasama komitee ametlikult igal aastal Euroopa kaasamise ja mitmekesisuse pealinna(de) nimetamise, selleks et tunnustada linnade jõupingutusi jõulise kaasamispoliitika kehtestamisel kohalikul tasandil ja need nähtavaks muuta;

37. soovib kindlalt osaleda ametliku partnerina rassismivastase tippkohtumise korraldamisel 21. märtsil 2021 seoses rahvusvahelise rassilise diskrimineerimise kaotamise päevaga;

38. juhib tähelepanu asjaolule, et Euroopa Regioonide Komitee ning kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused on rassismi ja diskrimineerimise vastases võitluses eeslinil, mistõttu peaksid nad ametlikult osalema ELi institutsioonidega peetavates mõttevahetustes, korrapärastes konsultatsioonides ja dialoogis;

39. toetab komisjoni ulatuslikke jõupingutusi tugevdada alusväärtustel põhinevat poliitikat ning ehitada üles ELi võrdõiguslik liit, käivitades konkreetseid diskrimineerimise vorme käsitlevaid tegevuskavu ja strateegiaid (nt sellistes valdkondades nagu rassiline võrdõiguslikkus, sooline võrdõiguslikkus, LGBTIQ, romad, puuetega inimesed, antisemitism). Kuid nimetatud strateegiate valdkonnaülesest olemusest tulenevalt peab komitee vajalikuks lisaks individuaalsetele ka valdkonnaüleseid eduaruandeid, milles hinnatakse eri strateegiate koostoimet ja nende kumulatiivset mõju mitmekordse diskrimineerimise esinemise korral riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil;

40. toetab komisjoni püüdlusi võrdõigusliku liidu loomisel uue võrdõiguslikkuse sisemise rakkerühma abil, kes kaitseb kõigi inimeste huve, sõltumata nende rassilisest või etnilisest päritolust, integreerides võrdõiguslikkuse ja intersektionaalsuse kõigisse ELi poliitikavaldkondadesse, õigusaktidesse ja rahastamisprogrammidesse;

41. ootab enda kaasamist ja võimalust teha koostööd komisjoni peagi määratava rassismivastase võitluse koordinaatoriga;

42. järgib Euroopa Komisjoni üleskutset näidata head eeskuju ja parandada komitee töötajate esindatust värbamis- ja valikumeetmete abil.

Brüssel, 7. mai 2021

Euroopa Regioonide Komitee
president

Apostolos TZITZIKOSTAS

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Puuetega inimeste õiguste strateegia“

(2021/C 300/06)

Pearaportöör:	Daniela BALLICO (IT/ECR), Ciampino (Rooma suurlinn) linnapea
Viitedokument:	komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Võrdõiguslikkuse liit. Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“ COM(2021) 101 final

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. rõhutab, et puuetega inimeste õigused, mis on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 2, 9, 10, 19 ja 168 ning artikli 216 lõikes 2, Euroopa Liidu lepingu artiklites 2 ja 21, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 3, 15, 21, 23 ja 26, Euroopa sotsiaalõiguste samba artiklites 3 ja 17 ning 26. novembril 2009. aastal ratifitseeritud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis, peavad olema tagatud ja neid tuleb edendada Euroopa Liidu ja liikmesriikide kõigil tasanditel;
2. väljendab heameelt teatise „Võrdõiguslikkuse liit. Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“ kui strateegilise meetme üle, mille eesmärk on edendada nende inimeste iseseisvust ja kaasatust, tagada nende õiguste kasutamine võrdsetel tingimustel ning kaitsta kodanikke, keda diskrimineerimine ja sotsiaalne tõrjutus ohustab kõige rohkem;
3. leiab, et kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi tuleks tunnistada strateegiliste partneritena strateegia kujundamisel, rakendamisel ja selle üle teostatavas järelevalves, lähtudes nende vastutusaladest ja oma ülesannete elluviimiseks tehtavast tööst;
4. nõuab kohalike ja piirkondlike omavalitsuste suuremat tunnustamist, arvestades, et paljud puuetega inimeste kaasamise poliitikameetmetest tuleb läbi viia ja ellu rakendada kohapeal – seal, kus puuetega inimesed asuvad. Täieliku isevastutuse tagamiseks kõnealuse strateegia eest on lisaks vastavatele riiklikele, piirkondlikele ja kohalikele meetmetele ja ressurssidele vaja ka piisavalt vahendeid Euroopa fondidest, et teostada puuetega inimeste õiglase ülemineku iseseisvale elule;
5. rõhutab, kui oluline on strateegia poliitiline raamistik koos selle meetmetega, kuna strateegia kujutab endast uuendatud võimalust saavutada konkreetsed eesmärgid puuetega inimeste kaasamisel ja nende iseseisvuse tagamisel Euroopa Liidus, alustades liikmesriikidest. Strateegia saabub raskel ajal, sest COVID-19 pandeemia on tõsiselt ohtu seadnud puuetega inimeste ellujäämise, tervise ja väärikuse, näidates täies ulatuses kätte nõrgad kohad sotsiaalkaitse- ja kaasamissüsteemides;
6. tervitab raamistiku loomist meetmete jaoks, mille eesmärk on tagada õigused ja võimalused, mis puudutavad viiendikku Euroopa elanikkonnast, kellel on füüsiline ja/või nähtamatu, meele- või intellektipuu, vaimse tervise probleemid või kellel esineb mitu puuet. Puue on näitaja, mis viitab suuremale vaesuse, tõrjutuse ja depressiooni ohule, eriti kui keskkond ei ole kavandatud kõigi inimeste jaoks kogu nende mitmekesisuses;
7. väljendab rahulolu ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni põhise strateegiaga, mis on esimene üldine tegevuskava puuetega inimeste õiguste ja võimaluste tagamiseks;

8. toetab puuetega inimeste platvormi käivitamist 2021. aastal ja nõuab, et komitee kaasataks Euroopa Komisjoni moodustatavasse puuetega inimeste platvormi vaatlejana, et tagada puuetega inimeste tulemuslik kaasamine kõikidesse poliitikavaldkondadesse ja programmidesse. Komitee rõhutab vajadust kaasata täiel määral kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, kuna nemad on olulised osalejad selliste poliitikameetmete haldamisel, mis mõjutavad otseselt puuetega inimesi kohapeal;

9. kutsub üles tegema tõhustatud koostööd esinduslike Euroopa institutsiooniliste tasanditega. Seetõttu rõhutab komitee, et saab platvormi tööle kaasa aidata, mobiliseerides kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, et suurendada nende teadlikkust uue strateegia väljakutsetest puuetega inimestega seotud stereotüüpide ja nende diskrimineerimise vastu võitlemisel, ning edendades asjakohast ja võrdset kohtlemist igapäevaelus;

10. rõhutab, kui oluline on teha koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonide, puuetega inimeste ühenduste ja nende pereliikmetega, et rakendada põhimõtet „mitte miski meid hõlmav ei toimu meie osaluseta“, pakkudes mehhanisme puuetega inimeste ja nende perekondade osalemiseks sektori osalejate kaudu ning luues puuetega naistele ja tütarlastele konkreetseid ruumid;

11. kordab, kui oluline on võtta kasutusele terviklik valdkondadevaheline perspektiiv; kutsub üles kaasama konkreetseid meetmeid, mis on seotud haavatavatesse rühmadesse kuuluvate puuetega inimestega, kes puutuvad kokku erinevate põhjuste – sugu, sooline identiteet, seksuaalne sättumus, rassiline või etniline päritolu, vanus, usk ja usund, raske sotsiaalmajanduslik või muu haavatav olukord – kokkupuutel tekkivate takistustega. Seetõttu kutsub komitee Euroopa Komisjoni üles arendama seda valdkonnaülest lähenemisviisi senisest ulatuslikumalt ja töötama välja algatusi, mille rakendamisel oleks mõju riiklike poliitikameetmete kavandamisele, juhtimisele ja hindamisele;

12. juhib tähelepanu vajadusele pidada kinni põhimõttest, et avaliku sektori asutused peaksid olema eeskujuks selles, kuidas struktureerida sotsiaalset kaasatust ning kuidas tagada puuetega inimestele õigused ja võrdsed võimalused nii avatud tööturule integreerimise kui ka ligipääsetavate teenuste pakkumise osas. Selleks peaks komitee tööandja ja institutsioonilise osalejana järgima seda põhimõtet ja nii eeskju näitama ning kehtestama selleks ajakava;

13. rõhutab, et eelkõige tööturule integreerimise ning kaupade ja teenuste ligipääsetavuse valdkonnas on vaja tuua esile võimalusi kaasata erasektorit avaliku ja erasektori partnerluse abil;

14. märgib, et strateegias käsitletakse pandeemiat ainult iseseisva elu valdkonnas ja möödaminnes haridusalase kaasamise valdkonnas. Komitee märgib lisaks, et pereliikmetest hooldajaid (mitteametlik hooldus), kellest suure enamiku moodustavad naised, ei tunnustata piisavalt. Perehooldus on pandeemia ajal jõuliselt suurenenud lähedastele osutatavate teenuste vähendamise tõttu, mis on toonud esile hädavajaliku abistamis- ja hooldustöö tähtsuse ning vajaduse tugevdada tehnoloogiale juurdepääsu ja selle kasutamist isiklikus plaanis;

15. nõuab tungivalt, et liikmesriigid lisaksid oma riiklikesse reformikavadesse ning riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse puuetega inimesi käsitlevad erimeetmed;

Ligipääsetavus, iseseisvus ja võrdsus

16. toetab Euroopa Komisjoni tegevust, mille eesmärk on käivitada 2022. aastal kõiki sidusrühmi koondav ressursikeskus „AccessibleEU“. Lisaks sellele kutsub komitee üles hindama 2023. aastaks tugitehnoloogiate siseturu toimimist, toetama riigihankedirektiivide ligipääsetavusnõuete rakendamist, hindama veebi juurdepääsetavuse direktiivi kohaldamist ning viima läbi raudteetaristu ja selle juurdepääsetavuse tasemega seotud tegevuste inventuuri;

17. väljendab heameelt ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerimise üle ELi ja selle liikmesriikide poolt; kutsub nõukogu ja kõiki liikmesriike üles allkirjastama ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni fakultatiivprotokoll;

18. nõustub Euroopa Komisjoniga vajaduses jälgida erinevate juurdepääsetavust käsitlevate direktiivide rakendamist, et EL ja kõik institutsioonid saaksid võtta asjakohaseid rakendusmeetmeid. Juurdepääsetavuseeskirju tuleks rangelt järgida ja täiustada, et pakkuda juurdepääsetavat keskkonda nii eluhoonetes kui ka kõigis muudes juurdepääsetavusahelaga seotud aspektides;

19. tuletab meelde, et puuetega inimestele tuleb anda kõik võimalused iseseisvaks eluks ning et neile peab olema tagatud õigus iseseisvusele kogu elu jooksul. On oluline reguleerida suuremas sõltuvuses olevate füüsilise puudega inimeste isiklikku abistamist;

20. rõhutab kõigi puuetega inimeste keskset rolli inimestena, kes tunnevad iseennast kõige paremini. Sellega seoses on kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel oluline osa, kui on vaja tagada puuetega inimeste aktiivne osalemine otsustusprotsessides, sealhulgas juurdepääsetavuse küsimustes. Komitee tuletab sellega seoses meelde puuetega inimeste vajadusi arvestava linna auhinda (Access City Award), mille Euroopa Komisjon annab igal aastal välja kolmele Euroopa linnale, mis on paistnud välja linnastruktuuri kõigile oma kodanikele ligipääsetavamaks muutmisel, pöörates erilist tähelepanu vanuse ja üldise liikuvuse tasemega seotud probleemidele, ning julgustab premeerima sarnastes algatustes juurdepääsetavust maaelu- ja looduskeskonnas;

21. nõuab tungival, et Euroopa Komisjon käsitleks 2021. aastaks kavandatud hoonete energiarahastiku läbivaatamisel ligipääsetavust siduva kriteeriumina, et muuta hooned puuetega inimestele ligipääsetavamaks;

ELi õiguste kasutamine

Liikumis- ja elukohavabadus

22. nõustub vajadusega võtta kasutusele ELi puudega isiku kaart 2023. aasta lõpuks, et tagada Euroopa Liidu õiguste täielik kasutamine, pidades silmas ka puudestaatuse vastastikust tunnustamist kõigis liikmesriikides. Komitee ootab huviga komisjoni tulevast ettepanekut ELi kaardi kohta ja loodab, et komisjon suudab ületada katsetamisetapis tekkinud raskused;

23. toetab komisjoni kavatsust teha liikmesriikidega senisest tõhusamat koostööd kaardi võimalikult kiireks kasutuselevõtuks ja tegutseda samal ajal puudestaatuse tunnustamise ühtlustamise nimel, mis on hädavajalik, et tagada õigus liikuvusele Euroopa Liidus, alustades õigusest sarnastele hüvitistele ja toetusele ning takistuste kõrvaldamisele.

Demokraatlikus protsessis osalemise edendamine

24. nõustub strateegias mainitud vajadusega edendada puuetega inimeste osalemist ühiskondlikus ja poliitilises elus, kuna neid ikka veel diskrimineeritakse, muu hulgas oma hääleõiguse kasutamisel;

25. kutsub Euroopa Komisjoni üles kaaluma Euroopa kokkuleppe sõlmimist puuetega inimeste valimisõiguse kohta, et kõrvaldada kõik mis tahes laadi takistused ja võimaldada puuetega inimestel täies ulatuses kasutada õigust väljendada oma poliitilist eelistust samamoodi nagu kõigil teistel Euroopa kodanikel. Komitee juhib tähelepanu sellele, et praeguse seisuga on komisjon vastu võtnud kaasavaid Euroopa Parlamendi valimisi käsitleva konsultatsiooniprogrammi, millesse aga jäi hõlmamata puude küsimus. Ta soovib, et kõnealusesse programmi hõlmataks niipea, kui see on võimalik, ka puuetega inimesed ja kõik olukorrad, kus korraldatakse valimised;

26. nõustub vajadusega parandada puuetega inimeste juurdepääsu kõigile tervishoiuteenustele. Komitee jagab ka Euroopa Komisjoni hinnangut sotsiaalhoolekande ning sotsiaal- ja tervishoiuteenuste ebapiisavuse kohta, mis on pandeemia ajal näidanud kogu oma piiratust. Komitee juhib tähelepanu eriti keerulisele olukorrale äärepoolsetes ja maapiirkondades. Komitee märgib, et esimest korda tõstatatakse nii olulises Euroopa dokumendis segregatsiooni küsimus, ja väljendab selle üle heameelt. Ta on seisukohal, et on täiesti asjakohane tegeleda puuetega inimeste segregatsiooni ja nende deinstitutionaliseerimisega, et kasutada õigust täielikule ja tõhusale iseseisvale elule kogukonnas, töötades välja kogukonnapõhised teenused, mis hõlmavad tervisekontrolli, digiüleminekut isikliku iseseisvuse ja isikliku abistamise toetamisel ning valikut, kus, kellega koos ja kuidas elada;

Uute töökohtade jaoks uute oskuste arendamine

27. juhib tähelepanu asjaolule, et kogu Euroopa Liidus on pandeemiakriis toonud kaasa töökohtade kadumise, iseäranis puuetega inimeste seas. Komitee märgib samuti, et see probleem puudutab ka puuetega inimeste pereliikmetest hooldajaid – peamiselt emasid, elukaaslasi ja tütreid;

28. jagab seisukohta, et digi- ja rohepöörde kiirendamine pakub uusi võimalusi tänu puuetega inimeste vajadustele kohandatud info- ja kommunikatsioonitehnoloogiale, tehisintellekti ja robotika kasutamisele, ning vajadust investeerida puuetega inimeste digioskustesse;

29. tuletab meelde vajadust koguda puude kohta võrreldavaid andmeid, et paremini hinnata puuetega inimeste olukorda eri kontekstides, mõõta poliitikastrateegiad ja -meetmeid, jälgida neis tehtavaid edusamme ning võtta asjakohaseid meetmeid;

30. kutsub komisjoni üles tegelema süstemaatiliselt teabelünkadega puuetega inimeste osas, iseäranis maapiirkondades. Nagu on nõutud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis ja kinnitatud ÜRO inimõiguste komitees, on vaja täita teabelüngad mitte ainult liigendatud andmete, vaid ka kaasamisnäitajate abil, millega jälgitakse poliitikameetmeid ja puuetega inimeste õiguste järgimist;

31. nõustub vajadusega kohandada puuetega inimeste oskusi kutsehariduse ja -õppe ning järgmise, 2021–2027. aasta digiõppe tegevuskava võimaluste kaudu. Komitee toetab samuti strateegiat, mille kohaselt rakendatakse asjaomaseid meetmeid tihedas koostöös liikmesriikidega tagamaks, et neis kasutatakse kaasavaid ja juurdepääsetavaid programme ning vajalikke vahendeid, kasutades ära ja täiendades olemasolevaid programme; Komitee soovib samuti rõhutada vajadust lihtsustada puuetega inimeste võimalusi õppida ülikoolis;

32. rõhutab vajadust konkreetsete eeskirjade järele puuetega inimeste oskuste täiendamise ja ümberõppe kohta, et kasutada eelkõige digipöörde potentsiaali. Komitee väljendab sellega seoses heameelt õpipoisiõppe kasutamise üle sotsiaalse kaasamise vahendina noortegarantii programmis;

33. toetab Euroopa Komisjoni algatust nõuda liikmesriikidelt selgete eesmärkide seadmist puuetega inimeste tööhõive määra suurendamiseks eelkõige avatud tööturul ja tööturuasutuste suutlikkuse suurendamiseks. Komitee kordab vajadust hõlbustada puuetega inimeste jaoks füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist ja puuetega inimeste ettevõtlust. Samuti nõuab komitee tungivalt, et liikmesriigid kaaluksid maksusoodustusi ettevõtjatele, kes võtavad tööle puudega töötajaid, või soodusmaksu kehtestamist puuetega füüsilisest isikust ettevõtjatele ja iseäranis ettevõtlusele;

34. tervitab sotsiaalmajanduse tegevuskava avaldamist, milles nähakse ette sotsiaalmajandust soodustava keskkonna, sealhulgas puuetega inimestega seotud võimaluste parandamine. Komitee kutsub üles rohkem investeerima sotsiaalsetesse ettevõtetesse, milles pööratakse erilist tähelepanu integratsioonile. Ta on seisukohal, et sotsiaalsed ettevõtted võivad edendada turule orienteeritud mudelit tegevuste jaoks, mida saab eduka juhtimise korral laiendada ja avatud tööturul rahaliselt jätkusuutlikuks muuta ⁽¹⁾;

Võrdsed võimalused ja diskrimineerimiskeeld

35. tunnistab, et õiguskaitse kättesaadavuse küsimus ei ole teisejärguline ning on eelkõige seotud institutsioonilise diskrimineerimisega intellekti- ja psühhosotsiaalse puude ning vaimse tervise häiretega inimeste suhtes. Komitee kutsub liikmesriike üles tutvustama parimaid tavasid, mis on välja töötatud teadmiste edastamiseks ja mitmekordistava mõju loomiseks;

36. tuletab meelde, et ELis on palju kodanikke, kellel on arengupeetus ja/või kes on vaimuhaiged ning kes võidakse seada kas eestkoste (*plenary guardianship*) või hoolduse (*partial guardianship*) alla. Siiski on komitee mures, et eestkoste puhul võib inimene kaotada põhimõtteliselt kõik oma juriidilised õigused ja inimese elu käsitlevaid tähtsamaid otsuseid hakkab tegema tema seaduslik esindaja. Paljud täiskasvanud on paigutatud seadusliku esindaja poolt vastu nende tahtmist institutsioonidesse. Komitee kutsub liikmesriike üles võtma vastu õigusnorme ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ⁽²⁾ artikli 12 rakendamiseks ning kaasama otsustamisprotsessi asjaomaseid puuetega inimesi, nende peresid, asjaomaste inimeste õiguste eest seisvaid organisatsioone ja spetsialiste;

37. peab oluliseks tegeleda puuetega inimeste, eelkõige puuetega naiste ning laste ja noorte vastu suunatud vägivalga vastu võitlemise ning intellektipuude ja suhtehäiretega inimeste küsimusega. Komitee märgib, et uues strateegias on vaja selles osas meetmeid tõhustada. Näiteks tuleks tõhusamalt jälgida kaitstud eluasemeid ning kõik nõustamiskeskused ja naiste varjupaigad tuleks teha täielikult juurdepääsetavaks;

⁽¹⁾ Eurofound (2021), Disability and labour market integration: Policy trends and support in EU Member States, https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef20013en.pdf

⁽²⁾ https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convention_accessible_pdf.pdf

38. nõustub, et üks peamisi probleeme, millega Euroopa Liit puude valdkonnas silmitsi seisab, on vajadus võidelda diskrimineerimisega kõigis puuetega inimeste eluvaldkondades;

39. tunnistab, et haridus on peamine vahend ebavõrdsuse, sealhulgas puuetega inimestega seotud ebavõrdsuse vähendamiseks. Komitee nõustub, et kaasava hariduse tagamine hõlmab puuetega lapsi, noori ja ka täiskasvanuid. Ta tunnistab, et selle valdkonna Euroopa programmid toetavad ja edendavad sellist tegevust. Komitee kutsub kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi ning puuetega inimeste ja nende perekondade ühendusi üles osalema puuetega inimeste õppeprogrammides, et edendada heade tavade vahetamist, ning kutsub üles julgustama kohalike ja piirkondlike omavalitsuste aktiivset osalemist sotsiaalse kaasamise meetmete integreerimisel hariduspoliitikaga;

Kunsti ja kultuuri, vabaajategevuse, puhkamise, spordi ja turismi kättesaadavuse parandamine

40. toetab puuetega inimeste, iseäranis puuetega laste ja noorte – nagu kõigi teiste inimeste – isiksuse arendamise edendamist juurdepääsu kaudu kunstile, kultuurile, vabaajategevusele, puhkamisele, spordile ja turismile;

41. rõhutab eelkõige spordi rolli puuetega inimeste kaasamise edendamisel ning kutsub liikmesriike üles edendama programme, mis hõlbustavad suuremate piirangutega silmitsi seivate puuetega laste, noorte ja täiskasvanute osalemist.

Olla eeskujuks

42. tunnistab, kui oluline on võtta strateegia tõhusaks rakendamiseks kasutusele mitmetahuline süsteem. Esimene samm on puuetega inimeste süstemaatiline kaasamine otsuste tegemisse;

43. rõhutab vajadust võidelda tõhusalt füüsilise ja vaimse puude stereotüüpide vastu avalikus arutelus, meediakajastuses ja praktikas hariduses, valides täisleppimatuse füüsilisel/vaimsel puudel põhinevate eelarvamuste ja häbimärgistamise suhtes, sealhulgas diskrimineeriva keelekasutuse suhtes; Kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on väga head võimalused olla eeskujuks nii tööandjate kui ka teenuseosutajadena ning oma läheduse tõttu kodanikele;

44. ühineb komisjoni võetud kohustusega tugevdada inimressursside strateegiat, et kaasata puuetega inimesi töökohtadele ja toetada neid mõistlike abinõude kaudu, et olla sama tootlikud kui töökaaslased: see hõlmab ka juurdepääsu hoonetele ja kõigile töövahenditele, pöörates erilist tähelepanu tehnoloogiate kavandamisele, arendamisele ja kasutamisele inimeste hüvanguks;

45. toetab vajadust tugevdada strateegia rakendamise järelevalveraamistikku, võttes kasutusele tõhusad, juba olemasolevatele andmetele tuginevad näitajad puuetega inimeste sotsiaalse kaasatuse mõju mõõtmiseks ja hindamiseks, ning pakkuda välja ja integreerida hindamise järeelmeetmeid. Komitee tuleb meelde, et on oluline koostada aastaaruandeid, milles võetakse kokku liikmesriikide edusammud puuetega inimeste kaasamisel, sealhulgas kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning puuetega inimeste ja nende perekonnaliikmete ühenduste head tavad;

46. kutsub Euroopa Liitu, liikmesriike ning nende piirkondlikke ja kohalikke omavalitsusi üles tugevdama puude mõõdet riiklikes ja piirkondlikes statistikasüsteemides, et saada koostöös Eurostatiga usaldusväärseid ja korrapäraseid andmeid.

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Ohutud ja keskkonnasäästlikud kemikaalid mürgivaba keskkonna heaks Euroopa linnades ja piirkondades“

(2021/C 300/07)

Raportöör: Adam STRUZIK (PL/EPP), Masoovia vojevoodkonna vanem

Viitedokument: komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia. Mürgivaba keskkonna loomise suunas“

COM/2020/667 final

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Kemikaalistrateegia tähtsus

1. peab tervitatavaks ja toetab kemikaalistrateegia rakendamiseks võetud meetmeid, kuna kemikaalid domineerivad peaaegu kogu toodete valmistamise turul ja on igapäevaelus ülisuure tähtsusega. Komitee rõhutab, et need meetmed on eriti olulised inimeste tervise, keskkonna ja majanduse seisukohast, sealhulgas ka ohutute ja säästvate kemikaalide väljatootamise jaoks;
2. näeb strateegia lisaväärtust Euroopa keemiatööstuse konkurentsivõime tugevdamisel, kemikaalide olulise rolli ärakasutamisel kliimaneutraalsuse saavutamiseks, Pariisi kliimakokkuleppe eesmärkide elluviimisel, ringmajandusega seotud kaugeleulatuvate eesmärkide saavutamisel, taastekava ja energiasüsteemi ümberkujundamise toetamisel, samuti kemikaalide käitlemise eri aspektide, näiteks ohutuse, energiatõhususe, keskkonnamõju, teaduse ja innovatsiooni kaasamisel;
3. juhib tähelepanu sellele, et COVID-19 kriis on näidanud meie ühiskonna haavatavust ohtudele ja vajadust muuta see vastupidavamaks majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnamõjude vaheliste suhete suhtes; kinnitab uue ELi taasterahastu keskset rolli ELi toetamisel, sillutades samal ajal teed keskkonnasäästlikule ja õiglasele üleminekule ja kestlikumale tulevikule;
4. on seisukohal, et tehnoloogiaalane suveräänsus ning vastupanuvõimeline ja jätkusuutlik Euroopa väärtusvõrk, samuti suletud Euroopa väärtusahelad on olulised, eelkõige rohelise kokkuleppe rakendamiseks ja energiasüsteemi ümberkujundamiseks; juhib tähelepanu sellele, et jätkusuutlike lahenduste huvides tuleks vältida ELis reguleeritavate ainete tootmise või kasutamise ümberpaigutamist kolmandatesse riikidesse, kus ei ole tagatud võrreldavad kõrged töötavushoiu ja tööohutuse ning keskkonnakaitse standardid – ainult tänu atraktiivsetele ja stabiilsetele raamtingimustele on võimalik säilitada või taastada lisaväärtuse ja tootmise tase Euroopa piirkondades ning sulgeda väärtusahelad;
5. nõuab mitmetasandilise valitsemise tähtsuse tunnustamist vahendina, mis võimaldab kemikaalistrateegia eesmärkide tõhusat sidumist Euroopa majanduse keskkonnahoidliku taastamisega; rõhutab, et kemikaalistrateegia eesmärkidega hõlmatud teemade lai valik võimaldab integreerida keemiasektorisse uusi ja olemasolevaid kavasid ning töötada välja ja rakendada meetmeid, millega võetakse nõuetekohaselt arvesse kohaliku turu vajadusi ja täiendatakse riiklikke jõupingutusi kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega;
6. rõhutab, et riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad pakuvad võimalust realiseerida valitsemise potentsiaali mitmel tasandil, sealhulgas kemikaalistrateegia rakendamisel. Asjakohaseid meetmeid peavad toetama sobiv õigusraamistik ja asjakohased vahendid, samas peaksid kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused olema täielikult kaasatud kavade ettevalmistamisse ja rakendamisse ning neil peaks olema otsene juurdepääs ELi vahenditele;

7. tõstab esile õiguslikke, rahalisi ja tehnilisi takistusi, millega kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused kemikaalide käitlemisel silmitsi seisavad. Ühtne, prognoositav ja lihtsustatud õigusraamistik soosib ühtset lähenemisviisi kemikaalide hindamisel ja kemikaalide käitlemisel kõigis ELi liikmesriikides. Need meetmed piiravad uute õiguslike lahknevuste tekkimist ELi ja teiste piirkondade vahel. Lisaks võimaldavad toetused ja tehniline abi kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel edendada investeeringuid, mis on seotud ohutute ja keskkonnasäästlike ainete, materjalide ja toodete väljatöötamise, turustamise, levitamise ja kasutamisega;

8. tunneb heameelt asjaolu üle, et Euroopa Komisjon saab võimaluse toetada teadusuuringuid ja innovatsiooni, sealhulgas energeetika-, ehitus-, liikuvus-, tervishoiu-, põllumajandus- ja elektroonikasektori jaoks kõrgtehnoloogiliste materjalide väljatöötamist, et saavutada rohepöörde, vähese CO₂ heitega tootmisprotsesside uurimine, arendamine ja kasutuselevõtt keskkonnahoidlike kemikaalide ja materjalide loomiseks, uuenduslikud ärimudelid, mis põhinevad näiteks kemikaalide ja muude vahendite tõhusamal kasutamisel ning jäätmete, ja heite vähendamine⁽¹⁾;

Kemikaalistrateegia kooskõla muude ELi dokumentidega hõlmatud valdkondadega

9. tunneb heameelt selle üle, et kestlikust toetav kemikaalistrateegia on tihedalt seotud rohelise kokkuleppe eesmärkidega, arvestades selle pakutavaid arvukaid lahendusi inimeste tervise ja keskkonna kaitsmiseks. Terviklike eeskirjade kehtestamine keemiatööstusele võib aidata kaasa nende läbipaistvuse ja tõhusale rakendamisele. Uute nõuete ja piirangute kehtestamine kemikaalide kasutamisele tarbekaupades, nagu näiteks puhastusained, kosmeetika ja toiduga kokku puutuvad materjalid, avaldavad soodsat mõju keskkonnale ja tarbijate tervisele. Kas kavandatud muudatused saavad olema keemiatööstuse jaoks kestlikud ja tõhusad, sõltub suurel määral sellest, kas need on kooskõlas juba kehtivate eeskirjadega ning nende rakendamiseks kavandatud aja ja finantsraamistikuga;

10. nõuab selge ja ühtse strateegia väljatöötamist, mis pakub vahendeid ja ressursse ringmajanduse edendamiseks kohalikul, piirkondlikul ja ülemaailmsel tasandil alates lahenduste väljatöötamisest kuni kestlike protsesside rakendamiseni tootmise, levitamise ja kasutamise vallas ning kemikaalide ringlussevõtuni ja taasväärtustamiseni, kaitstes samal ajal keskkonda ja kodanike tervist. Komitee nõuab sel eesmärgil suuremat regulatiivset selgust kemikaalide, toodete ja jäätmete vahelise seose kohta, et ringmajandust saaks juurutada kõigis liikmesriikides;

Piirkondade ja kohalike omavalitsuste eriline roll

11. märgib, et piirkonnad ja kohalikud omavalitsused on väga huvitatud meetmetest, mis aitavad muuta kemikaalide tootmist ohutumaks ja kasutamist säästvamaks ja on valmis neid rakendada. Nende meetmetega peab käima kaasas asjakohane õigusraamistik ja asjakohased vahendid ning samas peab kohalikel omavalitsustel olema piiramatu juurdepääs teaduslikele teadmistele ja garantii rahaliste vahendite kättesaadavusele. Peale selle võiksid kohalikud omavalitsused saada kasulikku tagasisidet õigusaktide rakendamise ning kohaldamisega seotud raskuste ja probleemide kohta;

12. pidades silmas kohalike ja piirkondlike omavalitsuste tihedaid suhteid elanikega ning otseseid teadmisi konkreetse piirkonna eripärast, rõhutab võimalust valmistada ette ja korraldada kampaaniaid, et suurendada üldsuse teadlikkust kemikaalistrateegia põhimõtetest ja eesmärkidest. Kohalike omavalitsuste ja nende piirkonnas tegutsevate ettevõtete otsene koostöö võimaldab hinnata praktilisel tasandil probleeme, mis tulenevad kehtestatud määruse kohaldamisest. On oluline, et nii kohalikel omavalitsustel, kes vastutavad otseselt õigusakti kohaldamise eest, kui ka asutustel, kes vastutavad selle järgimise järelevalve eest, oleksid asjakohased õiguslikud vahendid selle täitmise jälgimiseks ja kontrollimiseks;

13. on seisukohal, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused saavad anda olulise panuse kemikaalistrateegia rakendamisse; rõhutab, et arvestades omavalitsuste otseseid teadmisi konkreetse piirkonna eripärast, on oluline kaasata nad teavituskampaania korraldamisse teadlikkuse suurendamiseks (nt VKEd ja elanike/kodanike hulgas) ja julgustada konkreetseid sektoreid asendama kahjulikke kemikaale alternatiividega ning püüdma asjakohase kavandamise abil toota ohutuid ja säästvaid kemikaale ja materjale;

⁽¹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kestlikust toetav kemikaalistrateegia. Mürgivaba keskkonna loomise suunas“.

14. peab vajalikuks, et kohaliku ja piirkondliku tasandi hankemenetluses esitataks nõue, et tooted ja kaubad sisaldaksid ohutuid kemikaale, aidates sellega kaasa soovimatute toodete ja kaupade järkjärgulisele kaotamisele;

15. rõhutab VKEd innovatsiooni- ja investeerimissuutlikkuse erilist tähtsust ohutu ja säästva materjalitootmise ja -kasutuse jaoks, mille potentsiaali saab kohalikul ja piirkondlikul tasandil toimuva toetuse ja dialoogi kaudu hästi ära kasutada. Eelkõige VKEd pakuvad spetsiifilisi kemikaale innovaatiliste eri- ja nišitoodete jaoks ning kohanduvad nõudlusega. Kuna nad vajavad üsna väikseid koguseid ja palju erinevaid kemikaale, mõjutab neid tõenäolisemalt asjaolu, et kehtestatud menetlused aine kohta on väga kulukad ja aeganõudvad ning nad sõltuvad eelregistreerijate, loaandjate, tarnijate ja klientide antud teabest ja pakutavast koostööst. Siinkohal võib piirkondadevaheline toetus olla väga kasulik;

16. nõuab, et nõuded kohalikele omavalitsustele ja VKEdele oleksid arusaadavad, läbipaistvad ja mõistliku halduskoormusega hallatavad; tuletab sellega seoses meelde, et palju olulist teavet on endiselt kättesaadav ainult inglise keeles ja et see keelebarjäär on probleem;

Strateegia rakendamine

17. on seisukohal, et kemikaalistrateegia edukaks rakendamiseks tuleb jõupingutused määratleda alt üles lähenemisviisi kohaselt ja jaotada kooskõlas subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetega õiglaselt kõikide Euroopa Liidu piirkondade vahel, tagades vajaliku paindlikkuse ning võttes seejuures arvesse kulusid ja kasulikkust;

18. rõhutab vajadust kemikaalistrateegia rakendamise kava järele, mis suurendab kohustatud asjaosaliste turvatunnet ja minimeerib selle kasutuselevõttuga seotud riske ning võimaldab pidevalt jälgida arengut ja reageerida tõhusalt ohtudele;

19. juhib samal ajal tähelepanu sellele, et teatavate kemikaalide funktsionaalsus ja reaktsioonivõime, mida on vaja teatavateks kasutusalladeks, on sageli lahutamatu seotud nende ohtlike omadustega. Seepärast on vaja hõlmata ja edendada ka protsesse ja tehnoloogiaid, mis võimaldavad ohtliku aine ohutut kasutamist kogu selle elutsükli jooksul, tagades selle nõuetekohase käitlemise jäätmetena selle olemusringi lõpus. Konkreetseid vastuvõetamatuid riske tuleb kindlaks teha ja vältida;

20. juhib tähelepanu sellele, et strateegia rakendamise jaoks on lisaks paindlikele ja uuenduslikele lahendustele vaja ka uusi ärimudeleid, mis võimaldavad uuenduslike tehnoloogiate kasutuselevõttu ja teadvustamist. Need meetmed aitavad taastada majandust, tugevdada VKEd konkurentsivõimet ning rakendada lahendusi, mis parandavad inimeste tervist ja keskkonnaseisundit. Seda aitavad saavutada:

- ringmajanduse ja säästvate agrotööstussüsteemide kasutuselevõtt;
- bioloogilistel ainetel põhinevate säästvate lahuste kasutuselevõtt;
- tervise- ja keskkonnapoliitika meetmete rakendamine;
- säästvate sinisele majandusele üleminek;
- digitaalse ühendatuse ja digitaalsete ökosüsteemide kasutamine tehnoloogilise täiendusena;
- kestlik ja õiglane üleminek ning töökohtade loomine, toetades rahaliselt projekte, mis on strateegiaga kooskõlas;

21. soovib strateegia jaoks riiklike kavade koostamisel ja vastupanuvõime suurendamisel konsulteerida kohalike ja piirkondlike omavalitsustega; kutsub Euroopa Komisjoni üles kasutama Euroopa Regioonide Komitee piirkondlike keskuste võrgustiku kaudu saadud kogemusi;

22. julgustab komisjoni ning kemikaalide reguleerimisega seotud ametiasutusi (ECHA, liikmesriikide ametiasutused) ja eksperdirühmi (nt RAC-d) praktiliste ja jätkusuutlike lahenduste huvides tagama menetluste suuremat läbipaistvust ja teaduslast suhtlust asjaomaste ettevõtete ja piirkondadega ning kutsub komisjoni üles tagama, et kõnealusest strateegiast tulenevad Euroopa õigusaktides tehtavad muudatused oleksid kooskõlas parema õigusloome programmiga ning et järelikult

koostatakse nende kohta alati asjaomane mõjuhindang. See on eriti vajalik mõjuhindangute jaoks ning selleks, et määratleda olulisi ühiskondlikke kasutusalasid, mis ei tohi kaasa tuua ainete ohutu kasutamise välistamist ilma piisava põhjendusega; palub kaaluda, kas mis tahes otsusele lisada aine kandidaatainete loetellu (loa saamiseks) peaks eelnema riskijuhtimise võimaluste analüüs;

23. tunnistab suurt potentsiaali kemikaalistrateegia rakendamisel põllumajanduses, tekstiili-, elektroonika- ja ehitustööstuses. Need tööstusharud on kogu protsessis olulised osalejad, kuna neile on iseloomulik kemikaalide laialdane kasutamine ning seetõttu mõjutavad need keskkonnasäästlike ja ohutute kemikaalide arendamist;

24. juhib tähelepanu sellele, et põllumajandustööstus on oluline kemikaalide, sealhulgas taimekaitsevahendite ja väetiste saaja. Need kemikaalid mõjutavad otseselt inimeste tervist ja keskkonnaseisundit. Roheline kokkulepe on pühendunud mahepõllumajandusliku toidutootmise arendamisele, mis vähendab kemikaalide kasutamist põllumajandussektoris. Seoses sellega rõhutab komitee, et vajadus leida innovatiivseid lahendusi on teadlaste jaoks võimalus töötada välja bioloogilistel ainetel põhinevaid kemikaale;

Toetus reguleerimisvahenditega

25. juhib järjekordselt tähelepanu Euroopa Keskkonnaagentuuri uuringule, milles leiti, et ELi keskkonnavalade õigusaktide ebapiisav rakendamine on enamasti kohalike, piirkondlike ja riiklike ametiasutuste vähese kooskõlastamise tulemus. See on seotud puuduliku haldussuutlikkuse ja rahastamise, teadmiste, andmete ja nõuetele vastavuse tagamise mehhanismide puudulikkuse ning poliitikavaldkondade vähese integreerimisega; rõhutab seetõttu, et tuleb kõrvaldada olemasoleva strateegia ja õigusaktide puudused, tagada meetmete ühtsus ja õigusraamistiku kestlikkus ning teha kättesaadavaks vahendid ettevõtjate kohanemiseks uute eeskirjadega ja haldustöötajate koolituste korraldamiseks;

26. juhib tähelepanu sellele, et tehtud muudatused peaksid pakkuma piirkondlikele ja kohalikele omavalitsustele mõjusaid õiguslikke vahendeid, mis võimaldaksid neil kaitsta oma piirkondi ja elanikke nii kemikaalide kasutamisega seotud ohtude kui ka ohtlike kemikaalide käitlemisega seotud ohtude eest keemiatööstuse ümberkujundamise ajal;

27. peab vajalikuks vaadata läbi kemikaalimäärus REACH ning ohtlike ainete klassifitseerimise, märgistamise ja pakendamise määrus ning nende seos töötervishoiu ja tööohutuse õigusnormidega ning neid tugevdada ja menetlust lihtsustada. Komitee peab mõttekaks, et Euroopa Komisjon küsiks enne uute õigusaktide kehtestamist kemikaalimääruse REACH ning töötervishoiu ja tööohutuse õigusnormide rakendamise eest vastutavate riiklike asutuste arvamust. Uued eeskirjad peaksid olemasolevaid õigusakte täiendama ning tõhustama nende kohaldamist ja jõustamist kindlaksmääratud ja toimivate menetluste kaudu;

28. märgib, et kemikaalimääruse REACH nõudeid ringlusse võetud ainete kohta tuleb ohutu kasutamise tagamiseks karmistada;

29. rõhutab vajadust kasutada avaliku sektori tegevuse koordineerimiseks ühte vahendit. See tagab juurdepääsu ajakohastatud teabele ametiasutuste kavandatud ja käimasolevate kemikaalidega seotud algatuste kohta kõigis õigusloome valdkondades;

Kontrolli tõhustamine ja eeskirjade jõustamine

30. on veendunud, et Euroopa vajab tugevat ja kooskõlastatud jõustamisstrateegiat, eelkõige impordi, sealhulgas veebikaubanduse vallas, kus toimub enamik kaupades sisalduvate ainete nõuete rikkumisi;

31. juhib tähelepanu sellele, et õigusaktide muudatusi tuleb jälgida ja nende kohta tuleb aru anda. Sellest lähtuvalt tuleks reageerida nende jõustumisele ning kontrollida ja rakendada nende jõustumist ning võtta vastu parandusmeetmeid;

32. rõhutab vajadust tugevdada kontrolli ja kehtivatest nõuetest kinni pidamist. Kogu ELi turu jaoks kehtivad ühtsed ja lihtsustatud eeskirjad on ühtse ja kooskõlastatud strateegia kontrollimise ning rakendamise huvides;

33. juhib tähelepanu sellele, et süsteemis ette nähtud lubade andmise korda tuleks kohaldada samamoodi nagu Euroopa tootjate suhtes ka ELi-väliste tootjate suhtes. Seepärast peaks strateegia keskenduma kõigile sidusrühmadele võrdselt tingimuste loomisele. See võimaldab luua süsteemi, kus kõik ettevõtjad nii liikmesriikide kui ka kolmandate riikide turgudel on seaduse ees võrdsed, ja tagada sellega Euroopa ettevõtete konkurentsivõime ja innovatsioon;

Innovatsioon ja konkurentsivõime

34. rõhutab, et keemiatööstus peab muutma oma tootmisprotsesse, et saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus. Energiasüsteemi ümberkujundamine tööstuses on paljudel juhtudel seotud olemasolevate süsteemide radikaalse moderniseerimise või nende täieliku asendamisega, mis võib kaasa tuua probleeme, kui samal ajal tehakse uuendusi ohutute ja keskkonnasäästlike kemikaalide valdkonnas. Kliimanetraalsuse ja uuenduslike lahendustega seotud ülesanded võivad aga aidata säilitada ja tugevdada ettevõtete konkurentsivõimet;

35. märgib, et vaja on kaitsta Euroopa ettevõtete, eelkõige VKEde uuendus- ja konkurentsivõimet intellektuaalomandi kaitse kontekstis. Kavandatud meetmete puhul tuleb hoolitseda selle eest, et vastutavad organid loovad ühtsed reeglid ja raamistikud, näiteks kehtestades usaldusväärsed õiguslikud tingimused ja kaitstes nende valduses olevat konfidentsiaalset äriteavet;

36. soovib, et kemikaalistrateegia rakendamisega seoses muudatusi tehes tuleks arvestada ka ajaga, mis kulub seadmete kohandamiseks ja moderniseerimiseks ning ELi turult kõrvaldatud ohtlike keemiliste ainete töötlemiseks. Võetud meetmed võivad samuti mõjutada kemikaalide allkasutajaid ja nende ärimudeleid. Selles kontekstis tuleb Euroopa õigusaktide kehtestamisel arvesse võtta tööstuse kui terviku seisukohta võimalike alternatiivide kohta turult kõrvaldatud toorainete või toodete asendamisel. Mõju hindamise protsessi tuleb kaasata nii piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused kui ka kogukond;

37. on seisukohal, et ainetele loa andmine kemikaale käsitlevate õigusaktide alusel tuleks paremini kooskõlastada investeerimis- ja innovatsioonitsüklitega, eriti keerukate toodete puhul, samuti toodete ja materjalide heakskiitmiseks ning tehasele lubade andmiseks kuluva ajaga;

38. rõhutab selliste meetmete tähtsust, mille eesmärk on laiendada teaduslikke seisukohti ohtlike kemikaalide olemasolu kohta keskkonnas, sealhulgas pinnases, õhus, joogivees, taimestikis, loomastikus ja toiduainetes, samuti nende allikate ja mõju kohta inimeste tervisele; peab seepärast tervitatavaks asjaolu, et strateegiaga soovitakse tugevdada „saastaja maksab“ põhimõtet;

Ainevoog

39. rõhutab vajadust toetada eri sektorite ja ettevõtete jõupingutusi võimalike ohtlike ainete asendamisel, edendades selleks teaduslikku uurimis- ja arendustegevust ning investeerides keskkonnasäästlikesse kemikaalidesse ja tehnilistesse uuendustesse;

40. rõhutab, et keskkonnasäästlike kemikaalide uusi standardeid ja sertifikaate tuleb levitada ja rakendada. Keskkonnakriteeriumide kohaldamine kohalike ja piirkondlike omavalitsuste poolt aitaks motiveerida kestlike toodete kasutamist ja suurendada sellekohast teadlikkust;

41. toetab kestlikkuse kontseptsiooni rakendamist juba kemikaalide arendamise etapis. Keskkonnasäästlike materjale peab iseloomustama asjaolu, et nendest valmistatud tooteid saab täielikult ümber töödelda ja muuta need seeläbi ohutuks tooraineks edasise tootmise jaoks; tootmisprotsess on otseselt ja lahutamatult seotud toote kavandamise ja arendamise protsessiga. Kui toote elusringi juba kavandamisetapis arvesse võetakse, on säästval tootmisel oma osa säästvate toodete loomise edendamisel, vähendades või kõrvaldades negatiivset mõju keskkonnale ja ühiskonnale. Eesmärk on kujundada vähesaastav, energiatõhus, nii tootmise kui ka kasutamise seisukohast ohutu ja konkurentsivõimeline keemiatööstus, mis suudab tema ees seisvate probleemidega toime tulla;

42. rõhutab, et kemikaalistrateegia rakendamine sõltub suurel määral ringmajanduse eesmärkide saavutamisest. Keemiline ringlussevõtt on keemiatööstuse jaoks võimalus, kuna see vähendab keskkonnamõju ja aitab leida uuenduslikke lahendusi, mis võimaldavad kasutada toodetes tarbimisjärgseid ringlusmaterjale ning toota kvaliteetseid ringluse võetavaid materjale; rõhutab sellega seoses, et kõnealuse valdkonna jaoks tuleb luua spetsiaalne toetuste süsteem, mis soodustaks tarbimisjärgsete ringlusmaterjalide kasutamist;

43. rõhutab jäätmete töötlemise vajadusega seotud küsimuste tähtsust, mis tekivad siis, kui mõned ained või tooted kõrvaldatakse Euroopa Liidu turult. Lisaks finantsküsimustele mängivad seejuures rolli ka keskkonnakulud. Sellega seoses peaks EL toetama nii piirkondlikke ja kohalikke ametiasutusi kui ka ettevõtteid tehaste kohandamisel/moderniseerimisel ning investeringute tegemisel keskkonnasäästlikku innovatsiooni, et puhastada jäätmevooge, arendada ringlussevõttu ja vähendada jäätmete, eelkõige plasti- ja tekstiilijäätmete prügilatesse ladestamist;

Kemikaalide hindamine ja juurdepääs asjakohasele teabele

44. rõhutab piirkondadevahelise koostöö tähtsust ühtse poliitika väljatöötamisel ohutute kemikaalide edendamiseks, nende kasutamise ohutumaks muutmiseks ja ringmajanduse edendamiseks;

45. toonitab tooteohutuse olulisust, eelkõige selleks, et vältida võimalike ohtlike ainete kasutamist toodetes ja hõlbustada teabe kättesaadavust tootes sisalduvate keemiliste koostisosade kohta kogu toote elutsükli vältel;

46. juhib sellega seoses tähelepanu õigusele saada teavet, mis on tarbijate jaoks oluline teadlike valikute tegemisel; viitab sellele, et neid meetmeid saab rakendada tõhusa teavitamiskohustuse kehtestamise teel ning luues võimaluse jälgida ohtlike ainete olemasolu tootes alates selle valmistamise hetkest, näiteks Euroopa Kemikaaliameti toodetes sisalduvate probleemsete ainete (SCIP) andmebaasi alusel ja tootepasside kasutuselevõtu teel;

47. rõhutab vajadust luua täielikult võrgustatud ja interdistsiplinaarne ELi kemikaaliohutuse andmebaas, mille koostab Euroopa Kemikaaliamet; need meetmed tagavad ühtse ja läbipaistva lähenemisviisi kehtestamise kemikaalidele ning kemikaalide riskihindamisele. Lisaks tagatakse sellega, et kehtestatakse täpsed ja üheselt mõistetavad määratlused ja kriteeriumid, tuginedes heale arusaamale kemikaalide kasutamisest ja võimalikust kokkupuutest nendega ning usaldusväärsetele ja ajakohastele teaduslikele tõenditele;

48. märgib, et toote kestlikkuse hindamisel tuleb arvesse võtta kogu elutsükli ja aluseks tuleb võtta võimalikult kõrge ringlustase, mis hõlmab nii ressursitõhusust, energia, vee ja ruumi tarbimist kui ka kasvuhoonegaaside heitkoguste ja muude saasteainete vähendamist. Lisaks tuleb kasutada toodete kestlikkuse hindamise meetodeid, mille väljatöötamisega on Euroopa keemiatööstuse ettevõtted juba alustanud; rõhutab, et selline hindamine võib olla ka oluline teabeallikas, kui tuleb otsustada ainete asendamise üle;

Biomajandus

49. juhib tähelepanu tööstuse ja põllumajanduse vahelise koostöö tähtsusele. Põllumajandus on oluline teabeallikas bioloogiliste materjalide tootmise ja kasutamise kohta ning seejuures tuleb pöörata erilist tähelepanu biomassi kui keemiatoodangu tooraine potentsiaalile. Samal ajal on oluline vähendada olulisel määral pestitsiidide, insektitsiidide ja muude põllumajanduskemikaalide kogust kooskõlas strateegias „Talust taldrikuni“ sätestatud eesmärkidega, et säilitada bioloogiline mitmekesisust ja vähendada keskkonnakahju;

50. rõhutab vesiniku tähtsust energiatõhususe suurendamisel ja uuenduste arendamisel. Vesinikutehnoloogiad on Euroopa rohelise kokkuleppe rakendamise keskmes ja olulised keemiatööstuse ümberkujundamise elemendid ning nende kasutuselevõtu jaoks on vaja ühtsete ja lihtsustatud õigusaktide väljatöötamist ning rahalist toetust;

51. tunnistab vesiniku potentsiaali, millest võib saada võtmelement, et kujundada ümber keemiatööstus, mis on üks kõige energiamahukamaid tööstusharusid; rõhutab siiski, et selle potentsiaali ärakasutamiseks on vaja rahalist toetust;

Oskuste arendamine

52. märgib, et kemikaalistrateegia rakendamisel on oluline valdkond inimkapital; juhib tähelepanu asjaolule, et selles valdkonnas tuleb tagada personali järjepidevus nii digi- ja rohepöörde puhul kui ka ümberkujundamise ja moderniseerimise käigus. Samuti on oluline, et oleks piisavalt aega töötajate asjakohaseks koolitamiseks kemikaalide käsitlemisel. Konkurentsivõime säilitamiseks on hädavajalik töötajate täiend- ja ümberõpe;

53. peab tervitatavaks asjaolu, et kemikaalide tootmise ja kasutamise seotud töötajate täiend- ja ümberõpet saab toetada Euroopa Liidu vahenditest ⁽²⁾. Nende meetmetega pakutakse uusi majanduslikke võimalusi, edendatakse samal ajal sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet eelkõige eriti raskes olukorras olevates piirkondades ning soodustatakse rohepööret;

54. juhib tähelepanu sellele, et nõuetekohane riskihindamine, meetmete prioriseerimine, ohutute ja säästvate ainete ja materjalide otsimine ning vastavate eeliste ja puuduste arutamine nõuab ettevõtetelt ja ametiasutustelt väga keerulisi teadmisi, eriteadmisi ja aega ning et pidevalt on vaja teavet, nõustamist ja täiendkoolitust;

Rahaline toetus

55. nõuab sellise finantsraamistiku loomist, mis tagab tööstusharus ohututele ja säästvatele kemikaalidele ja materjalidele üleminekuks võrdsed tingimused ja soodustab käitumise muutmist, kindlustades samal ajal konkurentsivõime Euroopa ja rahvusvahelisel turul. Selliste meetmete eesmärk on võimaldada kestlikku üleminekut, mis soodustab sotsiaalset ja majanduslikku ühtekuuluvust;

56. pidades silmas COVID-19 pandeemia järgnenud kriisi, millel on märkimisväärne mõju kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rahandusele ja toimimisele, kutsub ELi üles tagama otsese juurdepääsu keskkonnasäästlike kemikaalide projektide rahastamiseks. Lisaks peab EL pakkuma lisatoetust ülemineku piirkondadele;

57. rõhutab vajadust pakkuda õiguslikke ja rahalisi vahendeid, et edendada ja toetada uuenduslikke lahendusi uue põlvkonna kemikaalide väljatöötamiseks kohalikul ja piirkondlikul tasandil ning keemiatööstuse rohepöördeks;

58. toetab kogu Euroopa Liitu hõlmavat inimeste ja keskkonna (bio)seire fondi, mis oleks programmi „Euroopa horisont“ osa.

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽²⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia. Mürgivaba keskkonna loomise suunas“.

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused merekeskkonna kaitsel“

(2021/C 300/08)

Raportöör: Emma NOHRÉN (SE/Rohelised), Lysekili abivallavanem
Viitedokument: nõukogu eesistujariigi Portugali taotlus

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. tunneb heameelt nõukogu eesistujariigi Portugali taotluse üle koostada arvamus kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli kohta merekeskkonna kaitsel;
2. on sügavalt mures, et ELi merekeskkond ei saavutanud 2020. aastaks head keskkonnaseisundit, kuigi seda nõuti merestrateegia raamdirektiivis ja EL kohustus selleks 2017. aasta ÜRO ookeanikonverentsil;
3. tuletab meelde, et heas seisundis meredel on kriitiline tähtsus planeedi elu toetavate funktsioonide seisukohast, näiteks hapniku tootmine, kliima reguleerimine, toiduainete tootmine ja paljud muud ökosüsteemiteenused;
4. märgib, et rannikud on ELi kõige tihedama asustusega alad, kus elab ka palju mitmesuguseid organisme; kalad vajavad neis tundlikes mereökosüsteemides kudemis- ja toitumisasalad, et kasvada ja areneda. Komitee on mures kalavarude, sh kaubanduslikel eesmärkidel kasutatavate varude pärast, sest surve rannikualadele suureneb linnade arengu ja turismi tõttu;
5. hoiatab, et liidu ranniku ja merede olukorda halvendab veelgi kliimamuutustest ja ookeanide hapestumisest tulenev surve, mis muudab merede füüsikalisi ja keemilisi omadusi, nii et need lähenevad planeedi taluvuspiiridele, milleni jõudes hakkavad toimuma pöördumatud muutused ökoloogilistes tingimustes eluks Maal;
6. toetab ELi rohelises kokkuleppes ja ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 seatud bioloogilise mitmekesisuse kaitsmise eesmärgi ja sihte ning rõhutab, et ookeanide olulist rolli ELi jaoks tuleb paremini visualiseerida ja esile tõsta. Komitee õhutab komisjoni lisama oma 2021. aastal avaldatavasse kalavarude ja mere ökosüsteemide kaitse tegevuskavva selged ja mõõdetavad eesmärgid koos vastavate tähtaegadega kooskõlas ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgu 2020. aasta järgse ülemaailmse bioloogilise mitmekesisuse poliitikaraamistikuga ⁽¹⁾. Komitee tuletab meelde, et ookeanide ja rannikualade keskset rolli kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise strateegiatel tuleb kavandatud lahendustes nõuetekohaselt arvesse võtta ⁽²⁾;
7. rõhutab, et 94 % ELi kodanikest peab keskkonnakaitset oluliseks, ⁽³⁾ mis näitab selgelt vajadust integreerida keskkonnakaitse süstemaatilise ja valdkonnaülese lähenemisviisi abil täielikult avaliku sektori otsustusprotsessi kõigil tasanditel;

⁽¹⁾ COM(2020) 380 final.

⁽²⁾ Nagu on rõhutatud valitsustevahelise kliimamuutuste rühma dokumendis „Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate“.

⁽³⁾ (EC, 2017b) Euroopa Keskkonnaameti (EEA) aruanne nr 17/2019 „Marine messages II“.

8. on veendunud, et pandeemia ja selle piirangud näitavad veelgi looduse tähtsust vaba aja veetmise, tervise ja vaimse heaolu seisukohast. Komitee rõhutab, et meie majanduse taastamisel tuleb keskkonnahoidliku taastumise ja vastupidavuse kavade abil täielikult arvesse võtta looduse ja bioloogilise mitmekesisuse tõelist väärtust. Komitee toonitab, et merekeskkonda tehtavad investeeringud võivad tuua lühiajalist sotsiaal-majanduslikku ning keskpikka ja pikaajalist keskkonnakasut, muu hulgas mereökosüsteemide aktiivse taastamise kaudu, laiendades elektroonilist kaugseiret ja peatades plastireostuse selle tekkekohas (⁴);

9. toonitab, et bioloogilise mitmekesisuse edukaks taastamiseks ja keskkonnaseisundi halvenemise peatamiseks on oluline luua vastutustundlikul tootmisel põhinev tõeline ringmajandus koos selgete eesmärkidega kaupade korduskasutamiseks, tarbimise vähendamiseks ja materjalide ringlussevõtuks, mis vähendaks oluliselt uue tooraine kasutamist. Komitee on kindlalt veendunud, et omavahel põimunud kliima-, bioloogilise mitmekesisuse ja ressursikasutuse kriisid tuleks lahendada koos;

10. rõhutab, et ökosüsteemipõhine lähenemisviis ning ettevaatuspõhimõte ja põhimõte „saastaja maksab“ on ELi merekeskkonnaalaste õigusaktide reguleerimise peamised poliitilised põhimõtted;

11. on veendunud, et käes on aeg tegutseda ja kõrvaldada merestrateegia raamdirektiivi rakendamise seotud struktuursed probleemid ning samal ajal algatada ka meetmeid, mis võivad vallandada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kasutamata potentsiaali ELi merekeskkonna kaitsmisel;

Merestrateegia raamdirektiivi parem rakendamine kohalike ja piirkondlike omavalitsuste panuse abil

12. juhib tähelepanu sellele, et paljud kohaliku või piirkondliku tasandi asutuste poliitikameetmed ja otsused, mis on seotud sellise inimtegevuse kavandamise ja selleks lubade andmisega nagu linnaehitus, transpordiprojektid, reoveekäitlus, jäätmekäitlus, tööstustootmine, põllumajandus, energiatootmine jne, mõjutavad otseselt või kaudselt vee-, merede ja merekeskkonna bioloogilise mitmekesisuse kvaliteeti nii rannikualadel kui ka meres – seepärast tuleb keskkonnakaitset arvesse võtta kõigis avaliku sektori otsustusmudelites. Komitee rõhutab, et keskkonnahoidlikel riigihangetel võib olla keskne tähtsus, et aidata kogukondadel ja piirkondadel muutuda ressursitõhusaks ja keskkonnasäästlikuks;

13. tunnustab neid paljusid kohaliku omavalitsuse üksusi ja piirkondi, kes juba teevad omavahel koostööd mitme eduka merekeskkonna parandamise meetme raames, ning ootab, et liikmesriigid võtaksid need jõupingutused täielikult teadmiseks ja integreeriks need oma riiklike merekeskkonna strateegiate kavandamisse ja hindamisse. Komitee kordab, et liikmesriigid vastutavad järjepidevuse, koordineerimise ja koostöö tagamise eest seoses oma merekeskkonna strateegiatega, et tugevdada ja parandada vertikaalset koordineerimist riigi, piirkonna ja kohaliku tasandi asutuste vahel;

14. märgib, et paljud kohaliku omavalitsuse üksused ja piirkonnad ei ole teadlikud oma õigusest tegutseda ega oma kohustustest seoses merestrateegia raamdirektiivi rakendamisega. Komitee kutsub kõiki liikmesriike üles hindama menetlusi, mis nad on kehtestanud merestrateegia raamdirektiivi eesmärkide saavutamiseks, ning selgitama eri otsuseid tegevate organite vastutust ja neid sellest teavitama, et tagada strateegia tulemuslikkus ja tõhusus;

15. rõhutab vajadust tunnustada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli merestrateegia raamdirektiivi rakendamisel. Komitee kutsub komisjoni üles tegema liikmesriikidele ettepaneku eeskirjade kohta, kuidas integreerida asjaomased omavalitsused konsulteerimismenetlusse ning meetmete kindlaksmääramise, kujundamise ja kavandamise protsessi, täpsustades kohustusi ning edendades kohalike ja piirkondlike omavalitsuste suuremat osalust ja vastutuse võtmist;

16. märgib, et ettevõtted on valmis toetama konkreetseid taastamisprojekte. Ta rõhutab järjepidevuse ja pikaajalise visiooni tähtsust merestrateegias, ka kohalikul tasandil. Komitee on veendunud, et merestrateegias selge ja läbipaistva suuna kehtestamine loob ettevõtetele investeerimisvõimalusi;

(⁴) Vt https://www.birdlife.org/sites/default/files/turning_the_tide_june2020_1.pdf.

17. võtab teadmiseks komisjoni püüdlused ühtlustada nii liikmesriikide vahel kui ka naabruses asuvate kolmandate riikidega ELi eri õigusaktide alusel kehtivaid norme, protsesse, läviväärtusi ning vee ja bioloogilise mitmekesisusega seotud aruandlust;

18. toetab edasist koostööd piirkondlike merekonventsioonidega ja rõhutab, et oluline on ühine piirkondlik arusaam sellest, mida kujutab endast hea keskkonnaseisund. Komitee on kindlalt veendunud, et ühtlustatud lähenemisviis ja sünkroniseeritud aruandlus loovad lõppkokkuvõttes sünergiaid ja säästavad ressursse, ning kutsub liikmesriike üles toetama ühtlustatud ja kindla andmekogumissüsteemi loomist ja selle nimel tegutsema;

19. rõhutab, et pikaajalised andmeseeriad on äärmiselt olulised, et avastada aeglasi muutusi keskkonnas, jälgida ökosüsteemi halvenemise põhjuseid ning hinnata tegevust ja meetmeid;

20. soovib liikmesriikidel kaasata andmete kogumisse ja hindamisse kohalikke teadmisi omavad rannikuäärsed kohaliku omavalitsuse üksused ja piirkonnad ning toetab avatud suhtumist kodanike teadustegevusse;

21. tunnustab komisjoni avalikult kättesaadava mereteabeportaali WISE⁽⁵⁾ eest, mis muu hulgas sisaldab liikmesriikide esitatud teavet iga tunnuse seisundi kohta. Liikmesriigid peaksid viivitamata parandama elektroonilist aruandlust;

22. tõdeb, et merestrateegia raamdirektiivi esimene rakendustsükkel on osutunud keerukaks ja väljakutseid pakkuvaks, ent rõhutab, et määratletud läviväärtuste ning selgete, ambitsioonikate ja mõõdetavate eesmärkideta ei ole võimalik edusamme teha. Seepärast kutsub komitee tungivaltp viies need eesmärgid viivitamata kindlaks määrama;

23. rõhutab, et merestrateegia raamdirektiivi rakendamine sõltub täielikult veepoliitika raamdirektiivi ja asulareovee direktiivi edukast rakendamisest. Seepärast palub komitee komisjonil uurida, kuidas parandada direktiivide koordineerimist ja sidusust, ning pakkuda liikmesriikidele suuniseid direktiivide rakendamise koordineerimiseks;

24. peab vajalikuks, et eri sidusrühmad haldaksid mereruumi sidusalt. Komitee rõhutab, et mereruumi planeerimise direktiivi rakendamine tugineb ökosüsteemipõhisele lähenemisviisile eesmärgiga jõustada juhtimisotsused, mis toetavad hea keskkonnaseisundi saavutamist;

Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste potentsiaali ärakasutamine

25. soovib, et rannikukogukonnad ja -piirkonnad haaraksid kinni võimalusest hoogustada kohalikku majandust, luua uusi töökohti ja samal ajal parandada oma rannikuvete seisundit, kasutades Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi, programmi LIFE ja muid ELi rahalisi vahendeid meetmeteks ja projektideks, mis aitavad saavutada merestrateegia raamdirektiivi eesmärgi;

26. juhib tähelepanu sellele, et kohalikul tasandil rakendatud meetmeid tuleb kasutada riiklike merekeskkonna strateegiate hindamisel. Komitee rõhutab, et meetmed peaksid eelistatavalt olema pikaajalised, sest tulemuste saavutamine võtab merekeskkonna aeglase taastumise tõttu aega. Komitee tuleb meelde, et nõuetekohaseks pikaajaliseks hindamiseks on vaja tagada rahalised vahendid;

27. märgib, et turism on rannikupiirkondade üks peamisi majandussektoreid, ning rõhutab, et säästev turism vajab terviklikku lähenemist, milles võetakse arvesse ka kohalike elanike heaolu ja veealust elu;

28. juhib tähelepanu sellele, et plastprügi ja turismist tulenev veealune müra võivad enim mõjuda mereloomadele, ning rõhutab seetõttu, kui tähtis on säilitada loodust ja mereelustikku, mis on ranniku peamised vaatamisväärsused. Komitee julgustab rannikukogukondi edendama selliseid ideid nagu vaiksed lahendused kajaki- või mootorpaadivabade tsoonide loomiseks, ühendades kohalike elanike heaolu vee-elanike heaoluga;

⁽⁵⁾ <https://water.europa.eu/marine>.

29. märgib, et keskkonna aspektist diferentseeritud sadamatasud võivad olla rannikupiirkondade jaoks tõhus viis parandada keskkonda ning vähendada saasteainete eraldumist õhku ja vette ning jäätmeid ja müra;

30. kutsub üles konsulteerima laevade marsruuti käsitlevate otsuste puhul rannikul asuvate kohaliku omavalitsuse üksuste ja piirkondadega;

31. on seisukohal, et hästi hallatud kombineeritud maismaa- ja merekaitsealad võivad tõhustada maismaa- ja merekeskkonna vaheliste tundlike üleminekualade kaitset ning samal ajal suurendada rannikupiirkondade atraktiivsust puhke- ja säästva turismi keskustena;

32. juhib tähelepanu sellele, et ka sisemaal asuvad kogukonnad ja piirkonnad sõltuvad ookeanidest selle elu toetavate funktsioonide tõttu, aga ka toidu, vaba aja veetmise, transpordi, energia jne poolest, ning ühtlasi vastutavad nad ülesvoolu tekkiva saaste eest;

33. julgustab kohaliku omavalitsuse üksusi ja piirkondi käivitama oma algatusi ja tegema omavahel koostööd, ka piiriülesel tasandil ning samuti ülesvoolu asuvate piirkondadega, et selgitada välja ja kavandada meetmeid selliste konkreetsete probleemide lahendamiseks nagu plastireostus, liigsed toitained, saastunud äravool, liigne laevaliiklus või mis tahes probleem, millega tuleb tegeleda. Komitee kordab, et on olemas ELi vahendid selliste algatuste toetamiseks;

34. on valmis toetama kõiki algatusi, mille eesmärk on luua heas seisundis ookeane toetavate ELi linnade platvorm „EU cities for Healthy Oceans“, kus ELi linnad saaksid ühiselt käsitleda mere elurikkuse vähenemist ja merekeskkonna seisundi halvenemise põhjuseid;

35. juhib tähelepanu sellele, et maismaa ja mere vastastikmõju ning eri poliitikavaldkondade omavaheline seotus on keerulised küsimused, kui pidada silmas merekaitset, millest on kujunenud proovikivi enamiku kohalike ja piirkondlike omavalitsuste jaoks, kelle suutlikkus, inimressursid, aeg ja rahalised vahendid on piiratud;

36. on kindlalt veendunud, et kui toetada kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi teadmiste jagamisel, anda neile tehnilist abi ja ressursse, võib see vallandada kohalikul ja piirkondlikul tasandil kasutamata potentsiaali võtta ambitsioonikamaid meetmeid, et merestrateegia raamdirektiivi tõhusamalt rakendada;

37. soovib kasutada asjakohaseid ELi rahalisi vahendeid ja luua ELi ookeaniakadeemia, mis koosneks kõigist liikmesriikidest pärit hea suhtlemisoskusega noortest teadlastest, kes koostöös ülikoolidega edendavad uusi teadmisi ja teavet heas seisundis ookeanide tähtsuse ning merekeskkonna poliitika ja muude poliitikavaldkondade seoste, samuti võimalike meetmete ja parimate tavade kohta ja seda teavet pidevalt levitavad;

38. kutsub komisjoni üles rakendama subsidiaarsuse põhimõtet ja looma Euroopa mere elurikkust aastani 2030 käsitleva rakkerühma, mis koosneks rühmast keskkonnaprojektide tegevjuhtidest, kes on kohalike ja piirkondlike omavalitsuste käsutuses, et võimaldada neil käivitada vabatahtlikke projekte ja meetmeid konkreetse probleemi lahendamiseks konkreetses mereosas või konkreetsel maismaa-alal. Komitee pakub, et rakkerühm võiks aidata asjaomast ala ühiselt haldavatel piirkondadel omandada õiged oskused, palgates eksperte ning pakkudes operatiivtuge kavandamisel ja korraldamisel ning andes nõu projektide ja selle kohta, kuidas taotleda ELi rahastamist;

Valdkonnad, kus EL peab tagama võrdsed tingimused

39. väljendab heameelt strateegia „Talust toidulauani“ eesmärkide üle vähendada pestitsiidide ja toitaineid ning märgib, et üks peamisi eutrofeerumise allikaid ELi meredes on põllumajandusväetised. Komitee on seisukohal, et uued eesmärgid peavad tagama keskkonnavalise, majandusliku ja sotsiaalse kestlikkuse;

40. rõhutab, kui oluline on 2021. aasta mais avaldatava ambitsioonika vee, õhu ja pinnase nullsaaste saavutamise ELi tegevuskava tõhus rakendamine merekeskkonna jaoks;

41. tõdeb, et lämmastik ja fosfor kui toitained on olulised toorained ning et fosfor on lisatud ELi kriitilise tähtsusega toorainete loetellu. Komiteed on teavitatud, et toitaineid saab reovee puhastamisel tõhusalt ringlusse võtta ja need võivad asendada kaevandamisel saadavat esmast toorainet. Komitee kutsub komisjoni üles tegema ettepaneku ELi eeskirjade kohta, mis käsitleksid ELis turustatavates väetistes sisalduvate ringlussevõetud toitude kvoodikohustusi;

42. toetab kindlalt komisjoni ettepanekut luua tõhusalt majandatavate merekaitsealade sidus võrgustik, mis hõlmaks 30 % ELi meredest, sealhulgas kalavarude taastamise piirkonnad, mis on ette nähtud ühises kalanduspoliitikas, ning piirkonnad, kus on piiratud kõige hävitavamad kalapüügid ja majandustegevus;

43. nõustub eesmärgiga, et 10 % ELi meredest peab olema rangelt kaitstud, sealhulgas piirkonnad, kus kogu püük ja kogu majandustegevus on keelatud, st püügikeeluvööndid. Komitee toonitab, et merekaitsealade võrgustikus peab kajastuma ELi mereökosüsteemide mitmekesisus. Komitee rõhutab, et igal merekaitsealal peab olema juhtorgan ja majandamiskava, mis sisaldab selgeid kaitse-eesmärke, meetmeid ja asjakohast järelevalvet;

44. on mures praegustel ELi merekaitsealadel pakutava kehva kaitse ning ebapiisava seire ja kontrolli pärast ja tõdeb, et Euroopa Keskkonnaameti ⁽⁶⁾ andmetel võib vähem kui 1 % ELi merekaitsealadest pidada täielikult kaitstud merealadeks. Komitee märgib, et paljud inimtegevused ei ole merekaitsealadel sageli reguleeritud, näiteks nafta ammutamine avamerel, maavarade kaevandamine, süvendamine, mereliiklus, kalandus ja vesiviljelus jne. Komitee nõuab kõige hävitavamate tegevuste piiramist merekaitsealadel sidusa võrgustiku tasandil;

45. juhib tähelepanu sellele, et kontrollikoja aruande ⁽⁷⁾ kohaselt ei ole suurt osa ELi keskkonnavaldkonnast õigusaktidest, nagu merestrateegia raamdirektiiv ja loodusdirektiivid, piisavalt rakendatud ning merekeskkonna olukorda arvestades on vaja rangemaid kaitsemeetmeid. Komitee nõuab tungival, et komisjon ja liikmesriigid suurendaksid jõupingutusi vastavate meetmete rakendamiseks, et võimaldada merekeskkonda tõhusamalt kaitsta;

46. rõhutab, et alates 2013. aastast ja ühise kalanduspoliitika reformist oleme teravalt teadlikud sellest, kuidas kliimamuutused ja ookeanide hapestumine mõjutavad ookeane ja kui kiired on need muutused. Komitee on seisukohal, et me ei saa enam keskenduda üksnes kalavarude saagikuse maksimeerimisele kui ELi kalavarude majandamise põhieesmärgile. Komitee on kindlalt veendunud, et eesmärk peab olema kalapopulatsioonide taastumine tasemel, mis on kõrgem tasemest, mis võimaldab neil täita oma üliolulist rolli mereökosüsteemides – sellega lisatakse puhver selliste stressitegurite suurenevale mõjule nagu kliimamuutused ja elurikkuse vähenemine, et need ökosüsteemid saaksid edaspidigi osutada selliseid elutähtsaid teenuseid nagu hapniku tootmine, kliima reguleerimine, CO₂ säilitamine ja toiduga varustamine;

47. on kindlalt veendunud, et lõppema peavad igasugused kahjulikud toetused kalanduses, mis põhjustavad liigset püügivõimsust, üleüüki, kliimamuutusi ja ookeanide hapestumist. Komitee kutsub üles pakkuma suuremat toetust teadusuuringutele ja innovatsioonile, et aidata vähendada Euroopa laevastike keskkonnajalajälge, eelkõige luues alternatiivkütuseid, mida saaks kasutada olemasolevates laevades, ning samuti kaotades energia maksustamise direktiivis kalapüügis kasutatava kütuse suhtes sätestatud erandi;

48. juhib tähelepanu haavatavate süvamere ökosüsteemide aeglasele taastumisele ja seega vajadusele rakendada tõhusalt ELi süvamere määrust. Komitee tuleb meelde nõuet lõpetada põhjatraalimine piirkondades, kus sügavus ulatub üle 400 m ja kus teadaolevalt leidub või võib leiduda haavatavaid mereökosüsteeme. Komitee kutsub üles piiritlema põhjapüügi jalajälge 400–800 m sügavustes piirkondades ja sulgema piirkonnad, kus teadaolevalt leidub või võib leiduda haavatavaid mereökosüsteeme;

⁽⁶⁾ Vt kast 3.2: Euroopa Keskkonnaameti (EEA) aruanne nr 17/2019 „Marine messages II“.

⁽⁷⁾ Euroopa Kontrollikoja eriaruanne 26/2020 „Merekeskkond: ELi kaitse on laialdane, kuid mitte põhjalik“.

49. nõuab tungivalt, et komisjon tugevdaks kalavarude majandamisel ökosüsteemipõhise käsituse rakendamist, sealhulgas mitut liiki hõlmavate käsituste üha suureneva kasutamise teel, et minimeerida püügitegevuse ja muude tegurite, näiteks kliimamuutuste negatiivset mõju mere ökosüsteemidele, kalapopulatsioonidele ja ühiskonnale ning tagada ookeanide vastupidavus kliimamuutustele. Komitee kordab, et täielikult dokumenteeritud kalapüük ja kvaliteetsed andmed on kalavarude majandamise parandamisel keskse tähtsusega. Komitee kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma vajalikke meetmeid, et parandada harrastuskalapüüki puudutavate andmete kogumist, võttes arvesse selle keskkonnamõju ja sotsiaal-majanduslikku väärtust;

50. väljendab heameelt komisjoni ELi kliimaseaduse ettepaneku üle. Komitee rõhutab ookeanide kesket rolli Maa kliima reguleerimisel ja elu toetavate funktsioonide tagamisel ning asjaolu, et ookeanid on tõsise surve all ja nende seisund halveneb kiiresti. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles esitama sarnaselt kliimaseadusega ettepaneku ookeaniseaduse kohta;

51. on kindlalt veendunud, et käesolevas arvamuses esitatud ettepanekute elluviimine võib vallandada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste potentsiaali seoses merestrateegia raamdirektiivi rakendamisega. EL peab näitama eeskujut 2020. aasta järgse ülemaailmse bioloogilise mitmekesisuse raamistiku ettevalmistamisel ja rakendamisel, aga ka seoses ÜRO kestliku arengu eesmärgiga nr 14 „Kaitsta ja kasutada säästvalt ookeane, meresid ja mere elusressursse“;

52. nõuab tungivalt, et komisjon suurendaks jõupingutusi, et saavutada tasakaal kalalaevastiku püügivõimsuse ja kalavarude vahel, kasutades ühise kalanduspoliitika ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondide vahendeid kooskõlastataval ja aktiivsemal viisil;

53. on sügavalt mures selle pärast, et laevad kasutavad vääplihte vähendatud piirmäärade järgimiseks üha rohkem skrabereid. Komitee märgib, et skraberitest pärit heitvesi sisaldab väga mürgiseid ained, millel on merekeskkonnale pikaajaline mõju, põhjustades bioakumulatsiooni, hapestumist ja eutrofeerumist. Komitee kutsub komisjoni üles tegema ettepaneku keelustada ELis skraberite vee loodusesse laskmine ning võtta meetmeid, et luua stiimuleid kasutada laevanduses raskekütuste asemel alternatiive;

54. kutsub komisjoni üles looma ookeanifondi, mille kohta on Euroopa Parlament teinud ettepaneku oma aruandes laevade kütusekulu käsitleva üleilmse andmekogumissüsteemi kohta, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2015/757, ⁽⁸⁾ et parandada laevade energiatõhusust ja toetada investeeringuid meretranspordi CO₂ heidet vähendavatesse innovatiivsetesse tehnoloogiatesse ja taristusse ning võtta kasutusele taastuvatest energiaallikatest saadud säästvad alternatiivkütused ja heitevabad jõuseadmed. Komitee toetab ettepanekut kasutada 20 % fondi tuludest selleks, et aidata kaasa globaalsest soojenemisest mõjutatud mereökosüsteemide, näiteks merekaitsealade kaitsmisele, taastamisele ja paremale majandamisele;

55. kutsub komisjoni üles vaatama läbi oma direktiivi väikelaevade ja jettide kohta, et kehtestada ranged piirangud heitgaasidele ja müraemissioonile nii veepinnal kui ka vee all; nõuab tungivalt, et komisjon lisaks elektrimootorid direktiivi kohaldamisalas;

56. on sügavalt mures pöördumatu keskkonnareostuse pärast, mida põhjustab mikroplasti eraldumine keskkonda. Komitee märgib, et mikroplasti puhastamise kulud kannavad kohalikud omavalitsused, veepuhastusjaamad ja veevarustustevõtted. Seega kutsub komitee komisjoni üles võtma ranged kohustuslikke regulatiivseid meetmeid, et vähendada igasuguse mikroplasti tahtmatut vabanemist nende tekkekohtades ning algatada üldise tahtlikult lisatud mikroplastide, sh nanoplastide ning biolagunevate ja lahustuvate polümeeride järkjärguline käibelt kõrvaldamine;

57. rõhutab, et spordiväljakud on ühed suurimad tahtlikult lisatud ja keskkonda vabanevate mikroplastide allikad ning sellise lekke leevendamise meetmete kulud kannavad peamiselt kohalikud kogukonnad ja omavalitsused. Komitee rõhutab, et olemas on mitu kummigraanulite alternatiivi, ja seega kutsub komisjoni üles kehtestama keelu kasutada spordiväljakute jaoks uusi kummigraanulitest täitematerjale ja näha ette kuueaastane üleminekuperiood;

⁽⁸⁾ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2015/757/oj?locale=et>.

58. tunnistab, et tagatirahasüsteemid on tõhusad vahendid, et saavutada 2029. aastaks kohustuslik plastist joogipakendite 90 % kogumismäär, nagu on kehtestatud ELi ühekordselt kasutatavate plasttoodete direktiivis. Komitee kutsub liikmesriike, kus ei ole veel plastist joogipakendite tagatirahasüsteemi, selle looma, ning soovitab neil tugineda naaberliikmesriikide edukatele kogemustele. Komitee kutsub komisjoni üles suunama liikmesriike kasutama ühilduvaid riiklikke tagatirahasüsteeme, et astuda samm pakendite ühtse turu loomise poole.

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „COVID-19 kriisi ajal piirkondades ja linnades saadud kogemused ja õppetunnid“

(2021/C 300/09)

Raportöör: Joke SCHAUVLIEGE (BE/EPP), Flaami parlamendi aseesimees

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Sissejuhatavad märkused

1. märgib, et COVID-19 tervishoiukriis on nõudnud laiaulatuslikku ja kõikehõlmavat reageerimist, mille puhul ei arvestata üksnes riiklike, vaid ka rahvusvaheliste ja piiriüleste olukordadega ning kohalike ja piirkondlike vajadustega;
2. kinnitab oma pühendumust teha tihedat koostööd Euroopa linnade ja piirkondade ning nende võrgustike, liikmesriikide, ELi institutsioonide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et teha kokkuvõtted COVID-19 kriisi ohjamisel ja taastumisel saadud kogemustest kõigil valitsustasanditel, et parandada ELi reageerimisvõimet tulevaste pandeemiate ja muude kriiside korral;
3. märgib, et siinkohal ei saa alahinnata kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli. Nende eeliseks on kodanikulähedus, mis tagab, et nad mõistavad kohalikke vajadusi, ning nad on ka esmased reageerijad. Kodanikuühiskonna eri vormid etendavad samuti väga olulist rolli kodanikega kontaktide tagamisel ja neile teenuste osutamisel;
4. juhib tähelepanu asjaolule, et 27 liikmesriigist 19 annab esmase ja/või ainuvastutuse rahvatervise eest kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele;
5. rõhutab, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused on olnud ja on jätkuvalt COVID-19 vastases võitluses eesliinil, reageerides kodanikele kõige lähemal oleval tasandil nende kogukondi mõjutavatele tervisealastele, sotsiaalsetele ja majanduslikele hädaolukordadele ning juhtides meie ühiskonda jätkusuutliku ja vastupanuvõimelise taastumise poole;
6. on veendunud, et tulevastele kriisidele sidusa ja tõhusa reageerimise tagamiseks on vaja suuremat koordineerimist kõigi valitsustasandite vahel. See ei kehti mitte ainult selliste valdkondade kohta nagu meditsiinivarustuse hankimine, vaid ka piiriüleste kokkulepete, piiride sulgemise ja inimeste liikumise piirangute, majandusliku toetuse ning teabe jagamise ja prognoosimise kohta, mis toetavad paremat valmisolekut;
7. on samuti veendunud, et ELi pädevuse süvendamist tervishoiu valdkonnas (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 168) koordineerimise, koostöö ja tulevastele terviseohtudele tõhusa reageerimise parandamiseks tuleks käsitleda Euroopa tuleviku konverentsil. Euroopa tõhustatud koostööd tuleb arendada, võttes arvesse subsidiaarsuse põhimõtet;
8. kordab, et pandeemia on eriti rängalt mõjutanud piirialasid nende asukoha tõttu. Meetmete ebaselgus naaberriikides põhjustab piirialade kodanikele ja ettevõtjatele suurt ebakindlust ja ebamugavust. Seepärast on vaja rohkem konsulteerida muu hulgas piiride sulgemise, isikute vaba liikumise piirangute, majanduslike toetusmeetmete ja muude eeskirjade üle. Piirialad võivad tegelikult olla parema Euroopa lähenemisviisi katselava;
9. väljendab heameelt Euroopa Liidu poolt COVID-19 vastase võitluse raames võetud meetmete ja esitatud uute ettepanekute üle, et toetada kogu Euroopa Liidu kriisist taastumist; teeb ettepaneku hinnata põhjalikult nende meetmete tõhusust kohapeal, tuginedes maapiirkondade, linnade ja piirkondade kogemustele;

10. võtab teadmiseks Euroopa Regioonide Komitee 2020. aasta kohaliku ja piirkondliku baromeetri ⁽¹⁾, milles esitatakse üksikasjalikke tõendeid COVID-19 mõju kohta kohalikul ja piirkondlikul tasandil ning tuuakse konkreetseid näiteid linnade ja piirkondade, sealhulgas maapiirkondade ja vähem arenenud piirkondade parimatest tavadest ning probleemidest;

11. kutsub Euroopa institutsioone ja riikide valitsusi üles kaasama kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi riiklike ja ELi tasandi taaste- ja vastupidavuskavade koostamisse seoses COVID-19 ja võimalike tulevaste pandeemiatega; on veendunud, et need meetmed vajavad tõhususe tagamiseks kohalikku ja piirkondlikku mõõdet;

Piirkondlikke tervishoiusüsteeme mõjutav kriis

12. rõhutab kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vastutust rahvatervise valdkonnas paljudes liikmesriikides; tunnustab kohalike omavalitsuste, linnade ja piirkondade võetud meetmeid oma kodanike tervise kaitsmisel, põhiliste tervishoiuteenuste haldamisel, tervishoiutöötajate toetamisel ja tervishoiusüsteemidesse investeerimisel oma territooriumil, tehes tihedat koostööd kodanikuühiskonna ja muude osalejatega ning olles suure surve all selles tõsisel tervisealases hädaolukorras;

13. on veendunud, et seoses Euroopa terviseliidu loomisega ja väljakuulutatud aruteludega tervishoiualase pädevuse üle ELi tulevikku käsitleva konverentsi raames on vaja kaasata kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused neisse aruteludesse tervishoiualase pädevuse süvendamise üle ELis kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega;

14. juhib tähelepanu olemasolevatele piirkondlikele erinevustele tervishoiusüsteemides ja hädaolukordadeks valmisoleku kitsaskohtadele, nagu on rõhutatud komitee 2020. aasta kohalikus ja piirkondlikus baromeetris; nõuab tungival, et riikide valitsused ja ELi institutsioonid võtaksid meetmeid nende erinevuste vähendamiseks, tuginedes linnade ja piirkondade hiljutistele kogemustele kohapeal; Euroopa poolaasta raames tuleks paremini käsitleda tervishoiusüsteemidesse tehtavate avaliku sektori investeeringute ülimat tähtsust;

15. rõhutab, et ELi tasandi aruandlus tervishoiuteenuste tulemuslikkuse ja paremate valmisolekuandmete kohta peaks hõlmama kohalikku ja piirkondlikku mõõdet ning mitte põhinema üksnes riiklikul tasandil kogutud andmetel. See on eriti oluline selleks, et säilitada üksikisikute, eelkõige piiriüleste töötajate, liikumisvabadus piirkondades, kus viiruse levik on kontrolli all;

16. nõuab tugevat ja tugevdatud ELi vaktsiinstrateegiat, mis oleks solidaarne. Kvaliteedi ja ohutuse huvides on oluline säilitada ühine kogu ELi hõlmav COVID-19 vaktsiinide tarnimise protsess. Komitee rõhutab, et EL peaks säilitama vaktsiinide ja kaitsevahendite ühisturu ja kaitsma seda. Ühelgi riigil ei tohiks olla võimalik tarneid peatada ega sõlmida vaktsiinitootjatega eraldi lepinguid. On oluline, et ELi tasandil sõlmitud lepingud oleksid läbipaistvad ja et neis kehtestataks vaktsiinide tarnimisele selged nõuded, sest EL kulutab suuri summasid arendus- ja tootmisrajatistele;

17. on veendunud, et EL peab tegelema puudujääkidega ja vähendama oma sõltuvust kolmandatest riikidest, julgustades liikmesriike ja ettevõtteid tooma Euroopa pinnale tagasi teatavate ravimite, kriitilise tähtsusega ainete, sealhulgas vaktsiinide ja kaitsevahendite tootmise, et tagada ELi strateegiline autonoomia ning suurendada valmisolekut ja vastupanuvõimet tavaolukorras ja kriisiolukorras;

18. on veendunud, et Euroopa piirkondade jaoks on hädavajalik koguda kvaliteetseid ja turvalisi andmeid elanikkonna tervise-, demograafiliste ja sotsiaal-majanduslike tegurite kohta, et teha kindlaks haavatavad rühmad ja hõlbustada tõhusat tervishoiupoliitikat. Seda tuleb jätkusuutlikul alusel nõuetekohaselt rahastada;

19. juhib tähelepanu sellele, et kõik tasandid peavad investeerima oma kohalike tervishoiutöötajate koolitusse ja vastupanuvõimesse, tugevdades selles valdkonnas suurimate puudujääkidega piirkondi ja esitades selliste meetmete kohta eelarvelise põhjenduse;

⁽¹⁾ 2020. aasta kohaliku ja piirkondliku baromeetriga saab tutvuda aadressil: ELi iga-aastane kohalik ja piirkondlik baromeeter (europa.eu).

20. rõhutab, et piiriülene koostöö peaks olema osa kõigist hädaolukorra lahendamise kavadest. Euroopa peab suurendama solidaarsust oma liikmesriikide ja piirkondade vahel ning võtma kasutusele alt üles lähenemisviisid. Koostöö kõige ebasoodsamas olukorras olevate inimestega on oluline ka rahvusvahelisel tasandil, sest oleme mõistnud, et me väljume sellest tervishoiukriisist koos või üldse mitte. Ühised investeeringud võivad olla palju tõhusamad, nagu ilmnes selgelt tervishoiuvaldkonnas, kui piirkonnad ja riigid võtsid patsiente üle piiriüleselt. Lisaks oleks kaitsevahendite ostmine ning ühine lähenemisviis teadmiste kogumisele ja uuringutele kõigil pandeemiaga seotud teemadel andnud suurt lisaväärtust; Euroopa peab tõhustama ja kaitsma oma teadussuutlikkust ja kodumaist tootmist nii praeguse kui ka võimalike tulevaste pandeemiatega seonduvate vaktsiinide, materjalide ja seadmete osas, tagades isemajandamise ja sõltumatuse välisturust;

21. nõuab meetmeid, et suurendada eri valitsemistasandite vahelist usaldusväärsust, vastutust ja vastastikust austust, jagades vastutust nõuetekohaselt eri tasandite vahel ja tagades hea teabevahetuse; riiklike, piirkondlike ja kohalike tasandite vaheliste tõhusate tööühmade loomisega oleks võimalik saavutada parem koordineerimine poliitikatasandite vahel nii formaalses kui ka mitteformaalses kontekstis ning piisav toetus kohalikele osalejatele nii finantsiliselt kui ka raamistikke ja suuniseid silmas pidades;

22. on veendunud, et Euroopa piirkonnad peavad hindama pandeemia mõju elanikkonna vaimsele tervisele ja eelkõige kõige haavatavamatele rühmadele, suurendama investeeringuid vaimsesse tervisesse ja töötama välja strateegiaid laste ja noorte kaitsmiseks tervishoiukriisi kontekstis;

Pandeemia mõju maapiirkondadele

23. juhib tähelepanu asjaolule, et pandeemia on süvendanud paljusid maapiirkondades teadaolevaid probleeme, ning rõhutab taas nende piirkondade haavatavust; rõhutab siiski, et maapiirkondadel, eelkõige põllumajandustootjatel, on olnud oluline roll Euroopa toidusüsteemide vastupanuvõime tugevdamisel pandeemia ajal, ning selleks, et tagada Euroopale jätkuvalt rikkalik, taskukohane ja kättesaadav toit, vajavad põllumajandustootjad abi praeguste ja tulevaste ohtude leevendamiseks. Sellega seoses võiksid tähtsat rolli mängida viimased uuenduslikud põllumajandusmeetodid ja -tehnoloogiad;

24. rõhutab, et üldiselt kujundatakse poliitikat linnade ja linnapiirkondade vaatenurgast. See poliitika ei ole alati hästi kohandatud maapiirkondade erinevatele oludele, vajadustele ja võimalustele; nõuab tungivalt, et Euroopa Komisjon võtaks meetmeid, et maapiirkondade olukorda paremini arvesse võtta. Selles kontekstis tuvastab komitee ohu, et kriisi hädaolukorra tõttu võidakse taastekava ja muid ELi poliitikameetmeid rakendada linnadele ja linnapiirkondadele soodsamal viisil. Kui taastekavas ei kaasata piirkondi selle väljatöötamise ja rakendamisse, siis jäävad maapiirkondade teatavad vajadused ja võimalused arvesse võtmata. Lisaks on oluline rõhutada, et maaelu poliitika ulatub põllumajanduspoliitikast kaugemale ning hõlmab maapiirkondade sotsiaal- ja teenuste haldamise poliitikat, mis on sageli tootmise seisukohast marginaalne, kuid on keskse tähtsusega keskkonna, maastiku ja elurikkuse kaitse seisukohast. Rohkem tähelepanu tuleb pöörata ettevõtluse arendamisele, teenustele, innovatsioonile, eluslooduse ja maastiku kaitsesele ning juurdepääsetavusele maapiirkondades;

25. peab tervitatavaks Euroopa Komisjoni konsultatsiooni maapiirkondade uue pikaajalise visiooni üle; juhib tähelepanu sellele, et eri probleemide lahendamiseks on oluline, et Euroopa Komisjon kehtestaks nende probleemide jaoks konkreetsed eesmärgid ja näitajad. Paralleelsete süsteemide vältimiseks peaksid sellised eesmärgid ja näitajad olema osa regionaalarengu jälgimisest ja arendamisest. See muudaks dokumendi vähem vabatahtlikuks ning julgustaks liikmesriike ja poliitikakujundajaid kaaluma, kuidas neid eesmäärke kõige paremini saavutada. Tuginedes eri liikmesriikide aruannetele konkreetsete eesmärkide ja näitajate kohta, oleks võimalik jälgida edusamme ja vajaduse korral anda rohkem eelarvevahendeid või toetust. Konkreetsed näited on järgmised:

- digiüleminek – kiire internetiühenduse taristuga seotud eesmärgid, kohandatud lähenemisviis arukate külade/maakohtade jaoks, digioskustega seotud eesmärgid;
- tervishoiuteenuste, hariduse, oskuste koolituse ja lairibaühenduse kvaliteet ja pakkumine;
- sotsiaalset ja keskkonnavalast heaolu taotlev lähenemisviis, mis hõlmab elanikkonna vajaduste aktiivset tuvastamist ja rahuldamist;

26. märgib, et pandeemia mõju ei pruugi tähendada maapiirkondadele üksnes negatiivseid tagajärgi. Kaugtöö avaldab tõenäoliselt pikaajalist mõju tööturule, kuna nii ettevõtjad kui ka töötajad näevad uusi võimalusi töötada väljaspool linnu. Kui maapiirkonnad on ühendatud juurdepääsu kaudu kiirele lairibaühendusele ja suudavad samal ajal pakkuda olulisi avalikke teenuseid, võib inimestel olla senisest lihtsam otsustada asuda tulevikus elama maale;

27. on veendunud, et nii digi- kui ka rohepööre võivad pakkuda võimalusi toetada maapiirkondade majanduse elavdamist;

28. rõhutab, et pandeemia ajal on naistel olnud maapiirkondades oluline roll, hoolitsedes keskkonna ja inimeste eest. Komitee nõuab Euroopa Komisjonilt tungivalt, et mis tahes maaelupoliitika peab olema sootundlik;

29. rõhutab, et kiiresti muutuvates oludes muutub veelgi ilmsemaks teabe puudumine, mis võimaldaks teha teadlikke otsuseid. Andmete jagamine piirkondade ja liikmesriikide vahel võib aidata seda probleemi lahendada. Selle võimaldamiseks tuleb võtta kasutusele teatavad tehnoloogiad ja taristu. Andmete jagamise platvormid võivad aidata andmed kiiresti kättesaadavaks teha. Olemasolevaid süsteeme saab uue teabe põhjal kohandada. See kehtib tervishoiusektori kohta, kuid on väga väärtuslik ka teiste süsteemide jaoks, mida on tugevalt mõjutanud logistilised probleemid, muutused tööjõuressurssides jne. On hädavajalik luua uued koordineerimisvormid tarneahelates (materjalid, loodusvarad, jäätmekäitlus jne), taastada põllumajandusliku toidutööstuse tarneahel ja arendada omavahel ühendatud ja ringmajanduse mõtteviise;

30. juhib tähelepanu sellele, et paindlikkus kasutada kulukohustustega sidumata EAFRD vahendeid COVID-19ga seotud likviidsusprobleemide lahendamiseks maapiirkondade põllumajandustootjate ja VKEde jaoks tõi kasu liikmesriikidele, kus nende vahendite kasutamise määr oli madal, sama ajal kui need liikmesriigid, kes olid juba neile eraldatud vahendeid kasutanud, ei saanud sellest meetmest kasu⁽²⁾;

31. soovib investeerida nii kohalike kui ka ülemaailmsete põllumajandusliku toidutööstuse tarneahelate vastupanuvõime suurendamisse, keskendudes säästvale tootmisele, ringmajanduse tarneahelatele ja võimaluse korral kohaliku väärtuse säilitamisele. Vastupidavuse seisukohast näib osutuda paljulubavaks tarnijate ja klientide mitmekesisuse rõhutamine ning puhvrite ja reservide loomine ning tarneahelate paljususe, kuid need võivad olla ka üksikute ettevõtjate jaoks kulukad meetmed;

32. on seisukohal, et pandeemiat võiks näha võimalusena kiirendada rohepööret meie maapiirkondades, näiteks rakendades kohalikke või piirkondlikke toidusüsteeme ning saavutades kiiremini strateegia „Talust taldrikule“ kvantitatiivsed eesmärgid ja üldisemalt Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärgid, tingimusel et see ei kahjusta Euroopa põllumajandustootjate ja ettevõtjate majanduslikku julgeolekut;

33. märgib, et Euroopa Komisjon teeb ettepaneku hinnata toidusüsteemi vastupidavust ja töötada välja hädaolukorra lahendamise kava, et tagada toiduga varustatus ja toiduga kindlustatus kriisi ajal. Kavaga luuakse toidukriisile reageerimise mehhanism, mida koordineerib Euroopa Komisjon ja mis hõlmab liikmesriike. Sõltuvalt kriisi olemusest koosneb mehhanism eri sektoritest (põllumajanduse, kalanduse, toiduohutuse, tööjõu, tervishoiu ja transpordi, alternatiivenergia, agroenergia valdkonnad jne). Oluline on tagada, et maapiirkondade kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused saaksid anda sellesse mehhanismi oma panuse;

34. toetab uute võimaluste loomist kodanike osalemiseks koos avaliku ja erasektori organisatsioonidega ning kogukondade rolli suurendamist ühisloomes, mille eesmärk on leida lahendusi tänapäeva probleemidele linna- ja maapiirkondades, näiteks maa- ja linnaühisvara loomise kaudu;

35. rõhutab rolli, mida solidaarsusvõrgustikud ja koostöömajandus on pandeemia ajal etendanud maakogukondades ning maa- ja linnapiirkondade ühendamisel;

⁽²⁾ Samas.

36. on veendunud, et tulemaks toime COVID-19 kriisist tulenevate probleemidega maapiirkondades, on kasulik toetada ja tugevdada LEADERi algatust ning suunata kõikides liikmesriikides tähelepanu ühenduse ja majanduse jaoks oluliste tegevuste arendamisele, loobuda kitsast keskendumisest põllumajandusele ja uurida arukate külade kontseptsiooni, et võimaldada suuremat paindlikkust. Haldusnõudeid on vaja kohandada nii, et programmis saaksid osaleda ka vabatahtlikud või elanikerühmad. Paindlikumat alt üles lähenemisviisi on vaja ka selleks, et leida tasakaal kohalike elanike lühiajaliste vajaduste rahuldamise ja innovatsiooni kasutuselevõtu vahel kohalikul tasandil. Seda saab teha näiteks ühendades kohalikud tegevusrühmad novaatorite võrgustikega;

37. rõhutab, et tõhus põllumajandussektori kriisireserv on selgelt oluline osa tulevastele pandeemiaga seotud hädaolukordadele reageerimise vahenditest ning seda tuleb jätkusuutlikul alusel nõuetekohaselt rahastada;

38. palub kaasata kohalikud ja piirkondlikud, sh äärepoolseimate piirkondade omavalitsused selliste uute ELi vahendite loomisesse nagu „NextGenerationEU“ taastekavad ja toidukriisile reageerimise mehhanism, mille kohta komisjon tegi ettepaneku strateegia „Talust taldrikule“ raames;

39. rõhutab, et põllumajanduse tootlikkust ja kestlikkust käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse tööühmade vahend sobib hästi põllumajandusliku innovatsiooni toetamiseks. Samalaadne mehhanism tuleks luua selleks, et stimuleerida maapiirkondade innovatsiooni ka väljaspool põllumajandussektorit. See lähenemisviis peaks hõlmama kõiki asjaomaseid osalejaid, kellel on teadmised ja asjatundlikkus konkreetse maaeluga seotud probleemi alal, ning toetama teadmistevahendajate võrgustike loomist innovatsiooni arendamiseks maapiirkondades, näiteks sellistes küsimustes nagu tervishoid või haridus;

40. rõhutab piirkondliku tasandi tähtsust toidusüsteemide kriitiliste punktide määratlemisel, et parandada arusaamist kohalikest toidusüsteemidest kohalike osalejate suutlikkuse paremaks ärakasutamiseks; rõhutab vajadust vaadelda kohalikke toidusüsteeme terviklikult, keskendudes mitte ainult lühikestele tarneahelatele, vaid kaasates ka suuri jaemüüjaid, näiteks julgustades supermarketid jagama teavet ja andmeid nii piirkonnast kui ka väljaspoolt pärit toidu kohta; rõhutab vajadust arendada välja toidustrateegiad, kasutades kriisi võimalusena ehitada tootmisprotsess uuesti üles säästvamal moel; toetab meetmeid toidutootmise maapiirkondadele lähemale viimiseks ning linnade ja maapiirkondade kaasamiseks toiduvaldkonna haldamisse;

Soovitused Euroopa Komisjoni maaelu toetuskavade kohta kriisi ajal

41. märgib, et EL on võimaldanud liikmesriikide valitsuste toetust kahel viisil. Esiteks loodi uus vahend tööhõive toetamise erakorraline rahastu (TERA), et anda riikidele kuni 100 miljardi euro ulatuses laene, mis on tagatud liikmesriikide antud tagatistega. Põllumajandustootjad, toiduainete töötlemisega tegelevad ettevõtted ja muud maapiirkondade ettevõtted, näiteks majutus- ja toidustussektori ettevõtted, on neist kavadest kasu saanud. Nendega tagatakse, et töötajad saavad sissetuleku ja ettevõtted säilitavad oma töötajad. Teiseks leevendati tingimusi ja künniseid, mille alusel liikmesriigid peavad andma kriisist mõjutatud ettevõtetele riigiabi. Viimane oli kõige olulisem, kuna see võimaldas anda pandeemia ajal põllumajandustootjatele ja kaluritele miljardeid eurosid toetust;

42. rõhutab, et hooajatöötajate ja põllumajandustoodete piiriülese liikumise hõlbustamine oli kaks ELi tasandil võetud otsust meedet, et vältida häireid põllumajanduslike toiduainete tarneahelates; pikas perspektiivis oleks Euroopa toiduohutuse tagamiseks tõhusam arendada välja territoriaalne toidusüsteem; Rõhutab, et lühikeste ja kohalike toiduainete tarneahelate arendamiseks võib olla vajalik konkurentsieskirjad läbi vaadata;

43. leiab, et maaelu arengu poliitikat tuleks põllumajanduspoliitika kõrval tunnustada eraldi poliitikavaldkonnana ning see tuleks selgelt kooskõlastada regionaalpoliitikaga ja sellesse integreerida. Maaelu areng hõlmab enam kui põllumajandusettevõtlust ja põllumajandusmaa harimist. Sellise poliitikavaldkonna keskmes peaksid olema meetmed, millega toetatakse ettevõtluse laiemat arengut, turismi, maapiirkondades osutatavaid teenuseid, lairibahenduse kasutuselevõttu, transpordiühendusi ja sidet.

44. soovib uurida meetmeid ELi eelarve paindlikkuse suurendamiseks. Näiteks ühtse varuinstrumendi kasulikkus paraneks, kui kaotataks nõue, et üle asjaomaste aastate ülemmäärade kasutusele võetavad summad tuleb tasaarvestada jooksvate või tulevaste aastate vastava varuga; Teine võimalus oleks suurendada paindlikkusinstrumendi maksimaalset lubatud suurust;

45. rõhutab, et tõhus põllumajandussektori kriisireserv on selgelt oluline osa tulevastele pandeemiaga seotud hädaolukordadele reageerimise vahenditest ning seda tuleb jätkusuutlikul alusel nõuetekohaselt rahastada;

46. märgib, et ELi reageerimisel COVID-19 kriisile oli keskne element liikmesriikidele reageerimise võimaldamine. Seda tehti konkurentsi paindlikkuse ja eelkõige riigiabi eeskirjade kaudu. Riigiabi eeskirjade paindlikkus oli kesksel kohal riigiasutuste tegutsemisruumi määramisel, et toetada ettevõtteid ja leibkondi ning seega võimaldada neil leevendada praeguse pandeemia mõju. Komitee soovib hoolikalt jälgida liikmesriikide valitsuste jagatud toetusi, et vältida liikmesriikidevahelisi moonutusi;

47. on seisukohal, et tuleks luua mehhanism, mille abil kaasata liikmesriikides kõiki asjaomaseid sidusrühmi (sealhulgas piirkondlikke ametiasutusi, äriühinguid ja kodanikuühiskonda) poliitilisse dialoogi. Eelkõige kohalike ja piirkondlike omavalitsuste jaoks on oluline, et nende investeerimisvajadused, sealhulgas maapiirkondades, kajastuksid täielikult liikmesriikide majanduse taastamise kavades;

48. soovib investeerida nii kohalike kui ka ülemaailmsete põllumajandusliku toidutööstuse tarneahelate vastupanuvõime suurendamisse. Vastupanuvõime seisukohast on vaja reguleerida turge, tugevdada põllumajandustootjate positsiooni võrreldes teiste sektori sidusrühmadega, muuta rahvusvahelisi põllumajandustoodetega kauplemise eeskirju, et edendada suuremat õiglust ja solidaarsust kaubandussuhetes ning arendada piirkondlikke toidusüsteeme;

Ettenägematu surve kohalikele ja piirkondlikele riigi rahandusele

49. rõhutab, et erinevate erakorraliste meetmete rakendamisel on olnud märkimisväärne mõju riigi rahandusele ja kohalikele ja piirkondlikele majandusele, avalike teenuste korraldamisele ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste tegevusele nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis. Samal ajal tõdevad kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused üha suuremat nõudlust kodanikele suunatud tervishoiu-, sanitaar- ja sotsiaalteenuste, ühistranspordi, hariduse ja muude avalike teenuste järele, samuti majanduslike stiimulite järele kohalikele ettevõtetele ning jätkusuutlikkuse ja kliimanetraalsuse meetmete rakendamise järele;

50. nõuab rohkem vahendeid keskvalitsustelt ja Euroopa Liidult kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele, et parandada nende tervishoiu- ja hooldussüsteeme ning hädaolukordadeks valmisolekut nii praegu kui ka pikas perspektiivis;

51. juhib tähelepanu sellele, et maapiirkondade ettevõtjad vajavad juurdepääsu laenudele ja omakapitalile. Pangad sulgevad kontorid maapiirkondades, kuna füüsilised kontorid muudetakse digitaalseks. Riskikapitali edendades saab EL tagada ligipääsetavuse, et maapiirkondade ettevõtjatel oleksid samasugused arenguvõimalused kui ettevõtjatel tihedamalt asustatud aladel;

52. kutsub Euroopa institutsioone üles tagama piisavat selgust uute eri rahastamismehhanismide, sealhulgas taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendi ning olemasolevate riiklike ja ELi kavade koostöö silmas pidades, et vältida suuremat keerukust ja võimalikku madalat kasutusmäära kohalikul ja piirkondlikul tasandil⁽³⁾. Tuleb innustada liikmesriike ja Euroopa Komisjoni kaasama kohalikku ja piirkondlikku tasandit paremini majanduse taastamise üldistesse jõupingutustesse. Nende roll pandeemia eeslinil, avaliku sektori investeeringutes ning digi- ja rohepöördes peab olema osa majanduse taastamise põhikavast;

53. rõhutab oma hiljutise riigiabi rakendamise aruande järeldusi; märgib, et praegused regionaalabi kaardid ja raamistik ei kajasta piisavalt ELi piirkondade tegelikku olukorda COVID-19 pandeemiast tulenevate uute probleemide ning selle lühiajalise ja keskpika perioodi majandusliku mõju tõttu; rõhutab, et kohapeal saadud kogemused osutavad vajadusele paindlikumate lähenemisviiside ja vahendite järele, et aidata riigiasutustel tõhusalt tegeleda piirkondlikul ja kohalikul tasandil avalduva mõjuga;

54. rõhutab, et sotsiaalseid investeeringuid tuleks tugevdada kui õiglase, võrdõigusliku ja kaasava taastamise põhiprioriteeti, pannes rõhku kohaliku ja piirkondliku tasandi kättesaadavale sotsiaalsele taristule ja sotsiaalteenustele, et parandada majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust, kasutades õiget poliitikameetmete kombinatsiooni ja rahalisi vahendeid Euroopa sotsiaalõiguste samba ja kestliku arengu eesmärkide tegevuskava rakendamiseks. Samuti on selles valdkonnas vaja edendada digiüleminekut ja sotsiaalset innovatsiooni;

⁽³⁾ 2020. aasta kohaliku ja piirkondliku baromeetriga saab tutvuda aadressil: ELi iga-aastane kohalik ja piirkondlik baromeeter (europa.eu).

55. rõhutab, et ELi taastekava peaks olema suunatud keskkonnasäästlikule ja kestlikule arengule, mis on nii inimeste kui ka keskkonna jaoks väga oluline ning mis toob kaasa uue normaalse majanduse hoogustumise. Pandeemia näitas meile vajadust rohelisema taristu, kliimahoidlikuma liikuvuse ja säästva turismi järele;

Soovitused seoses riigiabi eeskirjadega

56. rõhutab asjaolu, et mõne liikmesriigi puhul võrdub ulatuslik riigi toetus valitsemissektori eelarvepuudujäägi ja avaliku sektori võlataseme suurenemisega ajal, mil maksutulud vähenevad ja töötushüvitiste osa suureneb, mis võib osutuda eriti riskantseks eelkõige nende liikmesriikide jaoks, keda pandeemia eriti mõjutab ja kes on ka suurimad euroala riigid. Teisest küljest võib hirm suureneva võlataseme ees viia selleni, et mõni liikmesriik lükkab edasi investeeringud või kulutused majanduse elavdamiseks olulistest sektorites, mille tulemuseks on tõenäoliselt ka majanduslike erinevuste suurenemine ühtsel turul;

57. suurendab teadlikkust asjaolust, et ülemäärased ja väga ranged eeskirjad ja tingimused, mis reguleerivad komisjonipoolset kontrolli, võivad takistada avaliku sektori asutuste võimet täita tõhusalt oma rolli kõigis neis ülesannetes, samal ajal kui riigiabi väga suur paindlikkus võib põhjustada veelgi suurenevat piirkondlikku ebavõrdsust ELis. Näib, et koroonaviiruse pandeemiale järgnenud uus reaalsus kohustab kõiki asjaosalisi määratlema uuesti õige tasakaalu nende kahe piiri vahel;

58. peab tervitatavaks riigiabi ajutise raamistiku pikendamist 2021. aasta detsembrini. Kui suve möödudes tekib uus haiguspuhang või kehtestatakse uuesti piiravad liikumispiirangud, on majanduslik kahju palju suurem ning ajutine erakorraline toetus on veelgi tarvilikum ja vajalik pikemaks ajaks, et takistada oma olemuselt hästi toimetulevate ettevõtete kokkuvarisemist. Seega võiks püüelda ajutise raamistiku pikendamine poole kuni koroonapandeemia lõpuni, eriti kriisi tõttu kõige rängemalt kannatanud piirkondade puhul;

59. rõhutab vajadust kohandada erinevaid eeskirju. Näiteks tuleb märkida, et lisaks üldise grupierandi määruse hiljutisele muutmisele seoses raskustes olevate äriühingutega on vaja paindlikumaid kriteeriume raskustes olevate äriühingute jaoks, eriti idufirmade ja kasvufirmade puhul, millel on sageli korrapärased rahastamisvoorud ja mis seega muutuvad tehniliselt raskustes olevateks äriühinguteks, isegi kui nad on oma olemuselt elujõulised ja kiiresti kasvavad äriühingud. Seetõttu on kiiresti vaja suuremat paindlikkust seoses vähese tähtsusega abi eeskirjadega ning oleks soovitatav täiendada komisjoni määruse (EL) nr 651/2014⁽⁴⁾ kohaldamisala, andes lisaks loodusõnnetuste tekitatud kahju korvamiseks antavale abile (artikkel 50) ka abi pandeemiade tekitatud kahju korvamiseks. Akumuleerumist käsitlevate eeskirjade kohandamine oleks kasulik, sest sellistel asjaoludel nagu praegu tuleb lubada akumuleerumist vähese tähtsusega abi või üldise grupierandi määruse kohase abi ja ajutise raamistiku alusel antava abi vahel, võttes arvesse selle osatähtsust, ka nende abikõlblike kulude puhul;

60. pooldab tõendamiskohustuse muutmist nii, et kaebuse esitaja ja/või Euroopa Komisjon peavad tõendama, et kohalik teenus ohustab ühendusesisest kaubandust. On väidetud, et kui tõendamiskohustus lasub komisjonil, suurendaks see õiguskindlust ja kohalike otsustajate tegutsemisvalmidust ning vähendaks kaebuste arvu. On ka väidetud, et praegust olukorda on vaja kiiresti muuta, sest Damoklese mõõk seoses vahendite tagasinõudmisega puudutab paljusid meetmeid, kuna üksikisikutest abisaajad ei suuda esitada põhjalikke tõendeid. Selles kontekstis võiks olla kasu ka kaubanduse mõjutamise kriteeriumi laiendamisest või termini „kohalik“ täpsemast lahti seletamisest;

61. märgib, et piirkonnad ja linnad seisavad silmitsi uue reaalsusega, mida iseloomustavad koroonaviiruse pandeemiast tingitud sotsiaal-majanduslikud probleemid. See uus reaalsus nõuab paindlikumaid poliitilisi lähenemisviise ja vahendeid, mis aitaksid avaliku sektori asutustel tõhusalt tegeleda piirkondlikul ja kohalikul tasandil avalduva mõjuga. Seda arvesse võttes ei kajasta praegused regionaalabi kaardid (programmiperiood 2014-2020) piisavalt ELi piirkondade tegelikku olukorda COVID-19 pandeemiast tulenevate uute probleemide ning selle lühiajalise ja keskpika perioodi majandusliku mõju tõttu. Samamoodi tuleks suurendada/laiendada üldist elanikkonna hõlmatust, abi lubatud ülemmäärasid ja piirkondliku riigiabi raamistikus ette nähtud investeeringute liiki, et tulla toime pandeemiast tingitud uute sotsiaal-majanduslike probleemidega ELi piirkondades;

⁽⁴⁾ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1).

62. hoiatab, et regionaalabi kaardid, mis tuleb vastu võtta enne 2021. aasta lõppu ja mis koostatakse 2020. aastale eelnevate statistiliste andmete põhjal, võivad takistada kõige ebasoodsamas olukorras olevate piirkondade majanduse taastumist, kuni 2024. aastal võetakse vastu vahekokkuvõtte. Kasutades 2020. aastale eelnevaid statistilisi andmeid, ei kajasta need kaardid täpselt punktides a ja c osutatud piirkondade majanduslikku olukorda ning võivad tekitada raskusi nende piirkondade majanduse taastamisel, sest teatavate piirkondade liigituse muutmise tõttu võidakse vähendada abi ülemmäära või kehtestada teatavaid piiranguid abi andmisele suurettevõtjatele. Seepärast kutsub Euroopa Regioonide Komitee Euroopa Komisjoni üles seda olukorda arvestama ja võtma lisaks 2024. aasta vahekokkuvõttele meetmeid tagamaks, et punktides a ja c osutatud kõige ebasoodsamas olukorras olevaid piirkondi ei mõjuta negatiivselt nende liigituse muutmine, mis võib raskendada nende majanduse taastumist;

63. tunnistab vajadust hinnata pandeemia mõju piirkondlikul tasandil, et kajastada seda regionaalabi kaartidel 2024. aastal tehtava vahekokkuvõtte kaudu. Samamoodi tuleb hinnata suurenenud majanduslikku ebavõrdsust ja ühtse turu eeliste ebaõiglast jaotumist, mis on tingitud riikide asümmeetrilisest sekkumisest kogu ELis, pidades silmas ohtu, et osa kodanikke/liikmesriike ei eelista jätkuvalt ühtset turgu, mille eelised jaotuvad ebaõiglaselt. Seega oleks kasulik, kui komisjon, kes teeb järelevalvet nende meetmete ja summade üle, analüüsiks nende mõju ühtsele turule ja piirkondlikule ebavõrdsusele. See annaks teavet poliitika kujundamiseks ja tagaks kõigi asjakohaste ELi poliitikameetmete parema suunatuse ELi territooriumide erivajadustele;

64. on seisukohal, et riigiabi eeskirjade üldpõhimõtted, nagu ergutav mõju, ei tohi takistada ELi majanduse taastamise vahendite kasutamist. Komitee kutsub sellega seoses Euroopa Komisjoni üles pidama ergutavat mõju saavutamaks, kui asjaomase abiga saavutatakse üks või mitu järgmistest tulemustest: projekti või tegevuse mahu oluline suurenemine abi tulemusena; projekti või tegevuse geograafilise ulatuse oluline suurenemine abi tulemusena; projekti või tegevuse jaoks abi saaja poolt investeeritud summa oluline suurenemine abi tulemusena või projekti või tegevuse elluviimise oluline kiirenemine abi tulemusena;

65. märgib, et riigiabi reeglite rakendamine on lahutamatu seotud ühtekuuluvuspoliitika vahenditega. Samuti on soovitatud võtta üldises grupierandi määruks osutatud lihtsustatud kuluvõimaluse kasutamine üle regionaalabi suunistesse, et see ei piirduks üksnes Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest kaasrahasatavate toimingutega. Need sätted pakuvad huvitava kompromissi avaliku sektori kulutuste vajaliku jälgimise ning sellest tuleneva mõistliku ja asjakohase halduskoormuse vahel. Lisaks on ümberpaigutamist käsitlevad sätted, eelkõige need, mis on seotud ühtekuuluvuspoliitikaga, osutunud mitte piisavalt määratletuks ja ebaselgeks. Ettepanek riigiabi erandite viivitamatuks lubamiseks seoses rakenduskavade heakskiitmisega kinnitab tihedaid seoseid konkurentsi- ja ühtekuuluvuspoliitika eeskirjade vahel;

Digiülemineku toetamine maapiirkondades

66. võtab teadmiseks komitee 2020. aasta kohaliku ja piirkondliku baromeetri⁽³⁾ järeldused, milles märgitakse, et uued digilahendused, mille kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused on COVID-19 kriisile reageerimiseks kasutusele võtnud, võivad toetada käimasolevat digiüleminekut, kuid võivad suurendada ka digilõhet, sealhulgas maa- ja linnapiirkondade vahel;

67. juhib tähelepanu sellele, et maapiirkondade tulevik sõltub sellest, kas neile tagatakse piisavad põhiteenused ja taristu ning loomulikult ka digilõhe kaotamisest; rõhutab, et neil on kestlikule ja kliimaneutraalsele majandusele ja ühiskonnale üleminekus suur tähtsus. Kestlikud ja ressursitõhusad ärimudelid, mis keskenduvad ringmajandusele ja bioressursipõhiste materjalide laialdasemale kasutamisele, avavad uusi võimalusi, mida saab ära kasutada ELi vahendite abil;

68. nõuab poliitikameetmeid ja rahastamist, mis toetavad suurt digitaalset ühenduvust kõigis ELi piirkondades ja kohalikes omavalitsustes, sealhulgas maapiirkondades, et tagada inimestele ja ettevõtetele võimalus kohaneda kriisi ja muutuva töömaailmaga; märgib, et kaugtöö laialdasem kasutamine võib põhjustada demograafilisi ja majanduslikke nihkeid linnadest eeslinnadesse või maapiirkondadesse; Märgib siiski, et selline muutus on võimalik ainult siis, kui arendatakse säästvaid liikuvusühendusi maa-, keskmise asustusega ja linnapiirkondade vahel;

⁽³⁾ 2020. aasta kohaliku ja piirkondliku baromeetriga saab tutvuda aadressil: ELi iga-aastane kohalik ja piirkondlik baromeeter (europa.eu).

69. kutsub üles investeerima kiire internetiühenduse pakkumisse kõikjal, pöörates erilist tähelepanu maapiirkondadele ja vähem arenenud piirkondadele. Lisaks sellele on oluline töötada välja strateegiad (maa)kodumajapidamiste varustamiseks vajaliku taskukohase ja korraliku riistvaraga. Euroopa jaoks võiks olla asjakohane konkreetne meede, millega stimuleeritaks ettevõtteid annetama inimestele riistvara. Maapiirkondadele on vaja seada konkreetsed eesmärgid seoses maapiirkondade lairibaühenduse, riistvara ja oskustega. See teave tuleks esitada praeguses DESI (digitaalmajanduse ja -ühiskonna indeks) aruandes;

70. rõhutab vajadust digiõppe ja -koolituse järele, mis on mõeldud inimestele, kes vajavad paremaid digioskusi, võttes arvesse eri vanuserühmi, sissetulekuid ja konkreetseid sihtrühmi, nagu põllumajandustootjad. Koolidel, aga ka teistel sotsiaalseid kontakte arendavatel keskustel, võib olla digiülemineku projektides (kõigi vanuserühmade jaoks) oluline roll, kuid neid saavad teha ka muud asutused ja ettevõtted;

71. soovib, et programmis „Digitaalne Euroopa“ ja selle Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste võrgustikus pöörataks erilist tähelepanu maapiirkondade vajadustele ja pakutaks platvormide kaudu kohandatud teenuseid, milles võetakse põhjalikult arvesse nende konkreetseid vajadusi ja mis on tihedalt seotud kohalike kogukondadega;

72. seoses paindlikkusmeetmetega, mille EL võttis kasutusele struktuuri- ja investeerimisfondide rakendamisel, et aidata kriisiga toime tulla, rõhutab asjaolu, et paljudes liikmesriikides täheldati struktuuri- ja investeerimisfondide vahendite tegelikku vähenemist maapiirkondades. Võimalus tõsta ELi kaasrahastamise määra vähendas üldist vahendite suunamist maapiirkondadesse, kuna see võimaldas vähendada riiklikku kaasrahastamist;

Heaolu, vaesus ja elukvaliteet

73. rõhutab, et linnades ja maapiirkondades mõjutavad vaesust ja heaolu erinevad tegurid. Lähenedisviisi probleemide lahendamisele põhineb sageli linnade tegelikul olukorral. Lisaks ei ole tehtud eriti palju võrdlevaid uuringuid heaolu eri aspektide kohta, mis muudab keeruliseks asjaomase lähenedisviisi kohandamise maaelu kontekstiga;

74. rõhutab vajadust investeerida (võrdlevatesse) teadusuuringutesse, milles käsitletakse maapiirkondade heaolu, vaesust ja elukvaliteeti, et saada rohkem teavet maapiirkondade ees seisvate konkreetsete probleemide kohta;

75. rõhutab, et vabatahtlikud on elukvaliteedi ja heaolu seisukohast keskse tähtsusega ning neil on olnud oluline roll COVID-19 kriisile reageerimisel. Vabatahtlikke töötajaid ja vabatahtlike organisatsioone rakendatakse sageli otse kohalikul tasandil, naabruskonnas või tänaval. See lähedus on võimaldanud neil vajaduse korral abi osutada, teavitades inimesi meetmetest või pakkudes neile toidukaupu ja/või sotsiaal- ja tervishoiuteenuseid. Kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel soovitatakse kasutada olemasolevaid vabatahtlike võrgustikke, et leida uusi viise, kuidas jõuda inimesteni, kes kogevad vaesust või kelle heaolu jätab soovida. Selliste vabatahtlike organisatsioonide potentsiaali realiseerimiseks võivad ELi fondid võimaldada erinevat liiki kaasrahastamist. Näiteks vabatahtliku töö tundide kasutamise lubamine kaasrahastamisena võimaldaks neil organisatsioonidel lihtsamalt taotleda ELi rahastamist;

76. juhib tähelepanu sellele, et kõik valitsustasandid peavad teadlikult ette valmistama kommunikatsioonistrateegia, et inimesed mõistaksid olemasolevaid riske ja et juhendada neid õigesti käituma. Selle strateegia olulised aspektid on sõnumite järjepidevus, usaldusväärsete ja kättesaadavate teabeallikate pakkumine ja heade visuaalmaterjalide kasutamine. Vaja on koolitada teabevahendajate meeskondi, kellel on võimalik inimestega vahetult suhelda, ning koolitada ametnikke ja kommunikatsioonieksperte; rõhutab vajadust tunnustada kohalike omavalitsuste rolli selles teabevahetusstrateegias, mis võib aidata luua silla poliitikakujundajate, ekspertide ja üldsuse vahel;

77. rõhutab, kui tähtis on jälgida subsidiaarsuse põhimõtte järgimist. Erakorralised meetmed ei tohi tuua kaasa võimu tsentraliseerimist riikide valitsuste poolt, millega piiratakse riikide parlamentide ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli;

78. rõhutab, et mõned haavatavad töötajad, näiteks digiplatvormide töötajad, kaubavedajad ja autojuhid, samuti töötajad, kes abistavad ja hooldavad ülalpeetavaid isikuid, on meie majanduse jaoks hädavajalikud ja neid tuleks meie ühiskonnas paremini tunnustada; Lisaks tuleb kaugtöötajatele tagada õigus olla mitte kättesaadav;

79. märgib, et Eurostati andmetel on kriisi esimese kolme kuu jooksul töötuks jäänud hinnanguliselt ligikaudu 900 000 inimest. Seetõttu peab majanduse taastamiseks tehtavatel jõupingutustel olema tugev sotsiaalne mõõde, et kaitsta sotsiaalkindlustussüsteeme, säilitada töötajate töökohti ja vältida õigusvastaseid koondamisi;

80. rõhutab, et kriis on süvendanud soolist ebavõrdsust ja soolist vägivalda. Mõnes ELi riigis suurenes koduvägivalla juhtumite arv pärast liikumispiiranguid kolmandiku võrra. COVID-19 kriisil on lisaks sellele ka selge sooline mõõde. Samal ajal on pandeemia süvendanud Euroopas seni eksisteerinud ebavõrdsust, tõrjutust ja diskrimineerimist ning tugevdanud struktureeritud rassismi. Samuti on see avaldanud negatiivset mõju kõige haavatavamatele rühmadele, sealhulgas eakatele ning puuetega inimestele;

81. juhib tähelepanu sellele, et linnad, piirkonnad ja ELi juhid saavad uuendatud strateegilises partnerluses koostööd tehes luua tugevama sotsiaalse Euroopa; märgib lisaks, et just linna- ja maapiirkondade koostöös peitub on suur taastepotentsiaal („jõudude ühendamise“);

82. rõhutab, et sotsiaalseid investeeringuid tuleks tugevdada kui õiglase ja kaasava taastumise põhiprioriteeti. Meil on võimalus saavutada enam kui ajutiselt heastada pandeemiakriisi mõjud ja jätkata sealt, kui pooleli jäime. Suudame teha varasemast paremini. Me peaksime tagama, et kõigil eurooplastel on juurdepääs kvaliteetsetele taskukohastele tervishoiuteenustele. Me peaksime looma rohkem kvaliteetseid töökohti õiglaste töötingimustega, kaasavamad haridusteed ja oskuste koolituse, tagama inimväärseid ja taskukohaseid eluasemeid ning pakkuma aktiivset toetust kõige haavatavamatele inimestele ja võrdsetele võimalustele kõigi jaoks. Selle saavutamiseks on vaja teha tugevaid investeeringuid sotsiaalsesse taristusse ja sotsiaalteenustesse kohalikul ja piirkondlikul tasandil, kasutades selleks õiget poliitikameetmete kombinatsiooni ja rahalisi vahendeid Euroopa sotsiaalõiguste samba ja kestliku arengu eesmärkide tegevuskava rakendamiseks;

83. rõhutab vajadust piiriülese strateegia ning teabevahetuse, meetmete ja majanduse taastamise piiriülese koordineerimise järele. Komitee märgib, et solidaarsus kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vahel riigipiiride üleselt on märkimisväärselt tugevnenud (meditsiiniseadmete jagamise, heategevusmeetmete jne kaudu). Samal ajal on teisel pool piiri asuvad tavainimesed muutunud kahtlustavaks ja kartlikuks, sest eri riikides kehtestatakse erinevaid ja vahel isegi võõrastavaid meetmeid. Isegi nii tugeva integratsiooni korral nagu Beneluxi riikides ja Põhjamaade Nõukogu riikides on tekkinud palju konflikte ning usalduse taastamiseks on vaja aega;

84. rõhutab, et läbipaistvus on kriisilukorras oluline küsimus: kodanikud peavad teadma, kes mille eest vastutab. Pandeemia on mõnel viisil tugevalt mõjutanud poliitikakujundamise viisi. Komitee märgib, et praeguses pandeemias saab hinnata demokraatia üldist kvaliteeti;

85. juhib tähelepanu asjaolule, et hea suhtlus eeldab inimestega ühise keele leidmist. See keel ei seisne mitte ainult sõnades, vaid ka viisis, kuidas inimesed neid väljendavad ja mõistavad sõnumeid, kultuurilisi erinevusi ja arvamusi; märgib, et suhtlemine vaktsiinivastastega on seejuures eriti keeruline, nagu ka valeuudiste ümberlükkamine;

86. see kriis on näidanud, et kõik meie planeedi inimesed on üksteisest sõltuvad ja oluline on mitte kaotada silmist tegelikke probleeme, tagades kohaliku ja ülemaailmse tasandi koostöö. Oleme õppinud, et meie ees on ülemaailmne kriis, mis nõuab ülemaailmset ja solidaarset reageerimist. See tähendab tihedamat rahvusvahelist koostööd, et aidata rahuldada ka vaesemate piirkondade vajadusi, takistades seeläbi viiruse vaba ringlust, mis kätkeb endas ohtlikumate mutatsioonide tekkimise ohtu. On saanud selgeks, et meie piirkondade ja linnade detsentraliseeritud koostöö on osutunud Euroopa rahvusvahelise koostöö üheks oluliseks vahendiks, et aidata kaasa kõige ebasoodsamas olukorras olevate piirkondade probleemide lahendamisele üldise ja kvaliteetse juurdepääsu tagamisel avalikele teenustele, mis on niivõrd vajalikud selleks, et saavutada lõppeesmärk väljuda üheskoos praegusest ülemaailmsest kriisist.

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Euroopa terviseliit: ELi vastupanuvõime suurendamine“

(2021/C 300/10)

Raportöör: Roberto CIAMBETTI (IT/ECR), Veneto maakonna volikogu esimees**POLIITILISED SOOVITUSED**

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Üldised märkused – COVID-19 pandeemia

1. märgib, et pandeemia tagajärjel on rahvatervise küsimus muutunud piirkondade, linnade, liikmesriikide ja Euroopa Liidu päevakorras veelgi olulisemaks ning sellest on saanud üks poliitiline põhiprioriteet;
2. kiidab sellega seoses heaks terviseliitu käsitleva teatise, milles tehakse ettepanek tugevdada Euroopa Liidu praegust terviseohutuse raamistikku, mis pärineb 2013. aastast. See osaliselt aegunud raamistik sisaldab praegu kehtivat tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid käsitlevat otsust, millega lihtsustati teabevahetust ja toetati konkreetsete riiklike meetmete võtmist, ent mille kaudu ei olnud võimalik kohaldada ühist reageerimist ELi tasandil ega tulla toime praeguse pandeemiaga;
3. nõustub Euroopa Komisjoni arvamusel, et on vaja rohkem avaliku sektori investeeringuid riiklikesse tervishoiusüsteemidesse, et tagada neile praeguse kriisi ületamiseks vajalikud ressursid ja vahendid ning tugevdada pikas perspektiivis nende vastupanuvõimet. Need eesmärgid peaksid kajastuma Euroopa poolaasta raames antavates riigipõhistes soovitustes. Pandeemia tõstis paljudes kohtades esile eelkõige puudused intensiiv- ja alaintensiivravi varajasel pakkumisel (voodikohad, seadmed, pädevad meditsiini- ja õendustöötajad), aga ka piirkondlikus tervishoius ja palliatiivses ravis, mis eriti hooldusteenuste nõudluse tipp-perioodil on kaasa toonud tõsiseid raskusi liikmesriikide erinevates tervishoiusüsteemides. Samal ajal on paljude riikide tervishoiusüsteemid ja tervishoiutöötajad osutunud võimeliseks kiiresti kohandama oma tegevust ja kohanema COVID-19 pandeemia põhjustatud uute tingimustega;
4. tunnustab Euroopa Komisjoni ettepanekut suurendada terviseohutuse komitee volitusi, et võimaldada sellel ELi tasandil koordineeritud reageerida, mis on võimalik Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse sihipäraste reageerimismeetmeid puudutavate soovitude kaudu;
5. tuletab meelde, et COVID-19 pandeemiaga on Euroopa Liidus kaasnenud olulised liikumisvabaduse piirangud, mis on mõjutanud eelkõige piirialasid. Seetõttu kordab komitee oma nõudmist luua ELi õigusraamistik, mis võimaldaks tõhusalt hallata piiriüleseid avalikke teenuseid, mis vastavad nendes piirkondades elavate kodanike vajadustele ⁽¹⁾. Selline raamistik peaks keskenduma hiljuti esitatud ELi määrusele tõsiste piiriüleste terviseohtude kohta ⁽²⁾;
6. avaldab heameelt asjaolu üle, et teatis sisaldab ettepanekuid meditsiiniliste vastumeetmete kohta, sealhulgas paljusid tegevusi, mille seas nimetatakse näiteks varu loomist Euroopa tasandil, tootmise suurendamist, ühishankeid ning vaktsiinide, isikukaitsevahendite, meditsiiniseadmete, ravimite ning labori- ja testimiseseadmete nõudluse tõhusamat hindamist ning seejuures peab säilitama kooskõla subsidiaarsuse põhimõttega. Vastupanuvõime suurendamiseks ja kriisi ajal puuduste kõrvaldamiseks ning samuti teadusalase ja tehnilise abi osutamiseks, sealhulgas koolituste vallas, peab Euroopa Liit muutuma suveräänsemaks ja tervishoiu valdkonnale mõeldud meditsiinitarvete suhtes kolmandatest riikidest vähem sõltuvaks, nagu on osutatud ELi ravimistrateegias;

⁽¹⁾ COTER-VII/005.⁽²⁾ COM(2020) 727 final.

Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse ning kohalike omavalitsuste koostöö

7. peab oluliseks, et Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus saaks teha otsest koostööd liikmesriikide piirkondade või nende rühmadega, et hõlbustada võimalike konkreetsete epidemioloogiliste olukordade analüüsi. See koostöö võiks hõlmata ka kõigi kaasatud poolte koolitamise toetamist ning teabe ringluse ja teabevahetuse lihtsustamist;

8. nõuab tungivalt, et Euroopa Komisjon taastaks äärmiselt nakkusohlike haiguste Euroopa võrgustiku (EuroNHID) tegevuse. Seda võrgustikku kaasrahaastavad äärmiselt nakkusohlike haiguste ohjamise eksperdid riiklikest või piirkondlikest keskustest, mis on loodud nende haigustega patsientide hooldamiseks;

9. peab vajalikuks investeerida Euroopa Liidus rohkem teadusuuringutesse, sest üleminekul vastupanuvõimelisemale ühiskonnale on vaja olulisi tehnoloogilisi muutusi;

10. märgib, et piiriülestel aladel on vaja luua naaberriikide ja -piirkondade ühised piiriülese territooriumi andmebaasid, et oleks ülevaade kättesaadavatest meditsiinitarvetest ja isikukaitsevahenditest;

11. peab asjakohaseks, et Euroopa Komisjon kohustub koostöös liikmesriikide ja piirkondadega looma ühtse terviseküsümuste andmebaasi, mis võimaldab ühiste probleemide globaalset haldamist ja jälgimist, võttes arvesse, et pandeemiad ei peatu riigipiiridel ja et praegune ühiskond on üleilmastunud – territooriumid ei ole täiesti eraldiseisvad, nende ja muu maailma vahelised kontaktid on vältimatud ning patogeene levikuviise ei saa ette näha, need selguvad alles kokkuvõtete tegemisel;

Euroopa tuleviku konverents

12. on veendunud, et Euroopa tuleviku konverents on sobiv platvorm Euroopa Liidu rolli edasise arengu arutamiseks tervishoiusektoris ja selle edendamiseks, et see vastaks kodanike ootustele ja parandaks Euroopa tervishoiusüsteemide tõhusust; peab vajalikuks arendada tõhustatud koostööd Euroopa tasandil, pidades silmas subsidiaarsuse põhimõtet ja asjaolu, et liikmesriikidel lasub põhivastutus nii tervishoiu, sotsiaalteenuste ja rahvatervise kui ka kriisiks valmisoleku ja kriisijuhtimise eest;

13. märgib, et kuigi tervishoiupoliitika jääb ka edaspidi liikmesriikide esmasesse pädevusse, on Euroopa tulevikku käsitleva arutelu raames vaja analüüsida seda, kuidas parandada koordineerimist tervishoiu valdkonnas ja tugevdada ELi reageerimist tõsistele piiriülestele terviseohtudele, võttes samas arvesse erinevusi piirkondliku tasandi tervishoiustruktuurides ja liikmesriikide tervishoiuasutuste pädevuses. See võiks muu hulgas võimaldada ELi liikmesriikidel ühiselt tunnistada rahvatervise hädaolukorda makropiirkondlikul või ELi tasandil. Samuti võiks see suurendada rescEU suutlikkust, sealhulgas varumissuutlikkust ja erakorralise meditsiini meeskondade suutlikkust;

14. usub, et kuna kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on paljudes liikmesriikides rahvatervise valdkonnas olulised kohustused ja volitused, peab komitee kui ELi kohaliku ja piirkondliku tasandi esindajate kogu olema jõuliselt esindatud kõigis ELi tasandi tervishoiualast pädevust käsitlevates aruteludes, sealhulgas neis, mis toimuvad Euroopa tuleviku konverentsi raames;

15. väljendab soovi olla tihedalt seotud 2021. aastal Itaalias toimuva ülemaailmse terviseetoolse tippkohtumise tööga, mis võimaldab Euroopa Liidul juhtida rahvusvahelist arutelu selle üle, kuidas pandeemiate ajastul tugevdada maailmas terviseohutust;

Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste roll

16. kinnitab, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused asuvad COVID-19 pandeemia vastu võitlemisel eesliinil. Nad teevad paljudes liikmesriikides olulist tööd ning täidavad tähtsaid kohustusi kodanike tervise kaitsmisel, andes tööd suurele osale tervishoiutöötajatest, rahastades ja juhtides pikemas ning lühemas perspektiivis tervishoiusüsteeme ja hooldusasutusi, töötades välja ja rakendades tervishoiupoliitikat ning tegeledes haiguste ennetamise ja tervise edendamisega. Selles mõttes on olulised piirkondliku autonoomia vormid, mis võimaldavad olemasolevat institutsioonilist ülesehitust kiiresti muuta, et hädaolukordadega viivitamata toime tulla;

17. rõhutab, et piirkond, mis suudab vahetult ELiga suhelda, võib olla võimeline leidma hädaolukordade lahendamiseks lühikese aja jooksul parimad lahendused ja saab tulemuslikumalt kasutada oma vajadustele kõige paremini sobivaid ressursse, sest piirkondade olukord on üksikute riikide piires sageli heterogeenne ja eri piirkondade vajadused ei pruugi kokku langeda;

18. avaldab kahetsust selle üle, et teatistes ei viidata kahjuks konkreetselt kohalikule ja piirkondlikule tasandile kui tervishoiupoliitika olulistele elementidele, piirdudes vaid piirialade rolli tunnistamisega tervishoiualases piiriülese koostöös;

19. on lisaks veendunud, et kõigi valitsustasandite vahel on vaja suuremat koordineerimist, et vältida olukorda, kus iga kohaliku ala või piirkonna oluline autonoomia toob patsientide ravimisel kaasa ebavõrdsuse;

20. rõhutab vajadust luua nii avalikku kui ka erasektorit hõlmav tippkeskuste võrgustik, mis rahvatervisega seotud tõsiste hädaolukordade korral hõlmab tugihaiglaid, mis on spetsialiseerunud õhu, kontakti ja siirutajate kaudu levivate nakkushaiguste uurimisele ja ravile;

Pandeemiast saadud õppetunnid

21. märgib, et liikmesriikide tervishoiusüsteemide valmisoleku tase on olnud erinev. Mõned ei olnud valmis sellise ulatusega kriisis toime tulema tervishoiuvaldkonna alarahastatuse või meditsiinitöötajate nappuse tõttu, samas kui teistel oli suurem vastupanuvõime. See näitab vajadust, et Euroopa Komisjon peaks iga liikmesriigiga tihedas koostöös hindama korrapäraselt nende valmisolekut epideemiaks;

22. pooldab sellega seoses Euroopa Komisjoni ettepanekut korraldada liikmesriikide tervishoiusüsteemide stressiteste, et tagada liidu valmisoleku- ja reageerimiskava toimimine. Komitee tuleb meelde, et nendes stressitestides tuleb täielikult kaasata ka asjaomaste liikmesriikide piirkonnad ja linnad, sõltuvalt nende pädevusest;

23. nõuab, et oleks tagatud digitaalsete platvormide ja rakenduste, sealhulgas tõsiseid piiriüleseid terviseohte käsitleva määruse artikli 14 alusel loodud järelevalveplatvormi pidev arendamine; nõuab lisaks kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kaasamist riiklikul ja ELi tasandil kavandatud ja väljatöötatavate kohustuslike tervisekriisideks valmisoleku ja neile reageerimise kavade ettevalmistamisse, kontrollimisse ja stressitestimisse;

24. soovib, et kavandatavad prognoosid ning tervishoiuandmeid ja tulemuslikkust puudutava aruandluse täiustatud nõuded hõlmaksid lisaks riiklikule mõõtmele ka piirkondlikku mõõdet;

25. märgib, et kohalikel tervishoiu- ja sotsiaalteenustel ning vahestruktuuridel on olnud oluline roll haiglate toetamisel, et võimaldada nii COVID-19 haiglate ülesannete koondamist mõnele haiglastruktuurile kui ka haiglakohdade pakkumist negatiivsete või negatiivseks muutunud koroonatestidega inimestele, kelle ravi tuleb lõpuni viia. Komitee rõhutab vajadust välja arendada kohalik tervishoiusüsteem, mille raames tegeletakse patsiendi eest hoolitsemisega enne ja pärast tema haiglasse saabumist. Euroopa Komisjonil ja Euroopa Regioonide Komiteel peaks mõlemal olema oluline osa selles valdkonnas heade tavade levitamisel;

26. märgib, et pandeemia on eelkõige mõjutanud ühiskonna kõige hapramaid rühmi (vanureid, haigeid, lapsi ja noori), tuues vahel esile üleilmse sotsiaal-majandusliku süsteemi ebakindluse ja hapruse seoses tehnoloogiaga (nutikas töö, distantsõpe jne); rõhutab, et need sektorid vajavad seepärast sihipärasemat toetust, sealhulgas Euroopa Liidult;

27. leiab, et pandeemiajärgses maailmas on vaja tugevdada koordineerimisvõimet, edendades kohalikul tasandil kestlikke eluviise, mis põhinevad kodanikele täieliku tähelepanu pööramisel, töötades välja raamistiku arukatest stiimulitest ja reeglitest, millega on võimalik üldise hüvangu huvides stimuleerida ja premeerida kodanikukäitumist;

28. nõuab Euroopa Liidu ühishangete kasutamist COVID-19 vaktsiinide ja koroonavastaste ravimite ostmiseks ning nende süstemaatilisemat kasutamist, et vältida liikmesriikidevahelist konkurentsi. Peale selle palub komitee, et neid kasutataks selleks, et tagada õiglane ja taskukohane juurdepääs teistele olulistele ravimitele ja meditsiiniseadmetele, eriti uutele uuenduslikele antibiootikumidele, uutele vaktsiinidele ja ravivahenditele ning harvaesinevate haiguste ravimitele;

Tervisesüsteemidesse tehtavad investeeringud

29. Tervisesüsteemidesse tehtavate investeeringutega seoses mainitakse teatistes liikmesriikide toetamist, et parandada nende tervishoiusüsteemide vastupanuvõimet, kättesaadavust ja tõhusust, mis on seotud Euroopa poolaasta, sotsiaalvaldkonna tulemustabeli ning taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendi ja riiklike kavadega. Komitee on seisukohal, et subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt tuleb tagada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kaasatus kõikides nimetatud vahendites ja protsessides ja/või tuleb nimetatud kaasatust tugevdada;

30. nimetab strateegiliseks prioriteediks edendada põhilisi kaugtervishoiu teenuseid, mida osutavad tervishoiutöötajate integreeritud meeskonnad. Selle eesmärk on krooniliste ja hulgihaigestumuse all kannatavate kodus viibivate patsientide hooldus ja jälgimine; rõhutab, et tänu kaugmeditsiinile on võimalik kodud muuta üha lihtsamalt hoolduskohtadeks. Sellega kaasneb selge majanduslik ja sotsiaalne kokkuhoid ning teraapia, profülaktika ja ravi suurepärane tõhusus;

31. on veendunud, et liikmesriigid saavad teha koostööd, et samaväärset tööd tegevate tervishoiutöötajate lepinguline raamistik ja majanduslik kohtlemine oleksid sarnased, et mitte luua võrdse professionaalsuse taseme juures privilegeeritud piirkondi, mis on tervishoiutöötajate jaoks atraktiivsemad, ja ebasoodsamas olukorras olevaid piirkondi, kus ei suudeta tervishoiutöötajaid värvata;

32. on seisukohal, et esmatasandi tervishoiutöötajate õiglane töötasu ja palgalisad on olulised tervishoiusüsteemide vastupanuvõime säilitamiseks. See aitab tunnustada tervishoiutöötajate professionaalsust ja pakub võimaluse tänada neid nende ennastsalgavuse eest, mis on pandeemia ajal mitmes liikmesriigis tõestanud oma väärtust tervishoiusüsteemide vastupidavuse säilitamisel;

33. on seisukohal, et spetsialistid, kes on vahelüli vaid isikliku hoolduse pakujate ja õendusoskustega inimeste vahel, saavad aidata rahuldada hoolekandeesutuste vajadusi ning tagada sotsiaal- ja tervishoiuteenuste hädavajaliku paindlikkuse;

34. peab vajalikuks, et liikmesriigid hindaksid pidevalt personali struktuure ja oskusi, tagamaks süsteemse hädaolukorra korral nende võimekuse võtta praktilisi meetmeid (nt kaapeproovid ja vaktsiinid), mis hõlmavad kogu elanikkonda;

Vaktsiinstrateegia

35. kutsub liikmesriike üles kaasama kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi SARS-CoV2 vastasesse vaktsineerimiskampaniasse, et nad saaksid anda oma panuse vaktsiinide õigeaegsesse jaotamisse ning edastaksid kodanikele vaktsiinide kohta selget faktilist teavet, et võidelda desinformatsiooni vastu;

36. toetab heade tavade vahetamist Euroopa Liidu kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vahel vaktsineerimisega seotud ebakindluse vastu võitlemisel ning mõistab kõnealuse ebakindluse põhjusi nii tervishoiu- kui ka sotsiaalhoolekandetöötajate seas;

37. on veendunud selles, et oli õige otsus lubada Euroopa Liidul hankida vaktsiine liikmesriikide nimel. Väidab, et olukorra parandamiseks seoses vaktsiinide, ravimite ja muude meditsiinitarvete kättesaadavusega peaksid Euroopa Liit ja selle liikmesriigid püüdma vähendada oma sõltuvust kolmandatest riikidest nende tootmisel. On lisaks veendunud, et ettevõtted, kes töötasid välja vaktsiine tänu avaliku sektori vahendite kasutamisele, peaksid jagama oma patente teiste ettevõtetega, et suurendada tootmisvõimsust Euroopas;

38. on veendunud, et vaktsiinstrateegiat tuleb arendada koos elanikkonna vaktsineerimise edenemisega, nii et see strateegia oleks mõeldud esmalt riskirühmadele ja oluliste teenuste osutajatele, nagu tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandetöötajad, ja laieneks seejärel muudele kategooriatele, olles samuti vastavuses piirkonna sotsiaalsete ja majanduslike piirangute vähendamisega;

39. toetab sellise korraldusliku mudeli loomist, mis võimaldab võimalikult paljude inimeste vaktsineerimist võimalikult lühikese aja jooksul, kasutades ära kõik viaalis sisalduvad doosid;

Tervisealase desinformatsiooni vastu võitlemise strateegia

40. nõuab kõigi liikmesriikide vahel koordineeritud meetmete võtmist, et jälgida tervisealast desinformatsiooni ja võidelda sellega. Kuna enamikus liikmesriikides peavad tervishoiuprobleemidega kõige otsesemalt tegelema kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, mõjutab tervisealane desinformatsioon, mida sageli levitatakse tahtlikult, just neid asutusi kõige otsesemalt. On hädavajalik, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused saaksid ühtset ja kooskõlastatud toetust, et selle probleemiga tõhusalt võidelda.

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Kliimaneutraalse majanduse saavutamine – lõimitud energiasüsteem kliimaneutraalse Euroopa nimel“

(2021/C 300/11)

Raportöör:	Gunārs ANŠIŅŠ (LV/Renew Europe), Liepāja linnavolikogu liige
Viitedokumendid:	komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimaneutraalse majanduse saavutamine – lõimitud energiasüsteem kliimaneutraalse Euroopa nimel“ (COM(2020) 299) komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi strateegia avamere taastuenergia potentsiaali kasutamiseks kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärgil“ (COM(2020) 741) komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele metaaniheite vähendamise ELi strateegia kohta (COM(2020) 663)

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Energiavarustuse jätkuvus, Euroopa Liidu elektrivõrkude ühendatus ja energiasüsteemi ümberkujundamine

1. rõhutab, et praegune kriis on selgelt näidanud vajadust tagada energia- ja elektrivarustuse järjepidevus kõigis Euroopa piirkondades, sealhulgas olukordades, kus ülemaailmsed tarneahelad võivad olla häiritud;
2. on seisukohal, et Euroopa piirkondade energianäitajad on väga erinevad seoses nende elektrinõudluse, tootmispotentsiaali ja olemasoleva taristuga, sealhulgas sama riigi piires. Lisaks rahvusvahelistele süsteemide ühendustele tuleks seega teha suuremaid jõupingutusi piiriülese piirkondadevahelise taristu arendamiseks, eelkõige selleks, et tagada taastuenergia ümberpaigutamine märkimisväärtete ressurssidega piirkondadest, ning et need peaksid põhinema terviklikul Euroopa nägemusel, mis aitab kaasa Euroopa elektrituru ühtekuuluvusele;
3. peab samuti oluliseks tugevdada riikidevahelist koostööd, pidades silmas energiaprojektide ühist rakendamist ja elektrienergia piiriüleste ühendusvõimsuste arendamist, et kompenseerida elektritarnete võimalikke probleeme tipukoormuste ajal. Seejuures ei tohi langeda allapoole riigi varustuskindluse tagamiseks vajalikku minimaalset elektrijaamade võimsuse taset;
4. juhib tähelepanu sellele, et Euroopa Liit katab praegu 58 % oma energiavajadusest impordi abil, peamiselt nafta ja maagaasi kujul. Üleminek puhtale energiale vähendab ELi sõltuvust fossiilkütustest ja nende impordi. Sellele ning energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisele aitab kaasa ELi energiasüsteemi lõimimise strateegia. Puhaste energiaallikate poole liikumisel koos tõhusa energiakasutuse meetmetega tarbib EL tervikuna vähem energiat, kasutab üha enam kohalikke taastuvaid energiaallikaid, suurendab omatarbimise ja energiakogukondade kaudu tootjate arvu ja mitmekesisust järk-järgult oma energiasüsteemi. Energiasäästu, mitmekesistamise ja kohaliku energia tootmise eesmärk on muuta Euroopa majandus vastupidavamaks ja vähendada välist sõltuvust;

5. rõhutab ELi energiasüsteemi lõimimise strateegias esile tõstetud saastevaba, eelkõige taastuvallikatest toodetud vesiniku tähtsust energiasüsteemi lõimimiseks ja selle CO₂ heite vähendamiseks. Seejuures nõuab komitee ELi vesinikustrateegia kiiret rakendamist ja viitab oma arvamusele saastevaba vesiniku kohta. Komitee ootab, et õigusaktide paketi „Eesmärk 55“ ja eesmiseva ELi gaasituru läbivaatamisega aidatakse selles arvamuses esitatud nõudmisi ellu viia ja soodustatakse sektorite integreerimist;

6. rõhutab vajadust võimaldada ja edendada energiasüsteemide eri lahenduste ja kombinatsioonide mitmekesisust, võttes muu hulgas arvesse erinevusi ELi piirkondade tehnoloogia arengus, kliima-, geograafilistes ja taristutingimustes ning energiasüsteemide olukorras. ELi õigusraamistik peaks olema heitkoguste vähendamise ja kestlikkuse suhtes võimalikult tehnoloogianeutraalne, arvestades kõiki olemasolevaid alternatiive, eelkõige neid, mis on kättesaadavad kohalikul tasandil, ning vältida tuleks ülereguleerimist ja halduskoormuse suurenemist kestlike lahenduste korral ning tuleks teha jõupingutusi majapidamiste energiaostuvõimetuse vähendamiseks. Tuuma lõhustumisel põhinev energiatootmine ei vasta kestlikkuse kriteeriumile;

7. on sügavalt mures Nord Stream 2 torujuhtme ehitamise pärast, mis ohustab Euroopa energiasõltumatust, suurendab ELi sõltuvust Venemaa Föderatsioonist, eirab paljude ELi ja kolmandate riikide huve ning liidu kui terviku CO₂ heite vähendamise eesmärke arvestades iganeb paratamatult peagi. Komitee toetab Euroopa Parlamendi seisukohta, et selle poliitilise projekti lõpuleviimine tuleb viivitamata lõpetada;

8. juhib tähelepanu energialiidu lõpuleviimise viiele mõõtmele – parandada energiasõltumatust, tugevdada energia siseturgu, suurendada energiatõhusust, vähendada CO₂ heidet („majanduse dekarboniseerimine“), edendada teadusuuringuid ja innovatsiooni energiasektoris. Energiasõltumatust peab seejuures olema prioriteet, et tagada esmatähtsa taristu pidev toimimine kõigis piirkondades, eriti võimalike kriiside, sealhulgas energiakriiside ajal. Sellega seoses on lisaks piisavale ja paindlikule tootmisvõimsusele vaja kohalikke energia tootmise, salvestus- ja paindlikkuslahendusi, et pakkuda igale asustatud piirkonnale vastuseid hädaolukordade ja katkestuste tarbeks, eriti vähem arenenud piirkondades, hõredalt asustatud piirkondades ja isoleeritud energiasüsteemiga piirkondades. Samal ajal tuleb rõhutada vajadust elektrienergia ülekandmist ajakohastada. Stabiilse võrguühenduse arendamisel kõigi ELi piirkondade vahel peab esikohal olema füüsiliste tõkete kõrvaldamine, et tagada energiasüsteemi tõeline lõimimine. Mitme riikliku energiasüsteemi samaaegne ühendatus aitab olulisel määral vähendada energiasüsteemi tegevuskulusid ja parandada sõltumatust, vähendades kohalike riikide võimalikku negatiivset mõju energiasüsteemi stabiilsusele ja lihtsustades energiasüsteemi olulisi tööparameetreid, näiteks võrgusagedust ja hooldust;

9. rõhutab, et eriti oluline on ka elektrisüsteemi haldamine ja tasuvus ning samuti kohalikud energia tootmise ja salvestamise ning ühise omatarbimise lahendused (kulutõhusad akud ning pumphüdroelektrijaamad ja muud lahendused);

Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste eriline roll

10. juhib tähelepanu sellele, et ELi energiasüsteemi lõimimise strateegia on kohalike ja piirkondlike omavalitsuste majanduse taastamise seisukohalt otsustavalt tähtis, iseenamisi pärast COVID-19 kriisi. Paremini lõimitud energiasüsteemile üleminekul peaks kohalike ja piirkondlike omavalitsuste üks põhieesmärk olema energiatõhusus. Seejuures tuleb arvesse võtta laiemat konteksti, iseenamisi kasvuhoonetegaaside vähendamist ja vähem arenenud piirkondi. Suurem energiatõhusus vähendab üldist investeerimisvajadust ning energiatootmise, -kasutuse ja -taristu kulusid. Samuti väheneb tänu sellele maa ja materialide kasutamine ning sellega seotud reostus ja bioloogilise mitmekesisuse kadu. Süsteemide lõimimine võib aidata parandada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste energiatõhusust, sest olemasolevaid ressursse kasutatakse üleminekuks tõhusamale energiatehnoloogiale;

11. on veendunud, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused peaksid soodustama nii taastuvenergia osakaalu suurendamist kui ka strateegiate ja meetmete parandamist, eelkõige kütte ja jahutuse ning transpordi valdkonnas. Peale selle tuleb eelkõige transpordi- ja ehitussektoris koostada selgem energiasäästukava;

12. juhib tähelepanu sellele, et transport moodustab ligikaudu 30 % energia lõpptarbimisest Euroopa Liidus ja sõltub peamiselt naftasaadustest ning et selle CO₂ heite vähendamine nõuab suuremat elektrifitseerimist lõpptarbimises nii selle otseseks kasutamiseks transpordis kui ka uute energiakandjate tootmiseks kütusena, lükkamata põhjendamatult kõrvale ühtegi tehnoloogialahendust. Komitee peab samuti vajalikuks arendada välja vajalik energiataristu ja seega anda märkimisväärne panus kolmandate riikide energiast sõltumise vähendamisse, suurendades seeläbi Euroopa energiapuudust;

13. juhib tähelepanu sellele, et hooned moodustavad 40 % Euroopa energiatarbimisest ning et süstemaatiline kava energiatarbimise vähendamiseks ja hoonetes taastuvate energiaallikate kasutamise edendamiseks võib seetõttu anda olulise panuse, et vähendada energiasõltuvust kolmandatest riikidest ja suurendada seega Euroopa energiapuudust;

14. juhib tähelepanu sellele, et hoonete energiatõhususe parandamiseks tehtavaid investeeringuid tuleks toetada piisava rahastamispaketiga, et aidata kodanikke neis väga kasulikes investeeringutes; kohalikud omavalitsused tuleks kaasata nende ressursside kavandamisse ja haldamisse;

15. kutsub komisjoni üles toetama nii palju kui võimalik võimaluste uurimist selliste hoonete renoveerimiseks, millel on kultuurmaastike või ajaloolise ehituskultuuri säilitamisega seotud piirangud, et tagada nendes hoonetes taastuvenergia kasutamine, järgides asjakohaseid nõudeid. Ühtlasi kutsub komitee üles kujundama sellest aspektist uue „Euroopa Bauhausi“ nurgakivi;

Piirkondade olemasoleva taristu tugevdamine piirkondlikele iseärasustele vastavate parimate arenguteede kaudu

16. peab energiasüsteemi integreerimisel hädavajalikuks hinnata meetmete mõju piirkondlikule majanduskasvule ja eelkõige Euroopa Liidu toimimise lepingus sätestatud ühtekuuluvuspoliitika eesmärkide saavutamisele. See on ainus viis tasakaalustatud arengu ja tõelise konkurentsi saavutamiseks avatud turul. Kahjuks takistavad seda muu hulgas märkimisväärsed erinevused lõpptarbijate jaoks kehtivates energiahindades;

17. on seisukohal, et tuleb arvesse võtta vajadust teha äärepoolseimates piirkondades rohkem jõupingutusi, et ületada tehnilised tõkked omavahel ühendamata süsteemide vahel, millel pole juurdepääsu energia siseturule ega selle pakutavatele teenustele. See tähendab tohutuid investeeringuid energiataristusse (varuvõimsus, ülekandevõrgud, sealhulgas saartevahelised merekaablid, energiasalvestussüsteemid, arukad võrgud ning vähem saastavate kütuste hankimise, transpordi ja ladustamise logistika), mis tervikuna võib tagada energiavarustuse kindluse ja kvaliteedi ning omamaiste ressursside, eelkõige mitmesuguste taastuvate energiaallikate integreerimise;

18. juhib tähelepanu asjaolule, et ilma et see piiraks uuenduslike lahenduste kasutamist, tuleks energiasüsteemide loomimise käigus laiendada peamiselt olemasolevat piirkondlikku põhitaristut, mille tugevused ja eelised on end praktikas tõestanud. Arvestades, et piirkondlikud kliima- ja taristutingimused on väga erinevad, tuleks olemasoleva piirkondliku põhitaristu nõrkadele kohtadele otsida loovaid ja arukaid lahendusi. Seetõttu ei ole tingimata vaja, et kõigis piirkondades koetaks hooneid rohkem elektriga. sest mõnes riigis on hästi välja arendatud kaugküttevõrk. Näiteks on Lätis rohkem kui 70 % elanikest varustatud kaugküttega. Selle kaudu pakutava energia kogus vastab ligikaudu reaalsele elektritarbimisele riigis. Kaugküte võimaldab salvestada energiat, toetada elektritootmist ja kasutada hoone tasandil kasutatust mitteleidvaid energiaallikaid. Seejuures tuleb kaug- ja lähikütte ning soojusvõrkude puhul järk-järgult üle minna ka taastuvatest energiaallikatest toodetud energiale;

Kulutõhusus inimeste ja ettevõtjate jaoks

19. rõhutab, et energiasüsteemi edasiarendamisel tuleks alati hinnata, kas ettevõtted ja kodanikud saavad seeläbi kulusid kokku hoida. Energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtte peaks tähendama lõimitud energiavarustussüsteemide väiksemat kliimamõju ja suuremat ressursitõhusust ning paremat tõhusust ka lõpptarbijate jaoks. Samal ajal tuleb aga

hoolitseda selle eest, et üleminek ei kahjustaks tarbijate huve. Jõupingutused energiatõhususe parandamiseks ei tohi kaasa tuua kõrgemaid energiahindu ega muid kulusid kodanikele ja ettevõtetele, ilma mõistliku hüvitamise võimaluseta;

20. on veendunud, et kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärki tuleks rakendada asjaomase liikmesriigi seisukohast kõige kasulikumal ja tõhusamal viisil, eriti riigi sotsiaalselt haavatavate rühmade jaoks. Samuti tuleb tulevase taastuvatele energiaallikatele ülemineku puhul jätkuvalt austada iga liikmesriigi ning iga piirkondliku ja kohaliku omavalitsuse õigust määrata kindlaks oma energialiikide kombinatsioon ja energiaravustuse üldstruktuur;

21. rõhutab, et komisjon peaks tegema kõik endast oleneva, et nii ELi õigusaktide kontekstis kui ka oma edasises töös parandada ELis üldsuse teadmisi ja teavitamist taastuvenergia tehnoloogiate kasutamise ja taastuvatest energiaallikatest energiatootmise edendamise kohta, sest teatavate taastuvenergia tehnoloogiate või tootmisprotsesside avalik tagasilükkamine on koos tehnoloogilisele arengule kohandamata eeskirjadega peamine takistus taastuvenergia laiendamisel. Lisaks kohaliku kogukonna teavitamisele tuleb suurendada teadlikkust ka sellest, et taastuvatest energiaallikatest on – eriti kohaliku kogukonna jaoks – praktilist kasu;

22. märgib, et erilist tähelepanu tuleks pöörata lahendustele, mis võiksid kõrvaldada olulised energiahindade erinevused (sealhulgas kõik sellega seotud kulud) ELi siseturu lõppkasutajate jaoks. Ka taastuvate energiaallikate suurenenud kasutamist energiasüsteemis tuleks hinnata lõppkasutajate kulude seisukohast. Selles valdkonnas ei ole uuenduslike ja tarbijate jaoks soodsate lahenduste väljatöötamise võimalused kaugeltki ammendunud;

Kliimaneutraalsuse saavutamine aastaks 2050

23. tuletab meelde, et tuleb arvesse võtta vajadust teha rohkem jõupingutusi isoleeritud elektrisüsteemiga piirkondades, mille jaoks ei ole veel uuenduslikke tehnoloogialahendusi, mis võimaldaksid tagada ühenduse teiste integreeritud võrkudega. Selline on olukord äärepoolseimates piirkondades, kus tuleb kaaluda alternatiivseid lahendusi, mis võivad koos tagada energiaravustuse kindluse ja kvaliteedi, saavutades samal ajal kliimaneutraalsuse;

24. on seisukohal, et kasvuhoonegaaside netonullheite ja kliimaneutraalsuse saab aastaks 2050 saavutada üksnes siis, kui omavahel ühendada energia säästmise, energiatõhususe, taastuvenergia ja heitsoojuse valdkonnas tehtavad jõupingutused. Kõigi sektorite kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks tuleb lisaks energiatõhususe suurendamisele ja taastuvate energiaallikate kasutamise edendamisele laiendada ka ühendust põhitariistuga;

25. juhib tähelepanu sellele, et kui Euroopa tervikuna soovib saavutada kliimaneutraalsuse eesmärgi 2050. aastaks, ei ole konkreetse piirkonna energiasüsteemi puhul kõige olulisem see, millisel määral suureneb olemasoleva rohelise energia osakaal energia kogutarbimises. Pigem on vajalik konkreetne kava, kuidas konkreetne piirkond kavatab saavutada ELis ühiselt kokku lepitud eesmärgi, st milline on kogu rohelise energia osakaal asjaomase piirkonna energiatarbimises. Seniseid saavutusi⁽¹⁾ silmas pidades on selge, et eri liikmesriikides ja piirkondades on energiasüsteemi loomimiseks vaja teha väga erinevaid jõupingutusi. Mõned piirkonnad peavad pingutama selle nimel, et suurendada rohelise energia osakaalu energiatarbimises. Teiste jaoks seisneb ülesanne vajalike meetmete võtmises energia tõhusamaks kasutamiseks ja kolmandate jaoks põhitariistu täiustamises. Seepärast on dünaamilise kliimaneutraalse majanduse eeltingimuseks piirkondlik lähenemisviis ELi energiasüsteemide loomimise strateegia kohapeal rakendamisel;

Avamere taastuvenergia tehnoloogia lahenduste perspektiivid

26. väljendab heameelt teatise „ELi strateegia avamere taastuvenergia potentsiaali kasutamiseks kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärgil“ üle. Komitee rõhutab, et selleks, et taastuvate energiaallikate võimsus, sealhulgas ka paigaldatud avamere tuuleenergia võimsus suureneks, tuleb koostada konkreetne kava. 2030. ja 2040. aasta kliimaeesmärkide

⁽¹⁾ Eurostat, „Share of renewable energy in the EU up to 19,7 % in 2019“ (Taastuvenergia osakaal ELis kuni 19,7 % 2019. aastal), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20201218-1>.

saavutamiseks on vaja aegsasti kasutusele võtta väljakujunenud ja kulutõhusad taastuvad energiaallikad, nagu maismaa tuuleenergia ja päikeseenergia. Liikmesriigid sõltuvad taastuvenergia kasutamisest, et saavutada 2050. aastaks nullsaaste eesmärk ja kliimaneutraalsus. Seega on selle kasutuselevõtt oluline vesiniku tootmiseks taastuvatest energiaallikatest, et dekarboniseerida sektorid, kus heitkoguseid on raske vähendada;

27. jagab seisukohta, et sihipäraselt tuleks edendada uusi tehnoloogiaid taastuvenergia (nt hüdroenergia, maasoojus, päikeseenergia, loodete ja laineenergia ning ujuvad avamere tuuleenergia- ja päikeseenergiasüsteemid, vesinikutootmine avamerel) jaoks. Samal ajal peaksid vastavad tehnoloogilised lahendused aitama kooskõlastada ELi majanduslikke ja keskkonnavalaseid eesmärke. Komitee rõhutab, et samal ajal on vaja selget kava, et ühendada tulevikus taastuvenergia tootmise võrgud ja seadmed – nagu avamerevõrgud ja avamere tuuleenergia tootmine – otse piiriüleste võrguühendustega. Avamere taastuvenergiatootmine ühes energia piiriülese ülekandmisega võimaldaks märkimisväärselt säästa mereruumi kulusid ja kasutust. Seejuures ei tohi piirata kalapüüki ja meretransporti;

28. nõuab bioloogilist mitmekesisust silmas pidades selgeid ja praktilisi suuniseid avamere taastuvate energiaallikate kasutamiseks. Rohelise energia ja bioloogilise mitmekesisuse eesmärke ei tohiks pidada vastanditeks. Pigem tuleks leida konkreetset võimalust nende elluviimiseks, et avamere taastuvenergia potentsiaali saaks kiiremini ära kasutada ja tagada konkreetne mereala ruumiline planeerimine, mis peale loodusliku mitmekesisuse nõuete ja mereelustiku vähema häirimise on kooskõlas ka kodanike sooviga meremaastik säilitada, ökoturismi pidevalt kasvava potentsiaali ja looduskeskkonna atraktiivsuse nõuetega;

29. tuletab meelde saarte ja äärepoolseimate piirkondade potentsiaali avamere taastuvenergia arendamisel. Sellel energial võiks olla oluline roll nende piirkondade üleminekul neutraalsele majandusele ning see võiks tuua kasu kogu ELi tööstusele, majandusele ja ühiskonnale;

30. juhib tähelepanu sellele, et avamere taastuvenergia kasutamine võib tuua kaasa uute töökohtade tekkimise või rohkemate töötajate ümberõppe. See ei tohiks siiski piirata olemasolevaid tööhõivevorme ja asjakohaseid võimalusi. Kindlasti tuleb hoolitseda tööjõu ümberõppe eest. Seejuures peab täiendusõpe olema kooskõlas avamere taastuvenergia sektori konkreetsete vajadustega;

31. nõuab, et sadamatel oleks ELi avamere taastuvenergia strateegias erirool. Sadamaid tuleks ajakohastada ja nad peaksid saama kasutada uusi äri võimalusi seoses avamere energiatootmise süsteemide kokkupaneku, tootmise ja hooldusega;

32. tunnustab komisjoni seisukohta, et kõik sidusrühmad – liikmesriigid, kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, ELi kodanikud, sotsiaalpartnerid ning valitsusvälised organisatsioonid – peavad tegema koostööd, et saavutada teatistes „ELi strateegia avamere taastuvenergia potentsiaali kasutamiseks kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärgil“ kavandatud laienemine. Komitee rõhutab, et avamere taastuvenergia valdkonnas jätkuvate ja suurenevate edusammude tagamiseks on vaja õiguskindlust ja selgust, sest eriti projektide algfaasis on investeeringud üldiselt väga kapitalimahukad;

Metaaniheite vähendamise ELi strateegia – uued võimalused

33. märgib, et teatise „Metaaniheite vähendamise ELi strateegia“ kohaselt tekitab Euroopa Liit ainult 5 % metaaniheite üleilmsest kogusest. Seega oleks isegi kõige kauguleulatavamatel Euroopa Liidu metaaniheite vähendamise kavadel ainult väike mõju kogu maailma kasvuhooonegaaside heite vähendamisele. Sisetule tuleks lubada importida ainult riikidest (või nende piirkondadest), kus kehtivad samad kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamise normid kui Euroopa Liidus. Ainult nii saab tagada, et Euroopa Liidu seatud kliimaeesmärgid ei kahjusta ELi ja selle ettevõtete ülemaailmset konkurentsivõimet;

34. nõuab metaanilekete kiiremat avastamist nii Copernicuse programmi kui ka muude vahendite abil, kui Copernicuse programmi kaudu ei ole võimalik saada piisavalt andmeid. Oluline on kindlaks teha, kus täpselt kolmandates riikides metaani suures koguses eraldub. See teave tuleb avalikustada, et ELi kodanikud saaksid teha teadlikke otsuseid, kas nad soovivad osta sellistes kohtades valmistatud kaupu. Rahvusvahelise Energiaagentuuri maailma energiamajanduse ülevaate

(„World Energy Outlook“) andmetel eraldavad nafta- ja gaasijaamad kogu maailmas väga erinevaid metaanikoguseid. Seetõttu oleks selles valdkonnas võimalik metaani heitkoguseid märkimisväärselt vähendada. Seepärast kutsub komitee üles vältima nii metaani leket ELi tootmis-, transpordi- ja ringlussevõtuahelates kui ka takistama selliste fossiilkütuste importi, mille kaevandamise, töötlemise ja transpordi ajal on tekkinud metaanileke;

35. juhib tähelepanu sellele, et teatise „Metaaniheite vähendamise ELi strateegia“ kohaselt pärineb umbes 41 % metaani heitkogustest looduslikest (biogeensetest) allikatest, nagu märgalad või metsatulekahjud. Metsatulekahjude ärahoidmine ja nendega tõhusalt võitlemine ELis peaks olema prioriteet, sest lisaks globaalse soojenemise põhjustamisele võivad need märkimisväärselt kahjustada ka Euroopa loodust, inimesi ja ettevõtteid. Samuti kutsub komitee üles kaaluma, kas EL saaks aidata tulemuslikumalt kaasa metsatulekahjude kustutamisse ja ärahoidmisse kolmandates riikides, kus igal aastal põlevad märkimisväärsed metsaalad;

36. kutsub samal ajal üles tagama, et metaaniheite vähendamise eesmärgid ei mõjuta Euroopa piirkondade lähenemist ega suurenda sotsiaal-majanduslikke erinevusi Euroopa piirkondade vahel;

37. nõuab ühise põllumajanduspoliitika suunamisel tõhusaid meetmeid põllumajanduse metaaniheite vähendamiseks. Uute ökokavade raames võivad anda sellesse olulise panuse nii vähese sisendiga süsteemid, nagu karjatamine, kui ka mullakaitsemeetmed;

38. nõuab, et tehnoloogiate väljatöötamisel ja nende kasutamisel pöörataks rohkem tähelepanu Euroopa tootjatele, et metaani vähendamise eesmärgid ei tooks kodanikele ja ettevõtetele, eriti põllumajandustootjatele ja loomakasvatajatele, lisakulusid. Samal ajal tuleb tagada, et põllumajandusest ja loomakasvatusest pärineva metaani heitkoguste vähenemine ei tõstaks toidu hinda;

Järeldused

39. rõhutab, et lisaks uute võimaluste kasutamisele, mis võimaldavad saada energiat taastuvatest energiaallikatest, on endiselt oluline tagada esmajoones Euroopa võrgu laiendamine ja iga piirkonna ühendamise Euroopa ühise energiavõrguga. See võimaldab eri kohtades saadaolevatel taastuvatel energiaallikatel üksteist paremini täiendada. Samuti on kiiresti vaja energialjulgeoleku ja võrgu stabiilsuse säilitamise miinimumstandardeid;

40. juhib tähelepanu sellele, kui oluline on võtta arvesse olemasolevaid piirkondlikke erinevusi, pöörates erilist tähelepanu maapiirkondadele ja hõredalt asustatud piirkondadele, ja samuti toetada kulutõhusaid lahendusi, millega Euroopa kodanikud ja ettevõtted ning ennekõike haavatavad rühmad vabastatakse energiatarbimise vähendamise kuludest ning tagatakse, et kõige haavatavamate inimeste jaoks ei halveneks energiaostuvõime tase tingimused;

41. märgib, et COVID-19 pandeemia näitab veelgi selgemalt vajadust energiasüsteemi ümber kujundada, mis aitab kaasa kestlikuma ühiskonna ja majanduse loomisele ning tagab iga Euroopa piirkonna suutlikkuse osutada kriisi ajal hädavajalikke teenuseid. Pööre peab olema õiglane, järkjärguline ja pöördumatu, sest lühiajalistest jätkusuutmatutest lahendustest võib olla pigem kahju kui kasu;

42. rõhutab, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused tuleb süsteemsemalt kaasata energiasüsteemi ümberkujundamisega seotud otsuste tegemise protsessi. Tuleb tagada, et asjaomased kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused on – vajaduse korral kliima- ja energiapoliitika mitmetasandilise dialoogi kaudu – kaasatud riiklike energia- ja kliimakavade koostamisse. Komitee kordab oma üleskutset liikmesriikidele ja komisjonile luua püsiv platvorm mitmetasandiliseks dialoogiks energiaküsimustes, et edendada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, kodanikuühiskonna organisatsioonide, ettevõtjate ja teiste sidusrühmade aktiivset kaasamist energiasüsteemi ümberkujundamisse. Komitee juhib tähelepanu sellele, et taastuvenergia direktiiv (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/2001⁽²⁾) on andnud taastuvenergiakogukondadele väga hea aluse. Liikmesriike kutsutakse üles seda direktiivi üle võtma, et suurendada kodanike osalemist kodanike energiakogukondades;

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

43. juhib tähelepanu sellele, et uute eesmärkide saavutamiseks on hädavajalik teha poliitika kujundamisel ja rakendamisel koostööd kohalike ja piirkondlike omavalitsustega ning tagada, et kodanikud ja ettevõtted on olukorrast piisavalt teavitatud ja teadlikud. See on meie tuleviku jätkusuutliku kujundamise alus;

44. rõhutab kodanike osaluse tähtsust arvestades vajadust pidada meeles, et ELi energiasüsteemi lõimimise strateegia edukas elluviimine pole mõeldav ilma algatusteta, mis edendavad alt-üles teabevoogu, teabevahetust ja kohaliku tasandi haridust. Komitee märgib, et sidusrühmade asjakohane kaasamine soodustab poliitiliste meetmete aktsepteerimist üldsuse seas ning ühtlasi võimaldab tehtud edusamme täielikult ja läbipaistvalt hinnata.

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Euroopa Regioonide Komitee aramus teemal „Digiõppe tegevuskava 2021–2027“

(2021/C 300/12)

Pearaportöör:	Gillian COUGHLAN (IE/Renew E.), Corki krahvkonna volikogu liige
Viitedokument:	Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Digiõppe tegevuskava 2021–2027. Hariduse ja koolituse ümberkujundamine digiajastu jaoks“ COM(2020) 624

POLIITILISED SOOVITUSED**EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE**

1. märgib, et COVID-19 pandeemia tõttu ühiskonnas kehtestatud piirangute tõttu hoogustatakse ja kiirendatakse tänapäeva ühiskonna astumist hariduse nn digiajastusse;
2. nõuab, et siiski tuleks meeles pidada, et hariduse ja koolituse puhul on alati tegu inimeste, st väikeste laste, kergesti mõjutatavate teismeliste ja uudishimust ajendatud täiskasvanute kriitilise mõtlemise arendamise ning kaupmeeste, spetsialistide, tööliste, hooldustöötajate, teenindussektori töötajate, ettevõtjate ja põllumajandustootjate füüsilise ja vaimu võimendamise;
3. hoiatab, et praegu on oluline teha vahet digiõppel ning veebipõhisel või distantsõppel, mis kehtestati kiirustades esimeste liikumispiirangute ajal ja mida kohandati järgnevate piirangute korral. Praegune olukord ei ole kooskõlas Euroopa nägemusega digiõppest;
4. nõustub, et COVID-19 kriis on samal ajal heitnud valgust tõhusale digiõppele ja -koolitusele kaasa aitavatele peamistele teguritele ning kiirendanud selle muutuse tempot ja toonud esile digiõppe tugevad ja nõrgad küljed, võimalused ja piirangud;
5. tuletab meelde, et haridussüsteemide korraldamine kuulub liikmesriikide pädevusse, ilma et see piiraks riigisest pädevusjaotuse süsteemi igas liikmesriigis. Uued katsumused nõuavad aga suuremat koordineerimist Euroopa tasandil või tugevamaid toetusmeetmeid Euroopa haridusruumis, kasutades rahvusvahelisi tehnilisi standardeid ning kohaldades ELi enda strateegiaid ja soovitusi;
6. kordab,⁽¹⁾ et kohalike ja piirkondlike omavalitsuste toetus haridusele ja digitaalsele kaasatusele on keskse tähtsusega nii õpilaste ja üliõpilaste kui ka avalikkuse jaoks;
7. väljendab heameelt jõupingutuste üle, mida Euroopa Liit on viimase kahe aastakümne jooksul teinud Euroopa kodanike digioskuste suurendamiseks, kulmineerudes „Digiõppe tegevuskavaga 2021–2027“, samuti eesmärgi üle hõlbustada kvaliteetse, kaasava, kättesaadava, tõhusa ja kaasahaarava hariduse pakkumist, integreerides samal ajal distants-, veebi- ja kombineeritud meetodid;
8. rõhutab digitaalse ühtekuuluvuse kontseptsiooni tähtsust, nagu seda on kirjeldatud arvamuses „Digitaalne Euroopa kõigile“,⁽²⁾ sest see on oluline täiendav mõõde ELi aluslepingus määratletud traditsioonilisele majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse käsitlusele. Komitee nõuab, et seda laiendataks haridusvaldkonnale ning võetaks arvesse aluslepingute järgmiste muudatuste puhul. See on vajalik samm ühiskondlike probleemide lahendamiseks, arvestades üha suurenevaid digiteerimise vajadusi, tagades samas, et ükski inimene ega piirkond ei jää kõrvale;

⁽¹⁾ Komitee aramus teemal „Euroopa haridusruumi saavutamine aastaks 2025“, märts 2021.

⁽²⁾ COR-2019-03332, Euroopa Regioonide Komitee aramus „Digitaalne Euroopa kõigile: kohapeal arukate ja kaasavate lahenduste pakkumine“, vastu võetud 2019. aasta oktoobris.

Digikirjaoskus kõigile

9. on teadlik sellest, et digioskuste tähtsus ulatub tööturust kaugemale, kuna neil on üha olulisem roll meie kodanike era- ja avalikus elus, eelkõige õppimisel, teabele ja toodetele juurdepääsul ning avalikes ja erateenustes, sotsiaalses kaasatuses, vaba aja veetmises ja paljudes muudes igapäevastes rakendustes;
10. soovitab, et digiõppe tegevuskava peaks tuginema parimatele tavadele, mida on eeskujuks seatud teistes sektorites, näiteks ettevõtluses, kasutades samal ajal ära haridusspetsialistide asjatundlikkust ja olulist suhtlusoskust klassiruumis;
11. on veendunud, et on hädavajalik tagada, et digiõpe jõuaks ka kõige haavatavamate inimeste ja rühmadeni ning et sellest saaks sotsiaalset ühtekuuluvust soodustav tegur. Euroopa Liit peab palju pingutama selle nimel, et luua ühiskond, kus saavad osaleda kõik, sõltumata vanusest, soost, sotsiaalsest taustast, etnilisest päritolust, füüsilisest ja vaimsest suutlikkusest;
12. hoiatab lisaks, et maapiirkondades ning äärepoolsetes ja saarepiirkondades asuvate haridusasutuste ühendatus on otsustava tähtsusega, et ületada erinevused, mis tulenevad elanikkonna hajutatusest ja eraldatusest suurtest linnadest, ning rõhutab, et digilõhet suurlinnade ning äärepoolsete, maa- ja saarepiirkondade vahel tuleb digiõppe tegevuskavas ja seda rakendavates riiklikes meetmetes nõuetekohaselt käsitleda;
13. kutsub Euroopa Komisjoni üles edendama aktiivselt puuetega inimeste õigust kaasavale digiõppele ning nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid määraksid kindlaks, investeeriks ja jagaksid omavahel puuetega inimeste jaoks kavandatud ja neile kohandatud digiõppe elemente. Lisaks tuleks arvesse võtta haavatavate rühmade vajadusi hariduse ja oskuste järele ning sellega tegeleda, tagades neile võrdse juurdepääsu kvaliteetsele põhiharidusele;
14. samuti on oluline võtta arvesse rahvusvahemuste vajadusi ning teha võimalikuks sellise sisu loomine ja kättesaadavus, mis on kooskõlas nende õigusega õppida oma emakeeles;

Digiõppe ja digiülemineku ristumiskoht

15. juhib tähelepanu sellele, et ühiskond ning Euroopa ja maailma majandus tunnevad nüüdsest vajadust inimeste järele, kellel on oskused ja võimed saada uue digitaalmaailma arhitektideks, ehitajateks ja loomulikeks liikmeteks, ning rõhutab sellega seotud vajadust investeerida põhi- ja kõrgema taseme digioskuste määratlemisse, õpetamisse ja omandamisse;
16. peab kahetsusväärseks, et tervelt 35 %-l Euroopa aktiivsest tööjõust ei ole praegu algtaseme digioskusi ⁽³⁾ (kuigi see näitaja järk-järgult suureneb), samas vajatakse 90 %-l töökohtadest juba praegu vähemalt algtaseme digioskusi. Kavandatud digiülemineku suureneb oluliselt vajalike põhiliste digioskuste hulk ja tase;
17. on sügavalt mures asjaolu pärast, et töötavate ja töötute, eakate inimeste ja madalama haridustasemega täiskasvanute põhiliste digioskuste vahel on selge lõhe ⁽⁴⁾ ning et naiste ja meeste vaheline digiõppelõhe on selgelt suurenenud. Tüdrukuid tuleks innustada valima teaduse, tehnoloogia, inseneria, (kunsti) ja matemaatika [STE(A)M] õpinguid, sest see oleks samm õiges suunas (ning siluks soolist digilõhet). Komitee kutsub Euroopa Komisjoni ja liikmesriike üles kasutama taaste- ja vastupidavusrahastu programmi „Digitaalne Euroopa“, programmi „Erasmus+“ ja „Euroopa horisont“ ning Euroopa Sotsiaalfondi rakendamist, tagamaks, et rahastamine edendab naiste osalemist STE(A)M valdkonnas ning vähendab seda lünka digiõppe pakkujate toetamise abil;
18. väljendab samuti muret selge digitaalse lõhe pärast maapiirkondade hariduskogukonnas tervikuna (õpetajad, õpilased ja pered). Komitee kutsub Euroopa Komisjoni ja liikmesriike üles kasutama taaste- ja vastupidavusrahastu ning Euroopa Sotsiaalfondi rakendamist tagamaks, et rahastamine vähendaks seda lõhet sihipäraste investeeringute abil piirkondades, kus seistakse silmitsi demograafiliste probleemidega ning kannatatakse märkimisväärse ja püsiva investeeringute puuduse all, määratledes stabiilsed ja kestvad projektid, mis mõjutavad kogu hariduskogukonda;

⁽³⁾ Euroopa Kontrollikoda, „ELi meetmed väheste digioskuste käsitlemiseks“, ülevaade nr 2, 2021.

⁽⁴⁾ *Ibid.*

19. toetab sel eesmärgil ka oskuste tegevuskava eesmärki tagada 2025. aastaks, et 70 %-l 16–74aastastest on elementaarsed digioskused;

20. soovib lisaks sellele, et kõik väljaõppe ja õpipoisiõppe programmid sisaldaksid digitaalset elementi, mis ulatuks kaugemale digitaalsete võimaluste praktikaprogrammist ega sõltuks õpetatavatest oskustest, ning et kavandatav Euroopa teabevahetusplatvorm looks nende kursuste sisu, mis sarnaneks arvutikasutaja rahvusvahelise oskustunnistusega (ICDL) lisaks Euroopa digioskuste tunnistusele, mille puhul kohaldatakse enesehindamismeetodit;

21. rõhutab vajadust muuta digiõppe elukestva õppe lahutamatuks osaks ning kutsub era- ja avalikku sektorit üles täitma oma kohustust harida ja koolitada kodanikke, et saada ja jääda tööturul konkurentsivõimeliseks ja vastata selle vajadustele, realiseerides samal ajal oma täieliku potentsiaali isiklikus elus;

Digiharidus – võimalused ja probleemid

22. usub, et hariduse digiüleminek võib tuua suurt kasu, kui see on õppijakeskne, eakohane ja arengule suunatud. Selline haridus tagaks kõigile kättesaadava ja kaasava hariduse, teeks kõigile kättesaadavaks kvaliteetse hariduse saavutamise vahendeid ning tugevdaks õigust haridusele kui põhilist inimõigust;

23. nõuab otsest riiklikku rahastamist, mis on suunatud uute õpetamismudelite väljatöötamisele ja 21. sajandi oskuste edendamisele kõikidel haridustasanditel alates koolist kuni ülikoolini ning ELi rahastamisprogrammide struktuuri täiendavale lihtsustamisele, võimaldades seega osaleda rohkematel sidusrühmadel ning laiendada tööstuse ja akadeemiliste ringkondade partnerlusi;

24. nõuab tehisintellekti eetilise kasutamise ning hariduse ja koolituse andmete kasutamise tõhustamist haridustöötajate jaoks ning teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud tegevuste toetamist programmi „Euroopa horisont“ kaudu;

25. kutsub Euroopa Komisjoni üles tutvustama erinevaid programme ja meetmeid ning tegema need kättesaadavaks lihtsasti kasutatava teabe ja kommunikatsiooni kaudu, toetades detsentraliseeritud rakendussüsteemi erinevate ELi võrgustike, näiteks digitaalse innovatsiooni keskuste kaudu;

26. pakub oma abi teadlikkuse suurendamise kampaania „Connectivity4schools“ levitamisel;

27. väljendab muret digitaalse vägivalda ja ahistamise sagenemise pärast ning rõhutab vajadust ennetada sellist käitumist hariduse abil;

28. nõuab, et kohe alguses kasutataks piirkondade ja linnade osalusel vautserisüsteemi, et käivitada teadus- ja arendustegevus digiõppevõimaluste valdkonnas;

29. tunneb muret ebapiisava ühendatuse ja ebapiisavate seadmete pärast, millest paljude Euroopa linnade ja piirkondade õpilased ja õpetajad eelmisel aastal teavitasid; kordab esiteks oma sõnumit,⁽⁵⁾ et kohaliku haridustaristu arendamise prioriteete tuleb muuta ning et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused toetavad oma kogukondades üleminekut tänapäevasele, toimivale, digitaalsele ja rohelisele haridustaristule; teiseks nõuab, et riikide valitsused pakuksid kas ELi või riikliku rahastamise või kohalike ettevõtete partnerluskavade kaudu kõigile õpetajatele ja õpilastele sobivat digitaalset õppevahendit ning vaba juurdepääsu digitaalsetele kommunikatsiooni- ning haridusrakendustele ja -platvormidele;

30. rõhutab, et ülemaailmne pandeemia on toonud esile õpetajate asendamatud oskused. Inimestevaheline suhtlemine, arutelu juhtimine, julgustamine, näitlikustamine, selgitamine, parandamine, hindamine, nõustamine, abi, oskusteave ja teadmised – õpetajad pakuvad seda kõike. Komitee kutsub üles neid oskusi arendama, et need sobituksid ka digiraamistikesse, sest õpetajatel on iseäranis oluline roll digitehnoloogia kasutamisel ja integreerimisel haridusse ja koolitusse;

31. hoiatab siiski, et haridustehnoloogiad peaksid jääma vahendiks ja mitte asendama koolis käimist, sest vahetu suhtlus on õpilaste heaolu ja arengu seisukohalt ülioluline, sealhulgas õpetaja-õpilase ja õpilastevahelise suhtlemise seisukohast;

⁽⁵⁾ Komitee arvamus teemal „Euroopa haridusruumi saavutamine aastaks 2025“, märts 2021.

32. väljendab muret hiljutise uuringu tulemuste⁽⁶⁾ pärast, mis näitavad, et ainult 40 % õpetajatest tunneb, et nad on valmis kasutama õpetamisel digitehnoloogiat;
33. soovib õpetajakoolituse mudelid kogu Euroopa Liidus paremini ühtlustada ülikoolide vahelise ja õpetajate täiendusõppe keskuste vahelise tõhustatud koostöö kaudu ning nõuab tungivalt füüsiliste „keskuste“ loomist ülikoolilinnades, et kõigi haridustasandite õpetajatel oleks võimalik saada kvaliteetset täiendus- ja jätkukoolitust. Lisaks soovib komitee tagada, et õpetajate täiendusõppe sisu oleks vabalt kättesaadav taaskasutamiseks igapäevases õpetamistegevuses;
34. toetab digitaalse õpisisu raamistiku ideed; soovib siiski saada kinnitust selle kohta, et piirkondlikul tasandil eraldatakse rahalisi vahendeid selle tagamiseks, et kõik õpetajad tunneksid end selle osana ning et piirkondlike keelte toetuseks kohandataks vahendeid kõigile;
35. toetab Euroopa digitaalse õpisisu raamistikku, mis loob oma tehnoloogiapargi, et kujundada jagatavatele sisuobjektidele viitamise mudeli (SCORM) kohaselt standarditud ja avatud õppematerjalide mudeli kohast kvaliteetset sisu ning toetada õpetajaid ja teisi spetsialiste sisu, õppekavade ja hindamisvahendite loomisel, järgides eespool nimetatud kriteeriume. Komitee peab samuti äärmiselt vajalikuks koostöö tugevdamist ning pedagoogiliste materjalide ja heade tavade levitamist neis valdkondades; soovib, et see üksus toetaks riiklikke haridusosakondi tehnoloogiliste rakenduste hindamisel, et raha kulutataks parimale tehnoloogiale, toimuks range kontroll ja kõiki kogutavaid andmeid kasutataks asjakohaselt;
36. kutsub komisjoni üles toetama sobivate meetmetega näiteks programmide „Erasmus+“, „Euroopa horisont“ ja „InvestEU“ raames üleeuroopaliste platvormide loomist õppesisu ja -vahendite ulatuslikuks levitamiseks kaasaval ning mitmekeelsel viisil, võttes arvesse piirkondlikke keeli;
37. rõhutab ELi investeeringuid digitaalkultuuri, juhtides tähelepanu Europeana projektile, mis digitaalse infosisu pakkumise kaudu Euroopa ajaloo ja kultuuri kohta on aidanud mitmekesistada õpetamist kogu Euroopa Liidu koolides;
38. toetab ja nõuab mitmekordistavaid algatusi, nagu Teadusuuringute Ühiskeskuse digikooli projekt, mis võimaldab tasuta juurdepääsetavat laialt avatud e-õpet (MOOC);
39. rõhutab vajadust hariduskogukonna digitaalkultuuri järele. Ajal mil kõik teadmised näivad internetis kättesaadavad olevat, on väga oluline, et hariduskogukond suudaks eristada ja filtreerida konkreetseid fakte arvamustest ning andmeid iseseisvalt analüüsida ja võrrelda;
40. samuti on oluline leida viise, kuidas aidata vanematel toetada oma laste juurdepääsu digiõppele;
41. märgib, et perekonnad, õpilased ja haridustöötajad on teatanud tõsistest küberkiusamise juhtumitest; märgib samuti, et jätkuvalt pakutakse ja rahastatakse igas vanuses õpilaste ja üliõpilaste hingedu;
42. kutsub komisjoni üles tegelema haridusandmete eripära ning nende vahetamist ja säilitamist käsitlevate õigusaktide puudumisest tuleneva ohuga; lisaks kutsub komisjoni üles kaasama Euroopa Andmekaitseinspektsiooni arutellu õpilaste ja õppijatega seotud andmetele eristaatuse andmise üle ning suurendama kõigi digiõppes osalejate (õpetajad, üliõpilased, kooliõpilased, õppurid ja lapsevanemad) teadlikkust küberjulgeoleku tähtsusest ning leidma viise küberjulgeoleku pidevaks tugevdamiseks selles valdkonnas.

Brüssel, 7. mai 2021

Euroopa Regioonide Komitee
president

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁶⁾ OECD rahvusvaheline õpetamise ja õppimise uuring (TALIS), 2018.

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Meedia digikümnendil: tegevuskava“

(2021/C 300/13)

Raportöör:	Jan TREI (EE/EPP), kohaliku tasandi volikogu liige: Viimsi vallavolikogu
Viitedokument:	Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa meedia digikümnendil: tegevuskava taastumise ja ümberkujundamise toetamiseks“ COM(2020) 784 final

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Üldised märkused

1. tervitab Euroopa Komisjoni kava tõhustada toetust audiovisuaal- ja meediasektorile ning rõhutada kohaliku ja piirkondliku meedia vajadusi kogu ELis majanduse elavdamise, keskkonnasäästlikumaks muutmise ja digiteerimise kontekstis;
2. alustab dialoogi Euroopa Komisjoni sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraadiga (CONNECT) seoses tegevuskava praktiliste järelmeetmetena ette nähtud rakendusmeetmetega, rõhutades vajalikku sünergiat fondide ja regulatsioonide vahel Euroopa, riiklikul, kohalikul ja piirkondlikul valitsemistasandil;
3. püüab suurendada komitee kui kõnealuses valdkonnas poliitilise osaleja nähtavust teiste ELi institutsioonide ning valdkondlike ja kohalike/piirkondlike sidusrühmade ja laiema avalikkuse seas, et laiendada kättesaadavat teavet ja asjatundlikkust ning suunata komitee poliitilised soovitusel otsustusprotsessi eri tasanditele;
4. rõhutab paljude liikmesriikide piirkondlike pädevusi reguleerimisel ning meedia- ja kultuurisektori toetamisel. Teistes liikmesriikides jällegi kuulub meediapoliitika keskvalitsuse pädevusse, samas kui vastutus kultuuripoliitika eest on jagatud kohaliku, piirkondliku ja riigi tasandi vahel;
5. toonitab vajadust tugeva partnerluse järele kohalike ja piirkondlike omavalitsustega meediasektori toetamise koordineerimisel kõigil valitsustasanditel;
6. väljendab heameelt väljakuulutatud algatuse „NEWS“ käivitamise üle, et toetada uudistemeedia sektorit, mida toetatakse InvestEU tagatisega, kuna algatuses on lubatud pöörata erilist tähelepanu kohalikule ja piirkondlikule meediale;
7. on veendunud, et tegevuskaval on suur kohalik ja piirkondlik mõju, sest meediapluralismi majanduslik, tehniline ja loov elujõulisus sõltub kohalike ja piirkondlike meediakanalite arvust ning tootmis-, meedia- ja audiovisuaalsektori väärtusahelas, regulatiivses järelevalves ja valdkondadevahelises koostöös osalevatest institutsioonidest;
8. tunnistab piirkondlike ja isegi kohalike innovatsioonistrateegiate ja aruka spetsialiseerumise erilist väärtust audiovisuaal- ja meediasektoris, mille tulemuseks on uuenduslikud lahendused ja ülekanduv mõju mitmetesse muudesse avaliku poliitika ja majandustegevuse põhivaldkondadesse, nagu haridus ja oskused või tervishoid;
9. kutsub Euroopa Komisjoni üles ergutama tegevuskava kohaste konkreetsete vahendite ja meetmete väljatöötamisel ELi liikmesriikide pädevaid asutusi selgitama ja ühtlustama nii palju kui võimalik konkreetset kohalikule ja piirkondlikule meediale kättesaadavaid toetusi seoses asjaomaste ELi programmidega ja eelkõige seoses taastamisvahenditega ning kavatseb aidata seda teavet asjaomaste kohalike ja piirkondlike osalejate hulgas levitada;

10. kutsub Euroopa Komisjoni üles pöörama erilist tähelepanu kohaliku ja piirkondliku meedia maksimaalsele esindatusele ja kaasamisele tulevastesse Euroopa uudistemeedia foorumitesse ja Euroopa meediaväljavaateid käsitlevatesse algatustesse;

11. rõhutab eelkõige audiovisuaal- ja meediasektori väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate stimuleerimise tähtsust ning soovib, et nendega konsulteeritaks ja et nad kaasataks tegevuskava selliste algatuste edasiarendamisse nagu „MEDIA market gateway“ ja „Loovad innovatsioonilaborid“, mille eesmärk on toetada idu- ja kasvufirmasid;

12. juhib tähelepanu sellele, et vähemalt üleminekuperioodil on väga tähtsad mitteelektronilised ajalehed ja kuulutustelehed, mida eelkõige eakamad inimesed ei soovi asendada elektroniliste väljaannetega, ning et kirjastajatel peab ka edaspidi olema majanduslikult võimalik ajakirjandusväljaandeid, eriti maapiirkondades, kohale toimetada;

13. kutsub üles pöörama erilist tähelepanu kogukonnameediale kui ringhäälingu „kolmandale sektorile“, mille kontseptsioon viitab üldiselt iseorganiseerunud, osaluspõhisele mittetulunduslikule meediale, mis on suunatud kohalikele geograafilistele kogukondadele ja/või huvirühmadele, ning kutsub kõiki valitsustasandeid üles kogukonnameediat nõuetekohaselt tunnustama;

14. väljendab muret väikeste riikide (turgude) eripärast tingitud iseärasuste vähese arvestamise pärast, eelkõige kui need iseärasused on seotud ELi vähemuskeelte või rändajate rühmadele omaste Euroopa-väliste keeltega;

15. kutsub Euroopa Komisjoni üles pöörama erilist tähelepanu ja andma konkreetset toetust avalik-õiguslikule ja erameediale ning audiovisuaalsektorile, mis loob sisu ja toodab teoseid, töötab ja pakub oma teenuseid Euroopa piirkondade teistes ametlikes keeltes ja vähemuskeeltes, aidates kaasa nende keelte edendamisele ja piirkondade kultuurilise mitmekesisuse austamisele ning tagades elanike keeleõigused. Selline toetus, mida tuleks pakkuda kõnealuse meedia erirahastamise vormis, on eriti vajalik selleks, et võimaldada sellisel meedial arendada digiüleminekut ning tagada seeläbi kohalolu ja püsimine digitaalses keskkonnas;

16. avaldab heameelt avalik-õigusliku ringhäälingu piirkondlike ja kohalike tegevuste rolli olulisust toetavate ja rõhutavate meetmete üle;

17. teeb Euroopa Komisjonile ettepaneku planeerida järgmise perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu rahastusest piirkondliku ja kohaliku meedia toetamiseks eraldi toetusmeetmed;

Tegevuskava üldhinnang

18. hoiatab unustamast, kui oluline on investeerida digikirjaoskusse, mis on digitaalmeedia tarbimise eeltingimus;

19. peab kahetsusväärseks, et kohalikku uudistemeediat toetavad poliitikameetmed ei ole seni üldiselt võimaldanud ettevõtjatel piisavalt muutuda, leida uusi võimalusi ega arendada ja luua elujõulisi äri- ja tulumudeleid digitaal tehnoloogiale üleminekuks;

20. märgib, et tegevuskava kümme meetet vastavad sisuliselt mitmele selle sektori poolt väljendatud vajadusele ning neid saab kasutada ka kohaliku ja piirkondliku meedia arengu stimuleerimiseks; ning märgib samas, et tegevuskavas ei tunnustata sõnaselgelt mitmete ELi liikmesriikide piirkondlike omavalitsuste pädevusi meedia ja audiovisuaalsektori valdkonnas;

21. soovib konkreetset kohalikke ja piirkondlikke pädevusi täielikult tunnustada ja hõlbustada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste osalemist struktureeritud dialoogis tegevuskava konkreetsete meetmete, eelkõige 1. ja 7. meetme üle;

22. usub, et hästi läbimõeldud reguleerimine ja poliitika võivad koos kohandatud toetusmeetmetega aidata luua keskkonda, mis võimaldab kohalikul ja piirkondlikul meedial tegeleda edukalt majanduse elavdamise, ettevõtluse keskkonnasäästlikumaks muutmise ja digitaliseerimisega seotud probleemidega;

23. tuleb meelde, et lisaks sektoril sisu tootmise ja levitamise rahastamise võimaldamisele tuleks ELi poliitikas tunnustada, et audiovisuaal- ja meediasektorit ei saa reguleerida nagu ükskõik millist teist sektorit, ning rõhutab vajadust ELi poliitika järele, mis võimaldaks Euroopa meediasektoril jätkata konkurentsivõimelise infosisu tootmist õiglasel digitaalsel keskkonnas;

24. nõuab, et tegevuskava saavutaks jätkusuutliku mõju, nõuab kõikehõlmavat ELi meedia tööstuspoliitikat, mis ühendaks reguleerimis-, konkurentsi- ja fiskaalpoliitika ning ELi fondid ja programmid, et edendada innovatsiooni ja luua Euroopa meedia jaoks võrdsed tingimused, säilitades samal ajal Euroopa alusväärtused, nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Nende väärtuste täielik austamine peaks olema eeltingimus Euroopa meedia juurdepääsuks ELi rahalistele vahenditele;

25. on seisukohal, et oluline on tagada tugev pluralistlik, majanduslikult elujõuline, innovatiivne, sõltumatu, usaldusväärne ja kogu ühiskonnani jõudev Euroopa meedia ökosüsteem. See on väga oluline Euroopa Liidu, selle demokraatlike riikide, kodanike, tarbijate ja ettevõtjate jaoks. See on ka sotsiaalse ühtekuuluvuse küsimus;

26. rõhutab, et kohalik ja piirkondlik meedia on rahvusvaheliste veebiplatvormidega võrreldes sageli ebasoodsas olukorras, ning väljendab veendumust, et vaja on üksikasjalikumal ELi tähelepanu, et tegeleda mitmesuguste küsimustega, sealhulgas teabe asümmeetria ja andmetele juurdepääsuga, sest veebiplatvormide vertikaalne integreerimine koos nende kontrollifunktsiooniga mõjutab märkimisväärselt tõhusat juurdepääsu ning teenuste ja sisu valikut. Seepärast peab komitee vajalikuks, et järgmiste ELi direktiividega kehtestataks mehhanismid, millega tagatakse, et platvormid lisavad oma pakutavasse valikusse kohaliku ja piirkondliku meedia, mis on riiklike või piirkondlike ametiasutuste poolt tunnustatud. Nende oma teenuste eelistamine (enesesoodustamine) kujutab endast tõsist ohtu pluralismile ja ausale konkurentsile;

27. toonitab, et meediavabadus, -pluralism ja sõltumatus ning ajakirjanike turvalisus on väljendus- ja teabevabaduse õiguse olulised osad ning väga tähtsad ELi ja selle liikmesriikide demokraatlikuks toimimiseks. Komitee tunnustab sellega seoses sõltumatute vaatlajate, näiteks Leipzigi asuva Euroopa Ajakirjandus- ja Meediavabaduse Keskuse tööd;

Majanduslikud aspektid

28. tuleb meelde sõltumatute kohalike ja piirkondlike meediakanalite püsivaid finantsprobleeme turul, sõltumata nende ärimudelist, ning asjaolu, et COVID-19 pandeemia ajal nende olukord halveneb;

29. märgib murega, et turu killustatus ELi liikmesriikide audiovisuaalsektoris tekitab jätkuvalt probleemi, kuidas kasutada ära tehnoloogiast ja mastaabist tulenevaid turueelseid;

30. märgib rahuloluga, et mõned ELi liikmesriigid on hiljuti otsustanud eraldada märkimisväärsed summasid kohaliku ja piirkondliku ajakirjanduse toetamiseks;

31. kinnitab audiovisuaal- ja meediaspektori strateegilist tähtsust Euroopa majanduse ja selle kriisist taastumise jaoks ning tervitab Euroopa Komisjoni kavatsusi arendada selle valdkonna tööstuspoliitika elemente, tuginedes innovatsiooniteemalisele dialoogile tööstusega koos sihtotstarbelise omakapitaliinvesteeringute platvormiga;

32. märgib, et kasulik on mõõta ja hinnata ka meedia- ja audiovisuaalsektori toetamise territoriaalset mõju (sh maapiirkondade arengu potentsiaali), eelkõige seoses nende meetmete mõjuga töökohtade loomisele meediakeskustes. Sellel võib olla mõju ka maapiirkondade arengule, kui sellega kaasnevad majanduse taastamise kavade raames loodavad sihtotstarbelisemad võimalused;

33. rõhutab kino erilist tähtsust madala läve teenusena ja sageli ainsa kultuuripakkumisena, eriti maapiirkondades, ning juhib tähelepanu sellele, et kuudepikkuse sulgemise tõttu on COVID-19 pandeemia ajal kinodele rängad tagajärjed. Euroopa kinomaastiku säilitamiseks on komitee arvates vaja, et ajavahemik, mil filme näidatakse üksnes kinodes, oleks piisavalt pikk, enne kui filmid tehakse kättesaadavaks rahvusvaheliselt tellitavatel videoteenuste platvormidel;

34. nõuab Euroopa tasandi koostöö ja võrgustike loomise edendamist kohalike ja piirkondlike audiovisuaal- ja meediavaldkonna osalejate vahel ning samuti haldusasutuste vahel, et viia ellu ühisprojekte, arendada koostöid ja vahetada parimaid tavasid;

35. väljendab heameelt hiljutiste ELi poliitiliste algatuste üle, mille eesmärk on ületada lõhe tehnoloogilisele innovatsioonile eraldatud vahendite ning audiovisuaal- ja meediasektori kultuuriliste ja loominguliste aspektide vahel;

36. väljendab erilist heameelt asjaolu üle, et Euroopa Komisjon on teinud ettepaneku suurendada investeeringuid meedia ökosüsteemi toetamiseks, eraldades programmi „Loov Euroopa“ 2021–2027 raames 61 miljonit eurot, mis on pühendatud kvaliteetsele ajakirjandusele, meediavabadusele, meediapädevusele ja meedia mitmekesisusele;

37. tervitab lisaks tegevuskava uut interaktiivset vahendit, mille eesmärk on suunata meediaettevõtteid erinevate toetusvahendite kaudu, ning soovib kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel aidata suurendada teadlikkust konkreetselt kohaliku ja piirkondliku meedia jaoks kättesaadavatest toetusvahenditest;

38. juhib tähelepanu sellele, kui oluline on meelitada kvalifitseeritud töötajaid audiovisuaalmeedia tootmise sektorisse, ja viitab eelkõige kinematograafia valdkonnas juba tekkinud oskuste nappusele. Seoses sellega kutsub komitee samuti üles looma rahastamisvõimalusi programmi „Loov Euroopa“ meedia tegevussuuna raames;

39. kutsub seoses sellega üles korraldama festivalide toetamise programmi „Loov Euroopa“ (2021–2027) meedia tegevussuuna raames ümber, et festivale toetataks ka edaspidi pikaajaliselt ja individuaalselt – ja mitte ainult Euroopa võrgustikes –, et säilitada nende isikupära ja kvaliteet;

40. soovib seoses tegevuskava 1. meetmega tugevat kohapõhist lähenemisviisi ja tihedat partnerlust kohalike ja piirkondlike omavalitsustega ning teeb sellega seoses ettepaneku esitada Euroopa Komisjonile parimate tavade näiteid selliste meetmete kombineerimise ning nende ELi liikmesriikide taastamiskavadesse ja tegevuskavadesse lisamise kohta;

Kohalik ja piirkondlik meedia

41. rõhutab, et kohalikul uudistemeedial on oluline roll avalikus elus ja poliitilises arutelus, edendades poliitilisi teadmisi ja osalust. Sõltumatu kohalik uudistemeedia toimib kogukonna demokraatliku tugisambana;

42. nõustub, et meedia mitmekesisuse ja sõltumatuse kaitsmine peab olema peamine poliitiline eesmärk, mida tuleb esile tõsta ka kõnealuse tegevuskava kontekstis;

43. juhib tähelepanu sellele, et kohaliku meedia roll on muu hulgas pakkuda elanikele võimu- ja avalike küsimuste kvalitatiivse, kõikehõlmava ja kriitilise kajastuse kaudu objektiivseid ja täpseid teadmisi ning võimalust võtta neis küsimustes seisukoht. Kohalik meedia esindab oma piirkonda ja aitab inimestel kujutleda end kogukonna osana, ühendatuna nende ühise kohaliku uudistekanalite kaudu ja seotuna enama kui geograafilise läheduse tõttu;

44. väljendab muret asjaolu pärast, et hõredalt asustatud aladel, erinevalt tiheda asustusega linnapiirkondadest, mida tavaliselt teenindatakse traditsioonilise kohaliku meedia ja digitaalsete platvormide abil, puudub sageli kohalik meedia, nii traditsiooniline kui ka digitaalne. Teisisõnu, tänapäeval pälvivad mõned piirkonnad ajakirjanikelt vähe tähelepanu või ei pälvi seda üldse;

45. kinnitab, et kogu Euroopas on piirkondlike avalik-õiguslike meediaorganisatsioonide tähelepanu keskmes uudiste edastamine ja kultuuriprogrammide koostamine kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Piirkondlik avalik-õiguslik meedia aitab kaasa meediakanalite paljususele piirkondades ning osaleb ka üldsuse kaasamises kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning kultuuri- ja ühiskondlike organisatsioonide tegevusse;

46. väljendab kindlat veendumust, et piirkondlik avalik-õiguslik meedia peab olema vaatajaskonnale kättesaadav kõigi teabeedastuskanalite kaudu – raadios, televisioonis ja internetis, samuti nendes piirkondades raadio- ja televisiooniteenuseid pakkuvatel platvormidel –, et jääda asjakohaseks ja täita oma esmast funktsiooni. Sõltuvalt konkreetsetest riiklikest oludest on samuti oluline, et oleks võimalik tagada piirkondliku meedia edastamine kõigi võimalike leviplatvormide kaudu, sealhulgas kaabellevi, maapealse digitelevisiooni, satelliidi ja interneti kaudu;

47. teeb ettepaneku, et mitmeid tegevuskava meetmeid, eelkõige 1. meedet, võiks kohalikul ja piirkondlikul tasandil tugevdada, tingimusel et nähakse ette investeringud kohalike osalejate suutlikkuse suurendamiseks;

Innovatsioon ja tehnoloogia

48. kordab, et digiüleminek võib pakkuda võimalust meelitada ligi uut publikut, kasutada ära eba-konventsionaalset sisu, pakkuda kohalikule ja piirkondlikule meediale uusi teenuseid ja stimuleerida piirkondadevahelist kultuurikoostööd; on seisukohal, et üksnes valdkonnaülene digiteerimine avab murranguliste ärimudelite ning uuenduslike digiteenuste ja -toodete jaoks täiesti uue potentsiaali, kuid väljendab muret asjaolu pärast, et selle muutusega kaasnevad kulud võivad olla kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele suureks väljakutseks;

49. tuletab meelde vajadust vähendada digilõhet linna- ja maapiirkondade vahel. See on vältimatu eeltingimus selleks, et maapiirkonnad saaksid kasutada digitaalmeediat ja et nende elanikel oleks juurdepääs kogu kättesaadavale teabele;

50. märgib, et meediasektor on esirinnas käimasolevas andmete, tehisintellekti ja plokiahela revolutsioonis, mis ei tunne geograafilisi piire, ning teeb ettepaneku, et meediasektoril võiks olla keskne roll Euroopa Komisjoni loodud tehisintellekti eksperdirühma koostatud eetikasuuniste katsetamisel ja rakendamisel ning nende kohandamisel meediaspektori jaoks;

51. väljendab oma teadlikkust Euroopa kultuurist ja kinost kui Euroopa identiteedi lahutamatu osadest ning asjaolust, et hästi toimivad ja pluralistlikud meedia ökosüsteemid kogu ELis on Euroopa väärtuste ja eluviisi säilitamisel ja edendamisel keskse tähtsusega ning kõik need sõltuvad olulisel määral tasakaalustatud prioriteetide seadmisest ELi taastamiskavade rakendamisel, näiteks tagades tihedama seose ühelt poolt ELi audiovisuaal- ja meediapoliitika ning teiselt poolt teadusuuringute ja innovatsiooni vahel;

52. rõhutab rolli, mis audiovisuaaltööstusel võib olla kohaliku ja piirkondliku turismi arendamisel, eriti maapiirkondades, tuues esile ja tutvustades loovalt nende piirkondade häid külgi ning soodustades säästvat turismi ja majandusarengut;

53. väljendab heameelt selle üle, et tegevuskava põhimeede tagab koostoime programmiga „Euroopa horisont“ ja digitaalse Euroopa programmiga andmetaristu osas, eesmärgiga ergutada innovatsiooni ja loovust ning muutes ilma diskrimineerimiseta kättesaadavaks iga liiki meediakanalid: avalikud ja kommerts kanalid, suured ja väikesed, ning rõhutab, et see koostoime peaks olema kättesaadav ka kohalikele ja piirkondlikule meediale, sõltumata nende omandi- ja juhtimisstruktuuridest. Sellega seoses tuleks Euroopa teabe- ja audiovisuaaltootmise puhul süstemaatiliselt nõuda investeerimist sellisesse tehnoloogiasse nagu mitmekeelsed subtiitrid, viipekeelne dubleerimine ja kirjeldustõlge;

54. näeb ELi programmi „Horisont“ üht rolli avatud lähtekoodiga infrastruktuuri meediakomponentide stimuleerimisel kui eduka innovatsiooni eeltingimust mitte ainult seoses tehnoloogiaga, vaid ka seoses uute ärimudelitega ja nende kasutuselevõtuga iga liiki meedias;

55. on seisukohal, et kõigis asjakohastes ELi rahastamisprogrammides („Loov Euroopa“, „Erasmus+“, „Horisont 2020“ jne) tuleb piisavalt tähtsustada audiovisuaal- ja meediaspektori digikeskkonna oskuste arendamise vajadusi kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Digioskused peaksid ulatuma kaugemale põhilistest IKT-oskustest ning hõlmama ka info- ja meediapädevust;

56. kutsub üles tegema kohalikul ja piirkondlikul tasandil kättesaadavaks sihtotstarbelise toetuse, et luua Euroopa meediatehnoloogia keskused koos Euroopa tehnoloogiakeskustega, mis keskenduksid meediaosaliste koolitamisele muu hulgas olemasolevale rahastusele juurdepääsu teemal, majanduse taastamise rahastamine ja meedia sõltumatus kaasa arvatud. See võimaldaks teha katsealgatusi ja laiendada uuenduslikke Euroopa lahendusi;

Meedia sõltumatus, usaldusväärsus ja kodanike mõjuvõimu suurendamine

57. on seisukohal, et sellises tervisekriisis nagu COVID-19 pandeemia on juurdepääs usaldusväärsele teabele äärmiselt oluline. Komitee märgib, et nii avalik-õiguslik kui ka erameedia, mille teenuste valik on kvalitatiivselt ja kvantitatiivselt väga lai, annab pandeemia kontekstis teavet, edastab dokumentaalfilme, pakub meelelahutust ning haridus- ja kultuuriteenuseid

kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil ning annab seega olulise panuse kriisi põhjustatud probleemide lahendamisse. Komitee juhib tähelepanu järgmistele põhiprobleemidele: juurdepääs riigiasutuste valduses olevale teabele, juurdepääs internetile, sõltumatu meedia kaitse ja edendamine, rahvatervisealane desinformatsioon ja rahvatervise järelevalve;

58. kordab, et desinformatsiooni ohtu arvestades tuleb kõigil haldustasanditel võtta meetmeid, millega toetada uudiste kontrollijate tööd ja edendada elanikkonna meediapädevust;

59. võtab arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, milles nõutakse muu hulgas selgesõnaliselt meediavabadust ja -pluralismi ning põhiõiguste austamist. Komitee rõhutab suurt ohtu meediavabadusele: rahaline surve, mis kahjustab professionaalse ajakirjanduse õigust internetis eksisteerida, ning väljendab ootust, et Euroopa Komisjon kasutab digiteenuste õigusakti ja digiturgude õigusakti selleks, et kõrvaldada turutõrked ning lahendada tehnoloogiahiiglaste ja uudistemeedia ettevõtjate vahelised tasakaalustamata suhted, austades nõuetekohaselt liikmesriikide reguleerimispädevust meediapluralismi tagamisel;

60. rõhutab seoses meedia usaldusväärsusega meedia sõltumatust ja sõnavabadust, vastupidiselt olukordadele, kus valitsusasutusel või valitsusvälisel organisatsioonil on ainupädevus otsustada, millised väljaanded on usaldusväärsed ja mida edendatakse juurdepääsukontrolli platvormidel ja millised surutakse tagaplaanile;

61. seoses tegevuskava asjakohaste meetmetega rõhutab eelkõige kodanike kaasamist ja kodanike kasu, mis on projektide toetamise põhikriteerium, rõhutades publiku, eelkõige noorte meediapädevuse parandamist;

62. peab vajalikuks edendada meedia- ja infopädevust, et võidelda desinformatsiooniga ja aidata kodanikel navigeerida digimeedia keskkonnas, ning samuti edendada kvaliteetse sisu ja eetilise eneseregulatsiooniga meediamaaistikku, et võidelda desinformatsiooni ja valeuudiste vastu;

63. kiidab heaks tegevuskava keskendumise kodanikele, eelkõige seoses õigusega pääseda ligi pluralistlikule, mitmekesisele ja sõltumatule meediakeskkonnale, sealhulgas piirkondlikul ja kohalikul tasandil;

64. rõhutab meedia sõltumatuse nimel, et igasugune rahaline abi meediale peaks eelistatult olema lühiajaline lahendus ja peab olema tõeliselt universaalne: valikulisi toetusi tuleks piirata, et säilitada vaba turu poolt rahastatud ajakirjandus, ning erilist tähelepanu tuleks selliste erakorraliste meetmete abil pöörata turumoonutustele ja meedia sõltumatusele;

65. väljendab seisukohta, et Euroopa audiovisuaalmeedia teenuseid reguleerivate asutuste töörühm peaks edendama meediateadlikkuse arendamise käigus kogemuste ja heade tavade tutvustamist, pidades eriti silmas riiklike sõltumatute reguleerivate asutuste toetus-, uurimis-, teadlikkuse tõstmise, koostöö- ja hindamistegevust, samuti riiklike reguleerivate asutuste, meediateenuste osutajate ning haridusasutuste vahelise koostöö vorme;

Regulatiivne kontekst

66. rõhutab, kui oluline on anda sisu Euroopa Komisjoni pühendumusele hästitoimivale Euroopa meediaturule, ning väljendab veendumust, et selle probleemi edukas lahendamine võib nõuda enam kui andmeid käsitlevad õigusaktid ja peaks hõlmama ka riiklike ja Euroopa konkurentsipoliitika vahendite aktiivset kasutamist, näiteks selleks, et vältida oluliste seadmetetaoliste taristute piiramist uute Euroopa turule sisenejate puhul;

67. kordab, et ELi audiovisuaalmeedia poliitika peaks põhinema terviklikul nägemusel meetmete laiema ulatusest kõigis meediaga seotud sektorites, nagu konkurents, autoriõigus, andmed jne, ning et ELi poliitika kujundamisel on vaja rohkem valdkonnaülest lähenemisviisi audiovisuaal- ja meediasektorile, nõuab üksikasjalikumalt pikaajalist nägemust Euroopa audiovisuaal- ja meediatööstusele tervikuna;

68. seoses Euroopa digitaalse ühtse turu andmepoliitikaga on vaja spetsiifilist regulatiivset lähenemisviisi, et kasutada kõigi eurooplaste huvides ära võimsate rahvusvaheliste tellitavate videoteenuste platvormide laienevat äritegevust Euroopas;

69. nõuab üksikasjalikumat ELi poliitikat, mille eesmärk on luua tõeliselt võrdsed tingimused, mida kohaldatakse kõigi audiovisuaalmeedia teenuste osutajate suhtes, sealhulgas eeskirju andmete jagamise, konkurentsi jälgimise ja maksudega seotud riigiabi kohta, võimaldades erandeid sektori väiksematele turuosalistele ning suurendades seeläbi sisu mitmekesisust ja kohalikku tootmist;

70. väljendab usku eelistesse, mida toob poliitika tihedam koordineerimine ELi tasandil digiteenuste õigusakti, demokraatia tegevuskava ja meedia tegevuskava vahel: need peaksid lähenema samale ühisele eesmärgile: tehniliselt arenenud, eetiliselt tugev ja rahaliselt usaldusväärne Euroopa ökosüsteem, mis on võimeline konkureerima rahvusvahelisel tasandil;

71. nõustub Euroopa Komisjoniga, et audiovisuaalsisu parem kättesaadavus ja levitamine toob kasu kasvavale piiriülesele nõudlusele, sealhulgas piirialadel, ja keelevähemustele, mida ELi poliitika peab toetama, ning asukohapõhist tõkestust tuleks veelgi piirata ja vähendada, võimaldades sektoril areneda vähemate piirangutega kogu ELis;

Valitsemine

72. teeb eelkõige seoses tegevuskava 1. meetmega ettepaneku, et tugev kohapõhine lähenemisviis ning tihe partnerlus kohalike ja piirkondlike omavalitsustega oleks tõhus viis selle eesmärkide saavutamiseks;

73. väljendab oma pühendumust selle tegevuskava ühiste järelmeetmete võtmisele koos Euroopa Komisjoniga seoses rakendusmeetmete väljatöötamisega, et tagada kohalikule ja piirkondlikule meediale kogu ELis maksimaalsed võimalused.

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

III

(Ettevalmistavad aktid)

REGIOONIDE KOMITEE

INTERACTIO – KAUGISTUNG – EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE TÄISKOGU
144. ISTUNGJÄRK, 5.5.2021–7.5.2021**Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Tõsised piiriülesed terviseohud ning haiguste ennetuse ja tõrje Euroopa keskuse volitused“**

(2021/C 300/14)

Raportöör: Lääne-Pomorze vojevoodkonnavanem Olgierd GEBLEWICZ (PL/EPP)**Sissejuhatavad märkused**

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

- toetab Euroopa Komisjoni kavatsust luua tugevam ja terviklikum õigusraamistik, mille raames saab Euroopa Liit, austades subsidiaarsuse põhimõtet ning asjaolu, et tervishoid ja kriisiks valmisolek kuuluvad liikmesriikide esmapädevusse, kiiresti reageerida ning käivitada valmisoleku- ja ohjemeetmete rakendamise piiriüleste terviseohude korral kogu ELis;
- juhib tähelepanu sellele, et rahvatervise eest ei vastuta 19-s ELi liikmesriigis mitte ainult üleriigiline tasand, vaid valdkond on suurel määral detsentraliseeritud ning kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on riiklikus tervishoiusüsteemis ulatuslikud volitused. Komitee nõuab seetõttu, et lisataks tugevam piirkondlik komponent;
- juhib tähelepanu sellele, et COVID-19 pandeemiast on saanud tõeline stressitest, mis on toonud esile tõsised puudujäägid liikmesriikide ja piirialade valmisolekus, piiriüleses teabevahetuses ja koostöös terviseohutudega tegelemisel. Eri liikmesriigid, ent ka piirkonnad on otsustanud väga erinevate epidemioloogiliste lähenemisviiside kasuks, millel ei olnud mitte ainult negatiivne mõju rahvatervisele, vaid ka ebasoodsad sotsiaalsed ja majanduslikud tagajärjed;
- on seisukohal, et Euroopa Regioonide Komitee esindajad, kes esindavad kõigi ELi liikmesriikide kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, tuleks kaasata vaatlejatena ELi tasandil rahvatervise hädaolukordadega tegelemiseks loodud meeskondade, komisjonide ja töörühmade, eelkõige rahvatervise hädaolukordade nõuandekomitee töösse;
- nõuab tõhusate vahendite loomist piirialade, k.a ELi välispiiridel asuvate piirialade vaheliseks koordineerimiseks ning soovib luua piirkondadevahelised piiriülesed kontaktrühmad;
- märgib, et kuigi tervishoiupoliitika jääb subsidiaarsuse põhimõtet austades ka edaspidi liikmesriikide esmasesse pädevusse, on vaja Euroopa tulevikku käsitleva arutelu raames analüüsida seda, kuidas süvendada ELi pädevust tervishoiu valdkonnas (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 168), et tegeleda tõsiste piiriüleste terviseohutudega

kogu ELis solidaarsuse vaimus, võttes arvesse erinevusi tervishoiustruktuurides piirkondlikul tasandil ja tervishoiuasutuste pädevuses eri liikmesriikides; See uus pädevus peaks muu hulgas võimaldama komisjonil ametlikult tunnistada rahvatervise hädaolukorda ELi tasandil;

— tuletab meelde, et COVID-19 pandeemiaga on Euroopa Liidus kaasnenud olulised liikumisvabaduse piirangud.

I. MUUDATUSETTEPANEKUD

A. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1082/2013/EL

Muudatusettepanek 1

Artikkel 5

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
1. Komisjon koostab koostöös liikmesriikide ja asjaomaste liidu ametitega liidu tervisekriiside lahendamise ja pandeemiaks valmisoleku kava (edaspidi „liidu valmisoleku- ja reageerimiskava“), et edendada tõhusat ja koordineeritud reageerimist piiriülestele terviseohtudele liidu tasandil.	1. Komisjon koostab koostöös liikmesriikide ja asjaomaste liidu ametitega liidu tervisekriiside lahendamise ja pandeemiaks valmisoleku kava (edaspidi „liidu valmisoleku- ja reageerimiskava“), et edendada tõhusat ja koordineeritud reageerimist piiriülestele terviseohtudele liidu tasandil.
2. Liidu valmisoleku- ja reageerimiskavaga täiendatakse artikli 6 kohaselt kehtestatud riiklikke valmisoleku- ja reageerimiskavasid.	2. Liidu valmisoleku- ja reageerimiskavaga täiendatakse artikli 6 kohaselt kehtestatud riiklikke valmisoleku- ja reageerimiskavasid.
3. Liidu valmisoleku- ja reageerimiskava sisaldab eelkõige juhtimise, suutlikkuse ja ressurssidega seotud korda seoses järgmisega:	3. Liidu valmisoleku- ja reageerimiskava sisaldab eelkõige juhtimise, suutlikkuse ja ressurssidega seotud korda seoses järgmisega:
a) õigeaegne koostöö komisjoni, liikmesriikide ja liidu ametite vahel;	a) õigeaegne koostöö komisjoni, liikmesriikide, nende piirkondade ja kohalike omavalitsuste ning liidu ametite vahel;
b) turvaline teabevahetus komisjoni, liidu ametite ja liikmesriikide vahel;	b) turvaline teabevahetus komisjoni, liidu ametite ja liikmesriikide vahel;
c) epidemioloogiline järelevalve ja seire;	c) epidemioloogiline järelevalve ja seire;
d) varajane hoiatamine ja riskihindamine;	d) varajane hoiatamine ja riskihindamine;
e) riskidest ja kriisiolukorrast teavitamine;	e) riskidest ja kriisiolukorrast teavitamine;
f) tervisealane valmisolek ja reageerimine ning sektoritevaheline koostöö;	f) tervisealane valmisolek ja reageerimine ning sektoritevaheline koostöö;
g) kava haldamine.	g) kava haldamine.

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
4. Liidu valmisoleku- ja reageerimiskava sisaldab piirkondadevahelise valmisoleku elemente, et kehtestada sidusad, mitut sektorit hõlmavad ja piiriülesed rahvatervisealased meetmed, võttes eelkõige arvesse testimise, kontaktide jälgimise, laborite ja eriravi või intensiivravi suutlikkust naaberpiirkondades. Kavad sisaldavad valmisoleku- ja reageerimisvahendeid haavatavamate kodanike olukorraga tegelemiseks. 5. Liidu valmisoleku- ja reageerimiskava toimumise tagamiseks viib komisjon koos liikmesriikidega läbi stressitestid, õppused ning tegevuse ajal ja järel tehtavad läbivaatamised ning ajakohastab vajaduse korral kava.	4. Liidu valmisoleku- ja reageerimiskava sisaldab piirkondadevahelise valmisoleku elemente, et kehtestada sidusad, mitut sektorit hõlmavad ja piiriülesed rahvatervisealased meetmed, võttes eelkõige arvesse testimise, kontaktide jälgimise, laborite ja eriravi või intensiivravi suutlikkust naaberpiirkondades. Piirkonnad kaasatakse poliitilisel tasandil täiel määral nende kavade koostamisse ja rakendamisse. Kavad sisaldavad valmisoleku- ja reageerimisvahendeid haavatavamate kodanike olukorraga tegelemiseks. 5. Liidu valmisoleku- ja reageerimiskava toimumise tagamiseks viib komisjon koos liikmesriikidega läbi stressitestid, õppused ning tegevuse ajal ja järel tehtavad läbivaatamised ning ajakohastab vajaduse korral kava.

Muudatusettepanek 2

Artikkel 6

Riiklikud valmisoleku- ja reageerimiskavad

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
1. Riiklike valmisoleku- ja reageerimiskavade ettevalmistamisel kooskõlastab iga liikmesriik oma tegevuse komisjoni, et saavutada kooskõla liidu valmisoleku- ja reageerimiskavaga, ning teavitab komisjoni ja terviseohutuse komiteed viivitamata ka riikliku kava mis tahes olulisest läbivaatamisest.	1. Riiklike valmisoleku- ja reageerimiskavade ettevalmistamisel kooskõlastab iga liikmesriik oma tegevuse komisjoni, et saavutada kooskõla liidu valmisoleku- ja reageerimiskavaga, ning teavitab komisjoni ja terviseohutuse komiteed viivitamata ka riikliku kava mis tahes olulisest läbivaatamisest. Vajaduse korral peaksid riiklikud kavad seal, kus kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on riiklikes tervishoiusüsteemides oluline rahvatervisega seotud pädevus, hõlmama ka riigi tasandist madalama tasandi valmisoleku- ja reageerimiskavu. 2. Riiklikes valmisoleku- ja reageerimiskavades tuleb täpsustada, kas piirialadel saab või tuleb luua piirkondadevahelisi piiriüleseid kontaktrühmi, et valmistada ette ja kooskõlastada terviseohu korral mõlemal pool piiri asuvates piirkondades võetavaid meetmeid.

Motivatsioon

Piirkondliku tasandi pädevuse puhul ei ole piirkondade kaasamine võimalik.

Esitatud muudatuste selgitus

Ei vaja selgitust.

Muudatusettepanek 3

Artikkel 7

Aruandlus valmisoleku ja reageerimise kavandamise kohta

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
c) epideemiale reageerimist hõlmavate riiklike reageerimiskavade rakendamine, sealhulgas vajaduse korral rakendamine piirkondlikul ja kohalikul tasandil; antimikroobikumiresistentsus, tervishoiuteenustega seotud nakkused ja muud eriküsimused. Aruanne sisaldab vajaduse korral piirkondadevahelise valmisoleku ja reageerimise elemente kooskõlas liidu ja riikide kavadega, hõlmates eelkõige naaberpiirkondade olemasolevat suutlikkust, vahendeid ja koordineerimismehhanisme. 2. Komisjon teeb lõike 1 kohaselt saadud teabe terviseohutuse komiteele kättesaadavaks aruandes, mis koostatakse koostöös Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse ning muude asjaomaste liidu asutuste ja ametitega iga kahe aasta järel. Aruanne sisaldab riikide profiile edusammude jälgimiseks ning riiklikul tasandil tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tegevuskavade väljatöötamiseks.	c) epideemiale reageerimist hõlmavate riiklike reageerimiskavade rakendamine, sealhulgas vajaduse korral rakendamine piirkondlikul ja kohalikul tasandil; antimikroobikumiresistentsus, tervishoiuteenustega seotud nakkused, territoriaalne statistika ja muud eriküsimused. Aruanne sisaldab vajaduse korral piirkondadevahelise ja piiriülese valmisoleku ja reageerimise elemente kooskõlas liidu ja riikide kavadega, hõlmates eelkõige naaberpiirkondade olemasolevat suutlikkust, vahendeid ja koordineerimismehhanisme. Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused tuleks kaasata aruannete koostamisse nende pädevusega seotud küsimustes, eelkõige punktis c osutatud küsimustes. 2. Komisjon teeb lõike 1 kohaselt saadud teabe terviseohutuse komiteele kättesaadavaks aruandes, mis koostatakse koostöös Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse ning muude asjaomaste liidu asutuste ja ametitega iga kahe aasta järel. Aruanne sisaldab riikide profiile edusammude jälgimiseks ning riiklikul või riiklikust madalamal tasandil tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tegevuskavade väljatöötamiseks.

Muudatusettepanek 4

Artikkel 9

Komisjoni aruanne valmisoleku kavandamise kohta

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
1. Liikmesriikide poolt vastavalt artiklile 7 esitatud teabe ning artiklis 8 osutatud auditite tulemuste põhjal esitab komisjon 2022. aasta juuliks ja seejärel iga kahe aasta tagant Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande valmisoleku ja reageerimise kavandamise seisu ja edusammude kohta liidu tasandil.	1. Liikmesriikide poolt vastavalt artiklile 7 esitatud teabe ning artiklis 8 osutatud auditite tulemuste põhjal esitab komisjon 2022. aasta juuliks ja seejärel iga kahe aasta tagant Euroopa Parlamendile ja nõukogule ning Euroopa Regioonide Komiteele aruande valmisoleku ja reageerimise kavandamise seisu ja edusammude kohta liidu tasandil.

Muudatusettepanek 5

Artikkel 10

Valmisoleku ja reageerimise kavandamise koordineerimine terviseohutuse komitees

Uus punkt f.

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
	<i>f) toetada piirkondlikku piiriülest tervishoiualast koostööd potentsiaalselt või tegelikult ohustatud piirkondades ning kooskõlastada piirkondadevaheliste piiriüleste kontaktrühmade tööd.</i>

Motivatsioon

Terviseohutuse komitee töö piirkondlik komponent võimaldab piirialade sujuvat kaasamist kriisidele reageerimisse ja aitab ära hoida COVID-19 pandeemia ajal 2020. aastal sageli täheldatud kommunikatsiooniprobleeme.

Muudatusettepanek 6

Artikkel 11

Tervishoiu- ja rahvatervisetöötajate koolitamine

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
2. Lõikes 1 osutatud koolitustegevuse eesmärk on anda kõnealuses lõikes osutatud töötajatele teadmised ja oskused, mis on vajalikud eelkõige artiklis 6 osutatud riiklike valmisolekukavade väljatöötamiseks ja rakendamiseks, võtta meetmeid kriisiks valmisoleku ja järelevalve suutlikkuse tugevdamiseks, sealhulgas digitaalsete vahendite kasutamiseks.	2. Lõikes 1 osutatud koolitustegevuse eesmärk on anda kõnealuses lõikes osutatud töötajatele teadmised ja oskused, mis on vajalikud eelkõige artiklis 6 osutatud riiklike valmisolekukavade väljatöötamiseks ja rakendamiseks, võtta meetmeid kriisiks valmisoleku ja järelevalve suutlikkuse tugevdamiseks, sealhulgas digitaalsete vahendite kasutamiseks. Koolitustegevus on suunatud ka kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele, kellel on pädevus tervishoiu valdkonnas, et toetada suutlikkuse suurendamist riigi tasandist madalamal tasandil.
[...]	[...]
5. Komisjon võib koostöös liikmesriikidega toetada tervishoiu- ja rahvatervisetöötajate vahetusprogrammide korraldamist kahe või enama liikmesriigi vahel ning töötajate ajutist lähetamist ühest liikmesriigist teise.	5. Komisjon võib koostöös liikmesriikidega toetada tervishoiu- ja rahvatervisetöötajate vahetusprogrammide korraldamist kahe või enama liikmesriigi vahel ning töötajate ajutist lähetamist ühest liikmesriigist teise. Selliseid meetmeid tuleks võtta iseäranis sellistel piirialadel, kus kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on oluline pädevus tervishoiu valdkonnas, sealhulgas piirkondadevaheliste piiriüleste kontaktrühmade töötajate koolitamise näol.

Motivatsioon

Vaatamata pädevuse jaotuse erinevustele liikmesriikides on kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused sageli kaasatud nii kohalike haiglate juhtimisse kui ka elanikkonnakaitseks. Ent neil jääb puudu erikoolitustest ja suutlikkusest. Kiiresti on vaja sihipärast koolitust kohalikele teenuseosutajatele, kus sageli napib tööjõudu. See võimaldaks lühendada reageerimisaega ja tõhustada tegutsemist.

Muudatusettepanek 7

Artikli 13 punkt 8

Epidemioloogiline järelevalve

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
8. Iga liikmesriik määrab pädeva asutuse, kes vastutavad liikmesriikides artiklis 1 osutatud epidemioloogilise järelevalve eest.	8. Iga liikmesriik määrab pädeva asutuse, kes vastutavad liikmesriikides artiklis 1 osutatud epidemioloogilise järelevalve eest. Järelevalvet arendatakse ka territoriaalselt, elukoige piirkondliku statistika kaudu.

Motivatsioon

Ei vaja selgitust.

Muudatusettepanek 8

Artikli 19 punkt 3

Hoiatusteated

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
Hoiatusteate edastamisel teevad riiklikud pädevad asutused ja komisjon varajase hoiatamise ja reageerimise süsteemi kaudu viivitamata teatavaks kogu sellise nende käsutuses oleva kättesaadava asjakohase teabe, mis võib olla kasulik reageerimise koordineerimisel, nagu:	Hoiatusteate edastamisel teevad riiklikud pädevad asutused ja komisjon varajase hoiatamise ja reageerimise süsteemi kaudu viivitamata teatavaks kogu sellise nende käsutuses oleva kättesaadava asjakohase teabe, mis võib olla kasulik reageerimise koordineerimisel, nagu:
a) haigusetekiataja laad ja päritolu,	a) haigusetekiataja laad ja päritolu,
b) haigusjuhtumi või puhangu kuupäev ja koht,	b) haigusjuhtumi või puhangu kuupäev ja koht,
c) edasikandumise või leviku viisid,	c) asjaomased territooriumid;
d) toksikoloogilised andmed,	d) edasikandumise või leviku viisid,
e) tuvastamise ja kinnitamise meetodid,	e) toksikoloogilised andmed,
f) rahvaterviseriskid,	f) tuvastamise ja kinnitamise meetodid,
g) rahvatervisealased meetmed, mida on rakendatud või mida kavatakse võtta riigi tasandil,	g) rahvaterviseriskid,
h) muud kui rahvatervisealased meetmed,	h) rahvatervisealased meetmed, mida on rakendatud või mida kavatakse võtta riigi tasandil,
i) kiireloomuline vajadus meditsiinivahendite järele või nende nappus,	i) muud kui rahvatervisealased meetmed,
j) piiriülese hädaabi taotlemine ja pakkumine,	j) kiireloomuline vajadus meditsiinivahendite järele või nende nappus,

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
k) isikuandmed, mida on vaja kontaktsete isikute väljaselgitamiseks vastavalt artiklile 26,	k) piiriülese hädaabi taotlemine ja pakkumine,
l) mis tahes muu asjaomase tõsise piiriülese terviseohuga seotud asjakohane teave.	l) isikuandmed, mida on vaja kontaktsete isikute väljaselgitamiseks vastavalt artiklile 26,
	m) mis tahes muu asjaomase tõsise piiriülese terviseohuga seotud asjakohane teave.

Motivatsioon

Ei vaja selgitust.

B. Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 851/2004, millega asutatakse haiguste ennetuse ja tõrje Euroopa keskus

Muudatusettepanek 9

Artikkel 3

Keskuse missioon ja ülesanded

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
2. (g) esitab komisjoni või terviseohutuse komitee taotlusel või omal algatusel koostöös asjaomaste ühendustega suuniseid nakkushaiguste raviks ja muude rahvatervise seisukohast oluliste tervise eriküsimuste haldamiseks;	2. (g) esitab komisjoni või terviseohutuse komitee taotlusel või omal algatusel koostöös asjaomaste ühendustega suuniseid nakkushaiguste raviks ja muude rahvatervise seisukohast oluliste tervise eriküsimuste haldamiseks, sh suuniseid piirialade ja transiidi sõlmpunktide jaoks piiriüleste terviseohtude juhuks;

Motivatsioon

COVID-19 pandeemia ajal jäid piirialad ja transpordisõlmed enne riiklike meetmete jõustumist ajutiselt ilma suunisteta. Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse suuniste varajane edastamine, isegi kui need on mitteametlikud või mittesiduvad, hõlbustaks kiiret ühist reageerimist kohalikul ja piirkondlikul tasandil kogu ELis juba enne sihipäraste riiklike meetmete kehtestamist.

Muudatusettepanek 10

Artikkel 5

Sihtotstarbeliste võrgustike toimimine ja võrgustikutegevus

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
	2. h) kogub võimaluse korral andmeid riigi tasandist madalamal tasandil.

Motivatsioon

Taotlus, mille kohaselt Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskusel tuleks koguda andmeid riigi tasandist madalamal tasandil, tuleneb COVID-19 pandeemiast saadud kogemustest: mõnes piirkonnas erines epidemioloogiline olukord piirkondlikul tasandil riigi keskmisest või naaberpiirkondadest.

Muudatusettepanek 11

Artikkel 5b

Valmisoleku ja reageerimise kavandamine

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
1. (c) hõlbustab liikmesriikide valmisoleku ja reageerimise kavandamise enesehindamist ja välishindamist ning aitab kaasa määruse (EL) .../... [ELT: palun sisestada tõsiseid piiriüleseid terviseohte käsitleva määruse number [ISC/2020/12524]] artiklite 7 ja 8 kohasele valmisoleku ja reageerimise kavandamise aruandlusele ja auditeerimisele;	1. c) hõlbustab liikmesriikide valmisoleku ja reageerimise kavandamise, sh piirialadele ja transpordisõlmedele koostatud riigi tasandist madalama tasandi valmisoleku- ja reageerimiskavade enesehindamist ja välishindamist ning aitab kaasa määruse (EL) .../... [ELT: palun sisestada tõsiseid piiriüleseid terviseohte käsitleva määruse number [ISC/2020/12524]] artiklite 7 ja 8 kohasele valmisoleku ja reageerimise kavandamise aruandlusele ja auditeerimisele;

Motivatsioon

Olulise tervishoiualase pädevusega piirkonnad on reageerinud COVID-19 pandeemia oma kavade ja vahenditega. Sõltumatud suunised ja auditid võiksid hõlbustada teabevahetust ja parandada kiireloomuliste meetmete kvaliteeti.

Muudatusettepanek 12

Artikkel 5b

Valmisoleku ja reageerimise kavandamine

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
	1. l) annab soovitusi terviseohtudele piirkondliku reageerimise piiriülese koordineerimise ja vastastikuse kooskõlastamise kohta.

Motivatsioon

Olulise tervishoiualase pädevusega piirkonnad on reageerinud COVID-19 pandeemia oma kavade ja vahenditega. Sõltumatud suunised ja auditid võiksid hõlbustada teabevahetust ja parandada kiireloomuliste meetmete kvaliteeti.

Muudatusettepanek 13

Artikkel 8

Varajase hoiatamise ja reageerimise süsteemi käitamine

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
	6. Keskus konsulteerib võimalikult tihedalt piirkondlike piiriüleste tervisealaste kontaktrühmadega.

Motivatsioon

Teabevahetusvõimaluste puudumise tõttu oli piirialadel raske kriisi ajal asjakohaselt reageerida. Ühised piiriülesed kontaktrühmad, kes jagavad teavet Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse ning kõigi tasandite ametiasutustega, võimaldaksid pädevatel asutustel teha teadlikke otsuseid.

II. POLIITILISED SOOVIKESKSED**A. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1082/2013/EL**

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. rõhutab, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 168 on sätestatud, et „[k]ogu liidu poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel tagatakse inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse“ ning et vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 196 soodustab liit „koostööd, et tõhustada loodusõnnetuste või inimtegevusest tingitud õnnetuste ennetamiseks ja nende eest kaitsmiseks loodud süsteeme“;
2. tuletab meelde oma arvamuses, milles käsitleti Euroopa Liidu tervishoiu alase tegevuse kava (programm „EL tervise heaks“), võetud kohustust seada tervishoid Euroopa tasandil esikohale ning toetada kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi võitluses vähktõve ja epideemiate vastu piiriülese tervishoiualase koostöö ja tervishoiusüsteemide ajakohastamise kaudu;
3. tuletab meelde põhimõtet „terviseühatus“, mis tähendab, et tervis on horisontaalne teema, mis tuleb integreerida kõikidesse Euroopa Liidu poliitikavaldkondadesse ja meetmetesse;
4. võtab arvesse Euroopa Komisjoni 29. jaanuaril 2020 avaldatud tööprogrammi, milles märgitakse, et Euroopa eluviis seisneb „ühiste probleemide ühiste lahenduste leidmises, inimestele vajalike oskuste andmises ning nende tervisesse ja heaolusse investeerimises“;
5. juhib tähelepanu sellele, et vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/24/EL⁽¹⁾ artiklile 1 tuleb võtta meetmeid, et hõlbustada juurdepääsu ohututele ja kvaliteetsetele piiriülestele tervishoiuteenustele ning edendada liikmesriikidevahelist koostööd tervishoiu valdkonnas, austades täielikult riikide pädevust tervishoiuteenuste korraldamisel ja osutamisel;
6. juhib tähelepanu sellele, et 2017. aasta Eurobaromeetri uuringu kohaselt ootab üle 70 % eurooplastest, et EL tegutseks tervishoiu valdkonnas aktiivsemalt. Praegu, rohkem kui kunagi varem, kujutab see endast olulist küsimust ELi kodanike jaoks, kes õigusega ootavad ELilt selles valdkonnas aktiivsemat rolli;
7. rõhutab, et COVID-19 kriisi õppetunnid annavad ELile võimaluse luua parem piirkondadevaheline raamistik ELi kodanikke ähvardavate piiriüleste terviseohtude jälgimiseks ja nende vastu võitlemiseks;
8. juhib tähelepanu sellele, et lisaks pandeemia vastu võitlemisele seisab EL silmitsi tervishoiusüsteemides esineva ebavõrdsuse tõsise probleemiga ning mõnes piirkonnas meditsiinitöötajate pideva puudusega, millele tuleb samuti pöörata tähelepanu;

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta direktiiv 2011/24/EL patsiendiõiguste kohaldamise kohta piiriüleses tervishoius (ELT L 88, 4.4.2011, lk 45).

9. on mures selle pärast, et ettepanekus ei võeta piisavalt arvesse kohalikku ja piirkondlikku tasandit ning käsitletakse piiriüleseid küsimusi rahvusriikide seisukohast, mitte piirialade erivajadustest lähtudes;

Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli tugevdamine reageerimismeetmete kavandamisel ja väljatöötamisel

10. juhib tähelepanu asjaolule, et 27 liikmesriigist 19 on otsustanud panna põhilise vastutuse ravi, hoolduse ja rahvatervise eest kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele. Seetõttu nõuab komitee, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused kaasataks täiel määral riiklike valmisoleku- ja reageerimiskavade koostamisse ja hindamisse ning poliitikameetmete kavandamisse;

11. juhib tähelepanu vajadusele töötada välja piirkondlikud rakendusmehhanismid, kuna riiklike valmisoleku- ja reageerimiskavade tõhus rakendamine sõltub sellest, kui tihedalt riikide keskvalitsused kaasavad piirkondlikku tasandit;

12. pooldab sellega seoses Euroopa Komisjoni ettepanekut korraldada liikmesriikide tervishoiusüsteemide stressiteste, et tagada liidu valmisoleku- ja reageerimiskava toimimine. Komitee tuletab meelde, et nendes stressitestides tuleb täielikult kaasata ka asjaomaste liikmesriikide piirkonnad ja linnad, sõltuvalt nende pädevusest;

13. väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle pakkuda tervishoiutöötajatele koolitusi riiklike valmisolekukavade väljatöötamise ja rakendamise kohta, et parandada kriisiks valmisolekut, muu hulgas digitaalsete vahendite kasutamise abil. Komitee on siiski seisukohal, et selliseid koolitusi tuleks pakkuda ka kohalikes ja piirkondlikes omavalitsustes tervishoiuküsimuste eest vastutavatele töötajatele, kuna neil lasub suur vastutus rahvatervise eest;

14. juhib tähelepanu sellele, et ülalt-alla suunatud meetmeid tuleb paindlikult siduda kohalike ja piirkondlike ekspertiiside ja neil tasandil võetavate meetmetega;

15. rõhutab, et vastupanuvõimet saab tõhusamalt suurendada, kui kaasatakse inimesi ja kohalikke omavalitsusi. Kaasata tuleks ka ekspertiise, kes võib-olla käsitlevad asju muust vaatenurgast kui seadusandjad;

16. juhib tähelepanu üldsuse harimisele ja teavitamisele rahvatervise küsimustes. Kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on selles oluline roll;

17. rõhutab vajadust toetada digitaalset ühendatust ja koolitust piirkondlikes tervishoiuasutustes ning edendada kaugmeditsiini, et tagada tõhusamad tervishoiuteenused tänu arukatele keskustele ja mobiilsetele multidistsiplinaarsetele meeskondadele;

Piirialad

18. juhib tähelepanu ELi sise- ja välispiiridel asuvate piirkondade erilisele rollile ja väljakutsetele. Need piirkonnad töötasid juba mitu aastat tagasi välja ja kehtestasid mehhanismid koostöö tegemiseks piirialade vahel tervishoiu valdkonnas. Komitee rõhutab selliste lahenduste kasulikkust kohalikele kogukondadele;

19. teeb ettepaneku tõhustada meetmeid, millega kaitstakse kohalike ja piirkondlike omavalitsuste tervishoiutehnoloogiasüsteemide võimalike küberrünnakute eest, mis võivad ohustada liikmesriikide tervishoiusüsteemide toimimist. On vaja koordineeritud planeerimist ja tsentraliseeritud nõustamist, et tugevdada juba tavapärasel olukorras ja veelgi enam pandeemia oludes kriitilise tähtsusega süsteeme;

20. juhib lisaks tähelepanu sellele, et praegune kriis on toonud ilmsiks ohud piiriülestele tervishoiuteenustele ning et piirkondadevahelist koostööd on hakanud takistama uued tõkked. Erinevused pädevuses ja haldusalased raskused, mis tulenevad lahknevatest õigusnormidest, tekitavad märkimisväärsed probleeme tervishoiu tõhusamale ja paremale juhtimisele piirialadel;

21. nõuab asjakohaste õiguslike lahenduste kiiret vastuvõtmist, stiimulite süsteemi loomist ja parimate tavade edendamist, et jätkusuutlikult parandada piirialade koostööd tervishoiu valdkonnas. Selleks tuleks iseäranis arvesse võtta võimalust või vajadust luua riiklike valmisoleku- ja reageerimiskavade raames piirkondadevahelised piiriüleised kontaktrühmad, et valmistada ette ja kooskõlastada terviseohu korral meetmeid mõlemal pool piiri asuvates piirkondades;

22. rõhutab, et välismaal tervishoiuteenuseid kasutavad patsiendid teevad seda peamiselt asjaomases naaberpiirkonnas ning seetõttu on piirialade vaheline koostöö edu vältimatu eeltingimus;

23. teeb ettepaneku luua piiriülelt tegutseva tervishoiutöötaja staatus, hõlbustades tervishoiutöötajate ja patsientide liikuvust. Komitee teeb lisaks ettepaneku kiirendada ja laiendada tervishoiutöötajate piiriüleste kutsekvalifikatsioonide vastastikust tunnustamist, luues ühtsed koolitusstruktuurid;

24. kutsub seetõttu komisjoni üles esitama ettepaneku, et tagada piiride minimaalne läbitavus ja sellega seotud piiriülene koostöö tervishoiu valdkonnas, et säilitada või vajaduse korral tugevdada teenuste osutamist selles valdkonnas, sealhulgas kriisiolukordades, nagu see oli ja endiselt on COVID-19 pandeemia puhul;

25. julgustab edendama riikide eri valitsemistasandite pädevate asutuste vahelisi püsivaid tervishoiualaseid koostöölepinguid, et tagada kriisiolukordades patsientide vahetus. Sellistes lepingutes tuleb arvesse võtta ka asjaolu, et ELil on piirid kolmandate riikidega;

B. Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 851/2004, millega asutatakse haiguste ennetuse ja tõrje Euroopa keskus

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

26. väljendab heameelt ettepaneku üle suurendada Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse (edaspidi „keskus“) volitusi, mida komitee oli juba nõudnud oma arvamuses ELi tervisealase hädaolukorra mehhanismi kohta;

27. on seisukohal, et keskuse volituste laiendamine on otsustava tähtsusega, et töötada välja ELi ühised lähenemisviisid piiriüleste terviseohtudega tegelemisele;

28. soovib, et keskus kogub oma uute volituste raames andmeid riigi tasandist madalamal tasandil ning tõhustab piirialade ja transiidi sõlmpunktide koostööd piiriüleste terviseohtude korral;

29. rõhutab, et tihe koostöö keskusega aitab parandada valmisoleku ja reageerimise kavandamist, aruandlust ja auditeerimist kohalikes ja piirkondlikes omavalitsustes, eelkõige piirialadel. Komitee nõuab ka asjakohaseid eeskirju, mis võimaldaksid piirkondlikel omavalitsustel võtta pandeemia korral kiiresti piiriüleseid reageerimis- ja koordineerimismeetmeid;

30. loodab, et keskus esitab mitesiduvaid soovitusi ja ettepanekuid riskijuhtimise kohta, eelkõige seoses piirialadega;

31. rõhutab, kui oluline on suutlikkus kutsuda kokku ELi tervishoiu rakkerühm ja seda rakendada, et toetada reageerimist kohapeal liikmesriikides;

32. juhib tähelepanu sellele, et tihe koostöö liikmesriikide operatiivsete kontaktpunktide ning tervishoiuasutuste üle teostatava järelevalve eest kohalikul ja piirkondlikul tasandil vastutavate ametiasutuste vahel võib oluliselt suurendada epidemioloogilise seire tõhusust;

33. rõhutab, et tervishoiuasutustel on kõige ajakohasemad teadmised, näiteks andmebaasid epidemioloogilise olukorra kohta. Komitee nõuab seetõttu, et nende üksuste üle järelevalvet teostavad kohalikud ja piirkondlikud ametiasutused kaasataks sellise teabe esitamise ühtlustatud süsteemide kavandamisse ja rakendamisse;

34. rõhutab, et liikmesriikidel on vaja leppida kokku ühises statistikaprotokollis, et võimaldada COVID-19 kriisi ja tulevaste pandeemiate mõju käsitlevate andmete võrreldavust. See protokoll tuleks töötada välja Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse ja Eurostati ühisel juhtimisel ning see võiks tugineda NUTS 2 tasandil esitatud andmetele, et lihtsustada poliitiliste meetmete võtmist Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisel;

35. on seisukohal, et Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus saab tagada epidemioloogilise järelevalve integreeritud süsteemide abil, mis võimaldavad reaajas seiret nüüdisaegsete tehnoloogiate ja kättesaadavate tehisintellektil põhinevate modelleerimisrakenduste kasutamise kaudu.

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Euroopa ravimistrateegia ja seadusandlik ettepanek Euroopa Ravimiameti volituste muutmiseks“

(2021/C 300/15)

Raportöör:	Birgitta SACRÉDEUS (SE/EPP), Dalarna piirkonnavalikogu liige
Viitedokument: ettepanek:	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse Euroopa Ravimiameti suuremat rolli kriisiks valmisolekus ja kriisiohjamises ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonnas
	COM(2020) 725 final

I. MUUDATUSETTEPANEKUD

Muudatusettepanek 1

Põhjendus 7

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
[...] Seetõttu on oluline otsida nappusele lahendusi ning muuta esmatähtsate ravimite ja meditsiiniseadmete jälgimine ametlikuks ja seda tugevdada.	[...] Seetõttu on oluline otsida nappusele lahendusi ning muuta esmatähtsate ravimite ja meditsiiniseadmete jälgimine ametlikuks ja seda tugevdada tasandil, millel tõuseks liikmesriikidele võimalikult suurt kasu.

Motivatsioon

Kiiresti on vaja ELi ühist reageerimist ravimite ja meditsiiniseadmete nappusele. Liikmesriikide järelevalvetegevus ja halduskoormus peab kriisiolukorras olema siiski proportsionaalne saadava kasuga.

Muudatusettepanek 2

Artikli 3 lõige 5

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
Ravimite juhtrühma tööd toetab tööühm, mis koosneb riikides ravimitega tegelevate pädevate asutuste ühtsetest kontaktpunktidest, mis tegelevad ravimite nappusega ja on loodud artikli 9 lõike 1 kohaselt.	Ravimite juhtrühma tööd toetab tööühm, mis koosneb riikides ravimitega tegelevate pädevate asutuste ühtsetest kontaktpunktidest, mis tegelevad ravimite nappusega ja on loodud artikli 9 lõike 1 kohaselt. Tööühm tagab vajaduse korral suhtluskanalid tervishoiu eest vastutavate kohalike ja piirkondlike omavalitsustega.

Motivatsioon

19 liikmesriigis 27st vastutab tervishoiu eest kohalik ja piirkondlik tasand. Et ravimite nappuse jälgimine toimiks ja annaks lisaväärtust, tuleb ka nemad protsessi kaasata.

Muudatusettepanek 3

Artikli 11 lõike 4 punkt b

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
b) teatab ravimite juhtrühmale võetud meetmetest ja nende tulemustest, sealhulgas võimaliku või tegeliku nappuse kõrvaldamisest.	b) teatab mõistliku aja jooksul ravimite juhtrühmale võetud meetmetest ja nende tulemustest, sealhulgas võimaliku või tegeliku nappuse kõrvaldamisest.

Motivatsioon

Liikmesriikidele tuleb jätta mõistlik aeg tagasiside andmiseks juhtrühmale, sest sellise teabe kogumine võib tähendada kriisiolukorras surve all oleva tervishoiu jaoks halduskoormust.

Muudatusettepanek 4

Artikli 12 punkt f

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
f) teeb vastavalt vajadusele koostööd kolmandate riikide ja asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega, [...]	f) teeb vastavalt vajadusele koostööd kolmandate riikide ja asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega, eelkõige Maailma Terviseorganisatsiooniga (WHO) , [...]

Motivatsioon

Koostöö WHOga on selles kontekstis tähtis ja väärib esiletõstmist.

Muudatusettepanek 5

Artikli 14 lõige 5

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
Esimees võib kohtumistele kutsuda liikmesriikide esindajaid, ameti teaduskomiteede ja tööühmade liikmeid ning kolmandaid isikuid, sealhulgas ravimite huvirühmade esindajaid, ravimi müügi- ja hoidjaid, ravimite arendajaid, kliiniliste uuringute sponsoreid, kliiniliste uuringute võrgustike esindajaid ning patsiente ja tervishoiutöötajaid esindavate huvirühmade esindajaid.	Esimees võib kohtumistele kutsuda liikmesriikide, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste esindajaid, ameti teaduskomiteede ja tööühmade liikmeid ning kolmandaid isikuid, sealhulgas ravimite huvirühmade esindajaid, ravimi müügi- ja hoidjaid, ravimite arendajaid, kliiniliste uuringute sponsoreid, kliiniliste uuringute võrgustike esindajaid ning patsiente ja tervishoiutöötajaid esindavate huvirühmade esindajaid.

Motivatsioon

Paljudes liikmesriikides vastutavad tervishoiu eest kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused.

Muudatusettepanek 6

Artikli 18 punkt c

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
c) kasutab osana oma regulatiivsetest ülesannetest digita-ristut või -vahendeid, et hõlbustada mujalt kui kliinilistest uuringutest saadud elektrooniliste terviseandmete kiiret kättesaadavust või nende andmete analüüsimist ning selliste andmete vahetamist liikmesriikide, ameti ja liidu muude asutuste vahel;	c) kasutab osana oma regulatiivsetest ülesannetest digita-ristut või -vahendeid, et hõlbustada mujalt kui kliinilistest uuringutest saadud elektrooniliste terviseandmete kiiret kättesaadavust või nende andmete analüüsimist ning selliste andmete vahetamist liikmesriikide, ameti ja liidu muude asutuste vahel ning kooskõlas asjakohaste isikuandmete kaitset käsitlevate liidu õigusaktidega;

Motivatsioon

Tuleb rõhutada andmete turvalise jagamise ja isikuandmete kaitse tähtsust.

Muudatusettepanek 7

Artikli 19 lõige 5

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
Meditisiiniseadmete juhtrühma tööd toetab tööriühm, mis koosneb riikides meditsiiniseadmetega tegelevate pädevate asutuste ühtsetest kontaktpunktidest, mis on loodud artikli 23 lõike 1 kohaselt.	Meditisiiniseadmete juhtrühma tööd toetab tööriühm, mis koosneb riikides meditsiiniseadmetega tegelevate pädevate asutuste ühtsetest kontaktpunktidest, mis on loodud artikli 23 lõike 1 kohaselt. Tööriühm tagab vajaduse korral suhtluskanalid tervishoiu eest vastutavate kohalike ja piirkondlike omavalitsustega.

Motivatsioon

19 liikmesriigis 27st vastutab tervishoiu eest kohalik ja piirkondlik tasand. Et esmatähtsate meditsiiniseadmete jälgimine toimiks ja annaks lisaväärtust, tuleb ka nemad protsessi kaasata.

Muudatusettepanek 8

Artikli 25 lõike 4 punkt d

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
d) teatab meditsiiniseadmete juhtrühmale võetud meetmetest ja nende meetmete tulemustest, sealhulgas võimaliku või tegeliku nappuse kõrvaldamisest.	d) teatab mõistliku aja jooksul meditsiiniseadmete juhtrühmale võetud meetmetest ja nende tulemustest, sealhulgas võimaliku või tegeliku nappuse kõrvaldamisest.

Motivatsioon

Liikmesriikidele tuleb jätta mõistlik aeg tagasiside andmiseks juhtrühmale, sest sellise teabe kogumine võib tähendada kriisiolukorras surve all oleva tervishoiu jaoks halduskoormust.

Muudatusettepanek 9

Artikli 26 punkt e

Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
e) teeb vastavalt vajadusele koostööd kolmandate riikide ja asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega, [...]	e) teeb vastavalt vajadusele koostööd kolmandate riikide ja asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega, eelkõige Maailma Terviseorganisatsiooniga (WHO) , [...]

Motivatsioon

Koostöö WHOga on selles kontekstis tähtis ja väärib esiletõstmist.

II. POLIITILISED SOOVITUSED

I osa: EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Ettepanek määruse kohta, milles käsitletakse Euroopa Ravimiameti suuremat rolli kriisiks valmisolekus ja kriisiohjamises ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonnas

1. väljendab heameelt ettepaneku üle võtta vastu määrus, millega antakse Euroopa Ravimiametile suuremad volitused kriisiks valmisolekus ja kriisiohjamises ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonnas. Ettepanek on kooskõlas üleskutsega, mille komitee esitas oma arvamuses ELi tervisealase hädaolukorra mehhanismi kohta;
2. märgib, et COVID-19 pandeemiast saadud kogemused näitavad, et selliste ravimite ja meditsiiniseadmete väljatootamine, tootmine ja turustamine, mis aitavad ennetada, diagnoosida või ravida rahvatervist ohustavaid haigusi, vajab kriisiolukorras koordineeritud lähenemisviisi;
3. märgib, et kuigi tervishoiupoliitika kuulub eelkõige liikmesriikide pädevusse, on ELil oluline täiendav ja koordineeriv roll, tagades muu hulgas ravimite ja meditsiiniseadmete siseturu säilimise ja hea toimimise ka kriisiolukordades;
4. rõhutab, et kavandatud määruisel on suur mõju kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele, kes vastutavad 19 liikmesriigis 27st tervishoiu eest ning kellel on riigi kriisiks valmisolekus ja kriisiohjamises võtmeroll. Seetõttu on hädavajalik tagada, et kohaliku ja piirkondliku tasandi vajadused saaksid edastatud ja rahuldatud ning et ravimite ja meditsiinitehnoloogia nappusega tegelevate juhtrühmade ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vahel toimuks teabevahetus;
5. tõdeb, et ettepanek liikmesriikide kohustuste kohta jälgida ja leevendada esmatähtsate ravimite ja meditsiiniseadmete nappust tähendab suurt vastutust. Selleks et Euroopa Ravimiametil oleks juurdepääs asjakohastele ja kvaliteetsetele andmetele ning teabele ravimite ja meditsiiniseadmete vajaduse ja nappuse kohta, peab tal olema võimalik neid saada kohalikult ja piirkondlikult tasandilt;
6. juhib tähelepanu asjaolule, et tervishoid ning kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused võivad langeda kriisiolukorras suure surve alla ning nende halduskoormust tuleks vähendada. Seepärast peavad aruandlusnõuded ja tähtsajad olema mõistlikud ja realistlikud, aga võimaldama subsidiaarsuse põhimõttega kooskõlas võtta kiiresti selliseid meetmeid, mis aitavad liikmesriike kõige rohkem;
7. märgib, et juurdepääs tervisealastele ja muudele tervishoiu hädaolukorras valmisolekuga seotud andmetele ning selliste andmete vahetamine on oluline tõhusaks toimetulekuks kriiside ja muude oluliste olukordadega, kuid väga hoolikas tuleb olla ka tundliku teabega ümberkäimisel ning eraelu puutumatuse ja andmeturbe tagamisel;
8. pooldab igati ettepanekut luua hädaolukordade rakkerühm, et toetada selliste ravimite kiiret väljatootamist ja kasutuselevõttu, mis võivad aidata lahendada rahvatervise hädaolukorda. Komitee väljendab heameelt asjaolu üle, et hädaolukordade rakkerühm teeb ulatuslikku koostööd liidu teiste asutustega, WHO ja ELi mittekuuluvate riikidega;

9. märgib tunnustavalt ettepanekus rõhutatud koostööd asjaomaste asutustega, näiteks Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskusega (ECDC), rahvatervise hädaolukorras, ning toonitab, et vältida tuleb asutuste jõupingutuste dubleerimist;
10. soovib rohkem teavet selle kohta, kuidas Euroopa Ravimiamet osaleb kavandatud ELi tervisealastele hädaolukordadele reageerimise asutuse (HERA) tegevuses;
11. nõuab Euroopa Ravimiameti ja selle töörühmade tegevuses maksimaalset läbipaistvust.

II osa: EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Teatis Euroopa ravimistrateegia kohta

12. toetab tugevalt komisjoni käivitatud Euroopa ravimistrateegiat, mille üldine eesmärk on tagada ravimite kättesaadavus patsientide jaoks, ning rõhutab, et kõigil ELi kodanikel peaks olema juurdepääs ohutule ja tõhusale medikamentoossele ravile;
13. juhib tähelepanu asjaolule, et 19 liikmesriiki 27st on otsustanud panna põhilise vastutuse sotsiaalhoolekande, tervishoiuteenuste ja rahvatervise eest kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele. Isegi üleriigilistervishoiusüsteemiga riikides vastutab sotsiaalteenuste ja sotsiaalhoolekande eest sageli kohalik tasand. Sellest tulenevalt on kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel keskne roll ravimite rahastamisel, hindamisel, hankimisel ja kasutamisel ning kriisiks valmisolekul ja kriisihjamisel. Seetõttu on oluline kaasata kohalik ja piirkondlik tasand ravimistrateegias kavandatud koostöövormidesse;
14. toetab strateegia eesmärki edendada ravimite kättesaadavust rahuldamata vajaduste korral ning ergutada patsientide ja tervishoiu vajadustest lähtuvat innovatsiooni ja teadusuuringuid. Vaja on dialoogi kokkuleppe saavutamiseks selles, millistes meditsiinivaldkondades on rahuldamata ravivajadused, et kõrvale ei jäetaks ühtki valdkonda;
15. toetab eelkõige ulatuslikke jõupingutusi, mida kavandatakse antimikroobikumiresistentsusega tegelemiseks, ning rõhutab, kui tähtis on edendada antibiootikumide arukat ja piiravat kasutamist, luua stiimuleid uute antibiootikumide väljatöötamiseks ja tootmiseks ning vanemate antibiootikumide turul hoidmiseks;
16. märgib vajadust parandada harvikravimite ja lastele ette nähtud ravimite kättesaadavust, mistõttu toetab komitee lastele ette nähtud ja harvikravimeid käsitlevate õigusaktide läbivaatamist. Praeguse stiimulid ei anna õigeid tulemusi, vaid hoopis ravimeid, mille tõhususe ja ohutuse kohta on vähe tõendeid, mis on väga kallid ning seega tervishoius neid raske prioriseerida;
17. rõhutab, et taskukohased hinnad on patsientide jaoks vajaliku medikamentoosse ravi saamise ja kestlike tervishoiusüsteemide eeltingimus. Ikka veel ei ole raskelt haigetel patsientidel võimalik saada vajalikku medikamentooset ravi, sest hind seatakse liiga kõrgeks. Nii on see näiteks raskete harvikravimite puhul;
18. märgib, et praegu toimib ravimiturg halvasti salajaste hinnakokkulepete ja läbipaistvuse puudumise tõttu. Ettevõtjad võivad otsustada oma ravimeid teatavates riikides mitte turustada. Seetõttu on hea, et strateegia eesmärk on edendada konkurentsi ravimiturul mitmel viisil, muu hulgas konkurentsiõiguse läbivaatamise kaudu. Seda toetavad geneerilistele ja sarnastele bioloogilistele ravimitele juurdepääsu soodustavad meetmed;
19. tõdeb teravat vajadust edendada liikmesriikidevahelist koostööd ravimite hindamise, hinnakujunduse ja hankimise valdkonnas. Komitee rõhutab, kui oluline on tagada kohaliku ja piirkondliku tasandi esindatus sellistes koostöövormides, sest paljudes riikides vastutavad just nemad tervishoiuteenuste rahastamise eest;
20. nõustub komisjoni tõdemusega, et Euroopa ravimitööstusel on teadusuuringute, rahvatervise, tööhõive ja kaubanduse seisukohalt oluline roll. Selleks et ELi ravimitööstus oleks jätkuvalt konkurentsivõimeline, on väga tähtis luua tingimused innovatsiooniks ja uute tehnoloogiate kasutamiseks, näiteks geeniteraapia, tehisintellekt ja personaalne ravi;

21. toetab komisjoni ettepanekut tervishoiu Euroopa andmeruumi loomiseks, et edendada andmete piiriülest analüüsi ning parandada seeläbi teadusuuringuid, tervishoiualast tööd ja järelevalvet. Komitee rõhutab, et tervishoid peab saama selles taristus osaleda. Äärmiselt oluline on tagada patsientide eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse;
22. märgib, et patsientidel peab olema usaldus- ja kindlustunne, et uued ravimid on ohutud ja efektiivsed. Komitee toonitab, kuivõrd tähtis on piisavate kliiniliste tõendite olemasolu ravimite jaoks müügiloa andmisel. Kui patsiendi ohutus ja ravimi efektiivsus ei ole piisavalt dokumenteeritud, võib tervishoiuteenuste osutajatel ja rahastajatel olla raske otsustada uute raviviiside ning nende patsientidele kättesaadavuse aeglustamise või takistamise üle. Seetõttu võib regulatiivsel kiirmenetlusel olla soovitudle vastupidine mõju. Sellega seoses on oluline, et Euroopa Raviamet teeks koostööd nii tervisetehnoloogia hindamisega tegelevate asutustega kui ka piirkondlikul tasandil tervishoiuvaldkonda esindavate ja teenuseid rahastavate asutustega;
23. märgib, et ravimite nappus on juba kaua olnud tervishoiusektoris probleemiks. See on veelgi ilmsemaks saanud COVID-19 pandeemia ajal. Komitee toetab seetõttu raviminappuse põhjuste põhjalikku uurimist ja komisjoni kavatsust vaadata muuta ravimialaseid õigusakte eesmärgiga suurendada tarnekindlust. Komitee märgib, et ravimistrateegias esitatud ettepanekud ei ole väga konkreetsed, ning ootab tugevaid ettepanekuid meetmete kohta, millega tagada ELi strateegiline autonoomia, mis tagaks ravimite kättesaadavuse nii tava- kui ka kriisiolukorras;
24. tuletab meelde oma arvamuses ELi tervisealase hädaolukorra mehhanismi kohta esitatud üleskutset edendada oluliste ravimite väljatöötamist ja tootmist Euroopas ning luua tootjatele stiimulid sõltuvuse vähendamiseks kolmandatest riikidest;
25. nõuab seoses ELi tervishoiukriiside reageerimise mehhanismide tugevdamisega, et võetaks võimalikult palju õppust COVID-19 pandeemiast saadud kogemustest, eesmärgiga saavutada tugev mitmepoolne koostöö ohutute ja tõhusate vaktsiinide, diagnostika ja ravi väljatöötamise ja tootmise toetamiseks ning tulevaste vaktsiinide ja ravimite tõhusaks ja õiglaseks rahastamiseks ja jaotamiseks;
26. väljendab heameelt ettepaneku üle luua Euroopa tervisealastele hädaolukordadele reageerimise asutus (HERA) ning ootab uue asutuse volituste kohta edasiarendatud ettepanekut;
27. peab kiiduväärseks, et komisjon teeb ettepaneku muuta ravimialaseid õigusakte, et karmistada ravimite keskkonnamarketingi hindamise nõudeid. See peab kindlasti hõlmama nii ravimite tootmise kui ka kasutamise. Komitee toetab innukalt rahvusvahelisi koostööjõupingutusi, et võtta meetmeid ravimite tootmisega seotud keskkonnamarketingi vähendamiseks ELi mittekuuluvates riikides;
28. tunnustab asjaolu, et ravimistrateegias rõhutatakse, et ravimitööstus peaks andma oma panuse ELi kliimaneutraalsuse saavutamisse ning seejuures keskenduma kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele kogu väärtusahela ulatuses;
29. toetab jõuliselt kavatsust, et EL arendaks ravimite alal üleilmset koostööd.

Brüssel, 7. mai 2021

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET